Budsjett og økonomiplan 2015-2018

Kommunestyrets vedtak

Gjesdal kommune
Vi strekker oss lenger™

Innholdsfortegnelse

Politisk behandling.....4

Kap. 1 Rådmannens innledning og økonomiske forutsetninger

a. Rådmannens innledning 21
b. Sammendrag.....23
c. Forslag til vedtak 25
d. Økonomiske forutsetninger 26
e. Befolkningsutvikling.....34

Kap. 2 Delbudsjetter for det enkelte tjenesteområde - drift

a. Internt servicesenter.....37
b. Opplæring 40
c. Samfunnsutvikling 45
d. Helse og velferd 49
e. Barnehage.....55
f. Idrett, kirke og politiske organer.....60
g. Driftstiltak – samlet oversikt og ikke prioriterte tiltak 61
h. Ikke prioriterte driftstiltak 62

Kap. 3 Bevilgningsskjema, investeringsprogram og finansieringsplan

a. Bevilgningsskjema drift 65
b. Investeringsprogram utstyr, vei og bygg 66
c. Investeringsprogram idrett og friluftsliv 69
d. Investeringsprogram boligsosial handlingsplan, sentrum og tomteområder 71
e. Investeringsprogram selvfinansierende tjenester – vann, avløp og renovasjon.....73
f. Finansieringsplan investeringer 75

Kap. 4 Vedlegg

a. Gebyrsatser for 2015 78
b. Obligatoriske oppstillinger budsjett og økonomiplan 2015 - 2016 89
c. Prosjektliste – alle investeringer 93

Forklaringer til tabeller i dokumentet:

- Referansegruppen er: Hå, Time, Klepp, Eigersund og Strand
- Budsjettet og regnskapstall er nominelle priser frem til 2015. Fra 2015-2018 i 2015 priser
- Budsjett og regnskapstall er oppgitt i hele 1000,-. I tabeller med både utgifter og inntekter er inntektene og driftsreduksjoner vist med – (minus)

Budsjett og økonomiplan 2015 - 2018

Saksnummer		Vedtaksdato
094/14	Plan- og økonomiutvalget	20.11.2014
081/14	Kommunestyret	08.12.2014

ArkivsakID.: 14/2156
Arkivkode: FE-100, FA-

Saksbehandler: Bjarte Madland

Rådmannens forslag til vedtak:

1. *Forslag til budsjett 2015 og økonomiplan 2016-2018 godkjennes.*
2. *Ved utskrivning av skatt på inntekt og formue brukes de maksimale satsene som Stortinget vedtar.*
3. *Eiendomsskatt for 2015 skrives ut i hele kommunen. Skattesatsen settes til 5 promille for nærings-eiendommer og verk og bruk. For bolig- og fritidseiendommer settes skattesatsen til 2 promille. Bunnfradrag settes til 100 000 pr boenhet.*
4. *Budsjettet godkjennes som rammebevilgninger til hvert av tjenesteområdene og prosjektene slik de fremgår av bevilgningsskjema drift, investeringsprogram og finansieringsplan.*
5. *Kommunestyret vedtar selv postene under bevilgningsskjema drift og endring av disse.*
6. *Plan- og økonomiutvalget får fullmakt til å omdisponere mellom alle postene på skjema 1B og mellom investeringsprosjektene på skjema 2B.*
7. *Rådmannen får fullmakt til å fordele fellespostene på skjema 1B mellom tjenesteområdene på samme skjema, samt finanspostene innenfor reglementet for finansforvaltning.*
8. *Rådmannen gis fullmakt til å avsette til fond inntektsført premieavvik og disponerer fra fond til dekning av utgiftsført premieavvik.*
9. *Det tas opp lån til investeringer på inntil 89,55 mill i samsvar med finansieringsplan (skjema 2A). Lånet nedbetales over 25 år.*
10. *Det tas opp startlån til videreutlån i Husbanken på 15 millioner. Lånet nedbetales over 15 år.*
11. *Betalingssatsene for SFO og Kulturskolen prisjusteres ut fra anslått kostnadsøkning, ca 3,5 %.*
12. *Vederlag for opphold i institusjon beregnes med hjemmel i Forskrift om vederlag i institusjon og Rundskriv I-47/98.*
13. *Maksimal kurdøgnpris for opphold i sykehjem for 2015 er kr. 2780,-.*
14. *Barn som har rett til barnehageplass vil tilbys dette fra 1. august. Barn som søker etter fristen eller er født etter 1. september året før nytt barnehageår, har ikke rett til barnehageplass.*
15. *Satser for tilskudd til private barnehager beregnes på bakgrunn av kommunens regnskapstall for 2013, oppjustert med lønns- og prisvekst for 2014 og 2015 (deflator). For 2015 settes satsene til henholdsvis 185 670 kr for barn 0-2 år og 89 381 kr for barn 3-5 år.*
16. *Gebyrsatsene for selvkostområdene og andre gebyrer under samfunnsutvikling vedtas i henhold til vedlagte oversikt.*
17. *Eventuelle ekstraordinære inntekter/frigjorte midler avsettes til reservefond.*
18. *Følgende 4 målsettinger skal ligge til grunn for fremtidige budsjett- og økonomiplaner*
    a. *Netto driftsresultat skal budsjetteres med et gjennomsnitt på minimum 1,5 % pr år for hver fireårsperiode.*
    b. *Låneopptak som varig belaster driftsbudsjettet skal ikke overstige 8 % av frie inntekter.*
    c. *Minimum 2 % av kommunens frie inntekter skal brukes til investeringer.*
    d. *Lånegjeld (lån til bolig- og næringsformål ikke medtatt) i % av driftsinntektene skal ikke overstige 70 % og forsøkes redusert ned mot 50 % frem mot 2020.*

20.11.2014 Plan- og økonomiutvalget

Møtebehandling:
Marit Høie, H, presenterte fellesforslaget fra H, Ap og Sp.

Andreas E. Eidsaa jr., Krf, og Espen Aaserud Karlsen, Frp, presenterte forslaget fra V, Krf og Frp.

Det ble votert i følgende rekkefølge:
Rådmannens innstilling med de endringer som følger av vedlagt fellesforslag fra H, Ap og Sp ble vedtatt med 6 mot 5 (Krf og Frp) stemmer.

Rådmannens innstilling med de endringer som følger av vedlagt forslag fra Krf, V, og Frp fikk 5 (Krf og Frp) mot 6 stemmer.

PLØ-094/14 Innstilling:
Rådmannens innstilling vedtas med de endringer som følger av vedlagt fellesforslag fra H, Ap og Sp:

1. Forslag til budsjett 2015 og økonomiplan 2016-2018 godkjennes.
2. Ved utskrivning av skatt på inntekt og formue brukes de maksimale satsene som Stortinget vedtar.
3. Eiendomsskatt for 2015 skrives ut i hele kommunen. Skattesatsen settes til 5 promille for næringseiendommer og verk og bruk. For bolig- og fritidseiendommer settes skattesatsen til 2 promille. Bunnfradrag settes til 100 000 pr boenhet.
4. Budsjettet godkjennes som rammebevilgninger til hvert av tjenesteområdene og prosjektene slik de fremgår av bevilgningsskjema drift, investeringsprogram og finansieringsplan.
5. Kommunestyret vedtar selv postene under bevilgningsskjema drift og endring av disse.
6. Plan- og økonomiutvalget får fullmakt til å omdisponere mellom alle postene på skjema 1B og mellom investeringsprosjektene på skjema 2B.
7. Rådmannen får fullmakt til å fordele fellespostene på skjema 1B mellom tjenesteområdene på samme skjema, samt finanspostene innenfor reglementet for finansforvaltning.
8. Rådmannen gis fullmakt til å avsette til fond inntektsført premieavvik og disponerer fra fond til dekning av utgiftsført premieavvik.
9. Det tas opp lån til investeringer på inntil 89,55 mill i samsvar med finansieringsplan (skjema 2A). Lånet nedbetales over 25 år.
10. Det tas opp startlån til videreutlån i Husbanken på 15 millioner. Lånet nedbetales over 15 år.
11. Betalingssatsene for SFO og Kulturskolen prisjusteres ut fra anslått kostnadsøkning, ca 3,5 %.
12. Vederlag for opphold i institusjon beregnes med hjemmel i Forskrift om vederlag i institusjon og Rundskriv I-47/98.
13. Maksimal kurdøgnpris for opphold i sykehjem for 2015 er kr. 2780,-.
14. Barn som har rett til barnehageplass vil tilbys dette fra 1. august. Barn som søker etter fristen eller er født etter 1. september året før nytt barnehageår, har ikke rett til barnehageplass.
15. Satser for tilskudd til private barnehager beregnes på bakgrunn av kommunens regnskapstall for 2013, oppjustert med lønns- og prisvekst for 2014 og 2015 (deflator). For 2015 settes satsene til henholdsvis 185 670 kr for barn 0-2 år og 89 381 kr for barn 3-5 år.
16. Gebyrsatsene for selvkostområdene og andre gebyrer under samfunnsutvikling vedtas i henhold til vedlagte oversikt.
17. Eventuelle ekstraordinære inntekter/frigjorte midler avsettes til reservefond.
18. Følgende 4 målsettinger skal ligge til grunn for fremtidige budsjett- og økonomiplaner
    a. Netto driftsresultat skal budsjetteres med et gjennomsnitt på minimum 1,5 % pr år for hver fireårsperiode.
    b. Låneopptak som varig belaster driftsbudsjettet skal ikke overstige 8 % av frie inntekter.
    c. Minimum 2 % av kommunens frie inntekter skal brukes til investeringer.

d. Lånegjeld (lån til bolig- og næringsformål ikke medtatt) i % av driftsinntektene skal ikke overstige 70 % og forsøkes redusert ned mot 50 % frem mot 2020.

08.12.2014 Kommunestyret

Møtebehandling:
Marit Høie, H, presenterte fellesforslaget fra H, Ap og Sp.

Andreas E. Eidsaa jr., Krf presenterte fellesforslaget fra Krf, Frp og V.

Det ble votert i følgende rekkefølge:
Plan- og økonomiutvalgets innstilling med de endringer som følger av vedlagt fellesforslag fra H, Ap og Sp ble vedtatt med 14 mot 13 (V, Krf og Frp) stemmer.

Mindretallsforslaget fra møte i plan- og økonomiutvalget med de endringer som følger av vedlagt forslag fra V, Krf og Frp fikk 13 mot 14 stemmer og **falt**.

K-081/14 Vedtak:
Innstillingen fra møte i plan- og økonomiutvalget vedtas med de endringer som følger av vedlagt fellesforslag fra H, Ap og Sp:

1. Forslag til budsjett 2015 og økonomiplan 2016-2018 godkjennes.
2. Ved utskrivning av skatt på inntekt og formue brukes de maksimale satsene som Stortinget vedtar.
3. Eiendomsskatt for 2015 skrives ut i hele kommunen. Skattesatsen settes til 5 promille for næringseiendommer og verk og bruk. For bolig- og fritidseiendommer settes skattesatsen til 2 promille. Bunnfradrag settes til 100 000 pr boenhet.
4. Budsjettet godkjennes som rammebevilgninger til hvert av tjenesteområdene og prosjektene slik de fremgår av bevilgningsskjema drift, investeringsprogram og finansieringsplan.
5. Kommunestyret vedtar selv postene under bevilgningsskjema drift og endring av disse.
6. Plan- og økonomiutvalget får fullmakt til å omdisponere mellom alle postene på skjema 1B og mellom investeringsprosjektene på skjema 2B.
7. Rådmannen får fullmakt til å fordele fellespostene på skjema 1B mellom tjenesteområdene på samme skjema, samt finanspostene innenfor reglementet for finansforvaltning.
8. Rådmannen gis fullmakt til å avsette til fond inntektsført premieavvik og disponerer fra fond til dekning av utgiftsført premieavvik.
9. Det tas opp lån til investeringer på inntil 89,55 mill i samsvar med finansieringsplan (skjema 2A). Lånet nedbetales over 25 år.
10. Det tas opp startlån til videreutlån i Husbanken på 15 millioner. Lånet nedbetales over 15 år.
11. Betalingssatsene for SFO og Kulturskolen prisjusteres ut fra anslått kostnadsøkning, ca 3,5 %.
12. Vederlag for opphold i institusjon beregnes med hjemmel i Forskrift om vederlag i institusjon og Rundskriv I-47/98.
13. Maksimal kurdøgnpris for opphold i sykehjem for 2015 er kr. 2780,-.
14. Barn som har rett til barnehageplass vil tilbys dette fra 1. august. Barn som søker etter fristen eller er født etter 1. september året før nytt barnehageår, har ikke rett til barnehageplass.
15. Satser for tilskudd til private barnehager beregnes på bakgrunn av kommunens regnskapstall for 2013, oppjustert med lønns- og prisvekst for 2014 og 2015 (deflator). For 2015 settes satsene til henholdsvis 185 670 kr for barn 0-2 år og 89 381 kr for barn 3-5 år.
16. Gebyrsatsene for selvkostområdene og andre gebyrer under samfunnsutvikling vedtas i henhold til vedlagte oversikt.
17. Eventuelle ekstraordinære inntekter/frigjorte midler avsettes til reservefond.

18. Følgende 4 målsettinger skal ligge til grunn for fremtidige budsjett- og økonomiplaner
    a. Netto driftsresultat skal budsjetteres med et gjennomsnitt på minimum 1,5 % pr år for hver fireårsperiode.
    b. Låneopptak som varig belaster driftsbudsjettet skal ikke overstige 8 % av frie inntekter.
    c. Minimum 2 % av kommunens frie inntekter skal brukes til investeringer.
    d. Lånegjeld (lån til bolig- og næringsformål ikke medtatt) i % av driftsinntektene skal ikke overstige 70 % og forsøkes redusert ned mot 50 % frem mot 2020.

Kommentarer og presiseringer til Høyre, Arbeiderpartiet og Senterpartiets budsjettframlegg for 2015

Vi kan også i år innlede med å slå fast at Gjesdal kommune vokser, slik tilfellet er for de fleste kommunene i vår nærhet. Likevel er vi av de kommunene som vokser aller sterkest. Dette viser minst to ting. På den ene siden er vi attraktiv for mennesker som etablerer seg i vår region, på den andre siden viser det at Gjesdal kommune har klart å legge til rette for denne nødvendige boligetableringen. Siden forrige budsjett har Gjesdal kommune vedtatt en plan for hvordan vi skal styre veksten. I tråd med denne planen har vi som politikere enstemmig gått inn for å styre mot en vekst på om lag 2,5 prosent i året. Slik balanserer vi ønsket folkevekst med kvalitet i tjenestene. Uhemmet vekst vil være en trussel mot kvaliteten i den kommunale virksomheten, temmet og kontrollert vekst – en velsignelse.

Rådmannens forslag til budsjett er balansert og godt. Vi opprettholder gode og velfungerende tjenester, har tydelig fokus på kostnadskontroll og legger opp til en ambisiøs investeringstakt. Rådmannen har tatt inn over seg den kortsiktige konjunkturendringen som preger oljeregionen Rogaland. Når det varsles om nedgang i sysselsetting i vår region, er det fornuftig at Gjesdal kommunes budsjett for 2015 justerer ned vekstanslaget noe. Partiene i flertallskonstellasjonen har funnet det riktig å omprioritere noe på rådmannens forslag til budsjett.

Vi har prioritert seks driftstiltak annerledes enn rådmannen:

Gjenoppretting av tjenestenivå sykehjem og hjemmetjeneste
Høyre, Arbeiderpartiet og Senterpartiet anerkjenner rådmannens vilje til å holde kostnadene nede. Likevel vil vi reversere forslag om innsparing når det gjelder sykehjem og hjemmetjeneste. Vi har funnet penger til dette, og legger inn det samme beløp som rådmannen foreslår budsjettet redusert med. Det er viktig for flertallspartiene å holde driftstilbudet som retter seg mot kommunens eldre og øvrige brukere av hjemmetjeneste/sykehjem på det samme nivå som før, vi legger derfor inn midler til dette både for 2015 og for de påfølgende 3 årene i økonomiplanen.

Prosjektmedarbeider ungdomshus
I Gjesdal kommune har vi gjennom kommunens mange foreninger og lag innenfor idrett, kultur og religiøst liv et godt tilbud til organisert ungdom. Uorganisert ungdom mangler et tilbud. Dette kan vi bøte på ved å åpne et ungdomshus lokalisert til den gamle stasjonsbygningen som blir ledig når menigheten flytter over all sin virksomhet i Ålgårds nye, flotte kirke som står klar våren 2015. Vi velger å prioritere midler til en prosjektmedarbeider som skal dra i gang satsingen på ungdomshus, midler til eventuell oppussing av lokalene kan vente. Ved å aktivisere ungdommen selv, og legge vekt på medvirkning, kan vi raskt få i gang et ungdomstilbud. Vi har budsjettert inn midler til dette prosjektet i alle de fire årene i handlingsplanen, og skapt rom for at denne prosjektstillingen kan omgjøres til en fast stilling.

Diakon
Gjesdal kommune valgte for 3 år siden å ansette en diakon. Dette var et spleiselag, der bispedømmet finansierte en fjerdedels stilling over en 3-årsperiode. I løpet av 2015 faller bispedømmets bidrag ut. Vi ønsker å fortsette med en diakonstilling i det omfang vi har hatt i denne treårsperioden, og legger inn midler til dette. For 2015 er det lagt inn 75 000, da bispedømmets finansiering strekker seg frem til juli 2015. For de neste tre årene er det lagt inn 150 000 hvert år. Kirken og menigheten har vist at den gjennom sitt diakonale arbeid møter mange mennesker, og gir dem et godt tilbud. Samtidig har diakonen også klart å utløse mye frivillig arbeid som retter seg mot sårbare grupper. Når rådmannen har redusert tilbudet gjennom miljøtjenesten, tror vi diakonens eget arbeid og det frivillige arbeid som diakonen utløser kan kompensere for mye av dette.

Styrking av landbrukskontoret
Gjesdal er en viktig landbrukskommune. Landbruket sikrer bosetting i Gjesdals mange bygder, skaper arbeidsplasser og pleier kulturlandskapet til glede for oss alle – både gjesdalbuer og andre som kommer hit for å oppleve og ferdes i flott natur og vakkert kulturlandskap. Vi har funnet rom for å styrke landbruksavdelingen tilsvarende en kvart stilling. Rådmannen velger selv hvordan dette best skal organiseres innenfor tjenesteområde samfunnsutvikling, eventuelt i samarbeid med nabokommuner.

Styrke arbeidet mot mobbing
Gjesdal kommune har gode og veldrevne skoler. Vi har registrert at det arbeides systematisk og godt mot mobbing. Samtidig registrerer vi at det likevel finner sted for mye mobbing på våre skoler. Det er vår felles visjon å bringe dette så langt ned mot null som overhodet mulig. Vi har lagt til en ekstra sum på 100 000 hvert år i hele perioden for å styrke det ualminnelig viktige arbeidet mot mobbing. Slik viser at dette arbeidet må prioriteres høyt. Skolesektoren gis slik også ekstra argumenter for å verne om akkurat dette arbeidet, i diskusjoner om og prioritering av midler på generelt grunnlag. Vi ønsker at rådmannen vurderer en ordning lik Buskerud fylkeskommunes mobbeombud. Det viktige arbeidet mot mobbing, vil være tjent med et lavterskeltilbud som kan gjøre det lettere for sårbare mobbeoffer å ta kontakt med noen som kan hjelpe.

Økt vedlikehold av kommunale bygg
Det er en gjenganger i nyhetsbildet at norske kommuner henger etter med vedlikeholdet av kommunale bygg. Mange kommuner slepper dette så langt ned, at kostnadene blir svært store når etterslepet skal innhentes. Vi er i en situasjon der våre bygg, både holder god standard og er godt vedlikeholdt. Men våre egne undersøkelser viser at også vi har et etterslep. Dette ønsker vi å gjøre noe med. Derfor har vi lagt inn 500 000 i de tre siste årene i økonomiplanen. Dette er ikke nok for å ta igjen hele etterslepet, men det bøter på noe. Samtidig er det et signal til rådmannen om å prioritere dette.

Investeringsbudsjettet – endringer og presiseringer

Iverksetting tiltak beredskap
Gjesdal kommune har nettopp vedtatt en ny beredskapsplan. Denne planen er blitt godt mottatt av det politiske miljøet i Gjesdal og rost av eksterne aktører. Vi slutter opp om det viktige arbeidet knyttet til kommunal beredskap ved å legge inn investeringsmidler på 100 000 i budsjettåret 2015, slik at Gjesdal kan investere i nødvendig utstyr for beredskapsledelse.

Økt ramme for utredning kulturskole
Det er satt av 500 000 til en utredning av nye lokaler til kulturskolen i 2016. Dette viktige prosjektet støtter vi fullt ut. Vi ønsker sågar å øke rammen som er satt av til dette med 100 000, slik at totalen blir 600 000. Men vi ønsker også å utvide rammen for utredningen. Vi tror at en god kulturskole, slik vi har, lokalisert i gode permanente lokaler, slik vi ønsker å få det, kan være et utgangspunkt for økt kulturtilbud også for andre grupper enn de som kulturskolen retter seg mot i dag. De øvingslokaler, scene(r) og den øvrige infrastruktur som blir til rundt en kulturskole, både kan og bør benyttes ut over kulturskolens tilbud. Dette ønsker vi integrert i den utredningen som skal igangsettes i 2016.

Ny barnehage Nesjane
Vi er positive til rådmannens foreslåtte budsjett i når det gjelder barnehager. Bærland og Husafjell barnehager er forholdsvis gamle. Alternativ til den nedlegging som er foreslått ville vært relativt omfattende vedlikehold og nyinvesteringer der. Den foreslåtte ordningen dekker også Solås skole sine behov et stykke frem ti tid. Den etablerte

Nesjane barnehage er en basebarnehage. Den nye barnehagen vil bli bygget som en avdelingsbarnehage. Vi ønsker derfor at det bygges en ny separat barnehage på den ledige tomten på Nesjane. På et senere tidspunkt vil vi vurdere om de to barnehagene skal drives som en.

Kunstgress på Bærland
Vi registrerer at rådmannen i samråd med Ålgård fotballklubb har justert avtalen om erstatningsarealer for gamle Ålgård stadion. Slik frigjøres barnehagetomten på Nesjane. Den nye avtalen virker fornuftig, her ser det ut for at både kommunen og forballklubben vinner noe. Dette er flott. Kunstgressbanen på Bærland er skjøvet noe frem i forhold til fjorårets økonomiplan. Vi ønsker oppstart i 2015 og ferdigstillelse til skolestart 2016.

For å finansiere våre endringsforslag har vi lagt inn fire innsparingsforslag og inntekstøkninger:

Redusert buffer sosialtjenester
Rådmannen har prisverdig foreslått en satsing på det som går under navnet *Drop in*. Der vi gjennom systematisk arbeid skal klare å snu den negative trenden der stadig flere, stadig yngre dropper ut av utdanning og arbeidsliv. Gjennom dette arbeidet kan vi klare å få flere mennesker arbeidsaktive, til glede både for seg selv, familiene og samfunnet. Det er opprettet en ny stilling for å arbeide med dette prosjektet. Det synes vi er flott. Målet er blant annet å redusere kostnadene til sosialhjelp. I budsjettet er dette vist med en budsjettreduksjon på 1,7 millioner. Samtidig er det lagt inn en buffer på nøyaktig samme beløp. På mange måter er dette bra, men likevel litt passiv. Om vi ikke lykkes med å få ned utgiftene, er de dekket inn gjennom denne bufferen. Vi mener at vi må tørre å vise ambisjoner her. Vi reduserer derfor denne bufferen med 600 000.

Prosjektmidler/salg av tjenester
Gjesdal kommune selger tjenester til nabokommuner i dag. Det ønsker vi at kommunen skal fortsette med. Dette er kun i beskjeden grad reflektert i budsjettet. Vi ønsker å synliggjøre vår felles ambisjon om å selge tjenester gjennom denne budsjettposten. Kommunen har og muligheter til å søke støtte både regionalt, nasjonalt og gjennom EU-prosjekt, slik vi vet det arbeides med i forhold til sentrum. Vi mener det er forsiktig å anslå inntekter fra salg av tjenester og prosjektmidler til 500 000.

Innovasjon og omstilling
Gjesdal er en ambisiøs kommune. Arbeidsstokken er omstillingsvillig, og vi utmerker oss med lavt sykefravær. Dette gir oss en fantastisk plattform å foreta de endringer og omstillinger vi må gjøre for å møte det stigende antall eldre som kommer i fremtiden samtidig som vi tar vårt regionale ansvar og legger opp til høy folkevekst. Rådmannen snakker om å gjøre mer for mindre. Ved å gjøre ting på nye måter, ta i bruk ny teknologi samt ha fokus på unødvendig tidsbruk, tror vi det er mulig å omfordele midler slik at en enda større del av fellesskapets midler blir brukt til investeringer og kommunale tjenester. Vi har lagt inn 500 000 hvert av årene i perioden som en innsparing basert på dette.

Endring driftsresultat
Dette har vi villet være svært forsiktig med å svekke. Vi endrer dette i positiv retning det første året. Da er netto driftsresultat noe bedre i vårt opplegg enn i rådmannens forslag. I de tre neste årene har vi valgt å redusere netto driftsresultat med ca 0,5 promille. Netto driftsresultat er likevel høyt, mye høyere enn vi kan lese en del andre kommuner planlegger for. Vi mener rådmannen har lagt opp til en riktig trend her, gitt Gjesdals høye gjeldsgrad. Når vi i de tre siste årene i handlingsplanen har valg å foreta dette grepet, er det for å øke vedlikeholdet av kommunale bygg. Merk at vi ikke reduserer driftsresultat for å bruke mer penger over ordinær drift, men for å øke vedlikeholdet. Vi mener dette er fornuftig, og at vi slik kan redusere fremtidige investerings- og vedlikeholdsbudsjett.

Investeringer (Inkl. mva) (Skjema 2B)	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Kommentarer**
Iverksetting tiltak - beredskap	100				
Økt ramme for utredning kulturskole		100			*utvidet mandat for utredningen
Sum endringsforslag Investeringer	**100**	**100**	**0**	**0**	

Investeringer VAR (eks. mva) (Skjema 2B)	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Kommentarer**
Sum endringsforslag Investeringer	**0**	**0**	**0**	**0**	

Finansiering av investeringer (Skjema 2A)	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	
Låneopptak	-80	-80	0	0	
Mva-kompensasjon investeringer	-20	-20	0	0	
Sum endring finansieringsplan investeringer	**-100**	**-100**	**0**	**0**	
Kontrollsum investeringer (Skal være 0,-)	0	0	0	0	

Drift	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Kommentarer**
Gjenoppretting tjenestenivå sykehjem og hjemmetjeneste	750	750	750	750	
Prosjektmedarbeider ungdomshus	300	300	300	300	
Diakon	75	150	150	150	*fortsetter med samme st. brøk etter bortfall av støtte fra bispedømmet
Styrking av landbrukskontor	150	150	150	150	
Styrke arbeid mot mobbing (lokalt mobbeombud)	100	100	100	100	
Økt vedlikehold kommunale bygg		500	500	500	
Redusert buffer sosialtjenester	-600	-600	-600	-600	
Prosjektmidler/salg av tjenester	-500	-500	-500	-500	
Endring driftsresultat		-390	-390	-390	Netto driftsres. ned 0,5 promille for å øke vedlikehold av komm. bygg
Innovasjon og omstilling	-500	-500	-500	-500	
Avsatt fond	205				
Sum endringsforslag Drift	**-20**	**-40**	**-40**	**-40**	
Endring renter (rentesats 2,3 % i 2015 og 2016, 2,5 %	10	20	20	20	
Endring avdrag (avdragstid 25 år)	10	20	20	20	
Sum endring (skal være 0,-)	**0**	**0**	**0**	**0**	

BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN 2015-2018

For Gjesdal kommune

INNLEDNING

Gjesdal kommune har en ung befolkning, sterk befolkningsvekst og høy lånegjeld. Venstre, FrP og KrF ønsker å sikre primæroppgavene til kommunen, som er blant annet barn og unge, eldre, hjelp til egen bolig, samferdsel og folkehelse, samtidig med at det føres en ansvarlig økonomisk politikk. Derfor har vi også ønsket å senke gjeldsnivået i vårt forslag.

Opposisjonen har hatt svært gode samtaler i arbeidet med budsjettet, noe som viser at vi har mange sammenfallende synspunkt og vi ser med glede fram mot videre samarbeid.

SATSING PÅ MIDTFJELL OG SENTRUM

Gjesdal kommune har i en årrekke hatt sterk vekst i innbyggertallet. Det er en stor styrke at vi blir sett på som en attraktiv kommune. Samtidig skaper det utfordringer i forhold til å kunne opprettholde det gode tjenestetilbudet. Vi ønsker å holde en bærekraftig veksttakt som ikke svekker tilbudet til de som allerede bor i kommunen.
Vi finner det nødvendig å prioritere noen områder for ikke å risikere enten for høy vekst, eller at det investeres tungt i infrastruktur på for mange områder slik at det blir vanskelig å få nok volum på salg i de nye utbyggingsområdene.

Vår prioritering er å satse på sentrum og Midtfjell i første omgang, i tillegg til utbyggingen som er startet i Ålgård nord, og de nye feltene i Oltedal og på Gilja. Det medfører at vi skyver ut Kodlidalen som utbyggingsområde utenfor 4-års plan. Dette vil igjen gi lavere investeringskostnader i kommunen. Samtidig er det ønskelig å satse videre på fortetting i sentrum, langs kollektivtraseen. Dette er også i tråd med regionale planer.

PRIVAT BARNEHAGE
Gode og trygge barnehager er svært betydningsfullt for både familiene og for kommunen. Det er vi stolte av å kunne tilby i dag gjennom de mange gode barnehagene. Dette tror vi fortsatt kan løses med en blanding av offentlige og private barnehager. Vi ønsker å foreslå at kommunen søker en privat utbygging av neste barnehage på Ålgård for å unngå de store investeringskostnadene som belaster budsjettet.

MÅLRETTET BOLIGTILBUD
Mulighet for å eie egen bolig oppleves som et viktig gode for de fleste innbyggerne i Gjesdal kommune. Å eie i stedet for å leie gir frihet og det skaper trygghet for framtiden. Ikke minst er det en god og gunstig spareform som oppmuntres av skattefradrag på gjeldsrenter, og som etter endt nedbetalingsperiode gjør oss til herre i eget hus eller leilighet.

Fordi det er en utfordring for mange å skaffe seg en egnet bolig eller å få tilgang på en større bolig for familien, ønsker vi å fokusere på å gi tilbud til følgende målgrupper: Førstegangsetablerere, ungdommer i etableringsfasen, en-inntekst familier og enslige forsørgere, mennesker i en sårbar fase av livet og andre inntektsgrupper som i spesiell grad er avhengige av rimeligere boenheter.

TRAFIKKSIKRINGSTILTAK FOR TRYGGE SKOLEVEIER
Gode og trygge veier, og i særdeleshet skoleveier, er avgjørende viktig for våre innbyggere.

Det er gledelig at vi nå endelig får en sykkelsti som går fra Dirdal og fram til Dirdal skole. Dette skaper trygghet for skolebarna og deres familier i Dirdal. I den forbindelse ønsker vi å legge inn midler i første omgang til å sette opp belysning på de 13 stolpene i Samslåttveien med LED-belysning. De 6 eksisterende lyspunktene langs trase vil få ny LED-belysning via rådmannens forslag til utskifting i hele kommunen. Senere vil det være ønskelig å fylle de tomme strekningene med 16 nye tre-stolper med LED-belysning.

Veien opp til Nevlandsheia er i dag uten tilfredsstillende autovern, og derfor ønsker vi å legge inn nødvendige midler for å få satt dette i stand, før liv og helse går med i en ulykke.
Samtidig legges det inn et ekstra beløp på 100.000 kr årlig for å kunne foreta andre viktige tiltak for å sikre våre skoleveier.

En av veiene som må vurderes med henhold til trafikksikkerhetstiltak er Solåsveien som er relativt tungt belastet og som er en viktig skolevei.

ØKNING I STØTTE I INNSATSEN FOR BARN OG UNGDOM
Gode oppvekstsvilkår for barn og unge i Gjesdal kommune er særdeles viktig. Tradisjonelt har de frivillige organisasjonene lagt ned en voldsom og prisverdig innsats på dette feltet. Vi mener at bygdeungdomslag, idrettslag, fotballklubber, menigheter og andre frivillige foreninger driver både bedre og mer økonomisk enn kommunen vil klare fordi det inkluder dugnad. Dette er både et prinsipielt standpunkt og noe som er bygget på erfaring.
Vi ønsker å forsterke det gode tilbudet vi har, og legger derfor inn 300.000 kr per år for at de frivillige organisasjonene i kommunen kan utvide sine tilbud til barn og ungdom.

Med samme begrunnelse reverseres 2/3 av kuttet til kirkelig fellesråd som rådmannen foreslo, med 200 000 kr, slik at ikke tilbudet til barn og unge settes i fare ved stillingskutt. Dette inkluderer også arbeidet med Stasjonsklubben for både barn og voksne som diakonen er med i. Mennesker med psykiske funksjonshemminger trenger i særdeleshet vår støtte til et godt liv på Ålgård.

HJEMMEHJELP OG OMSORG
Hjemmehjelpsordningen er avgjørende for at eldre og pleietrengende i kommunen skal oppleve det trygt og godt å kunne bo hjemme på tross av sviktende helse. Samtidig er dette også samfunnsmessig lønnsomt siden man med god hjemmehjelp utsetter behovet for institusjonsplass.

Som et signal på at vi tror det er viktig å gi maksimal støtte via hjemmehjelpsordningen for at eldre og syke kan bo hjemme lengst mulig, legger vi inn ekstra midler til hjemmehjelpsordningen for å sikre et godt tilbud til disse innbyggerne som er i en sårbar fase av livet. Dette kan igjen gi en gevinst ved sykehjemmet slik at det kan gi en innsparing.

Fra sommeren 2015 forsvinner den tre-årige støtten fra Rogaland diakonistiftelse til en 25 % stilling for diakonen, slik at den til sammen har utgjort 75 % stilling. Diakonen driver sorgarbeid og jobber blant annet med å samle frivillige for å gi omsorg til døende mennesker på våre sykehjem. De ansatte er ofte for presset til å kunne sitte ned med mennesker i terminalfasen, og dette frivillige tilbudet er en viktig støtte til slitne pårørende som vi ønsker å opprettholde. Det skal være godt å bli gammel i Gjesdal, og ingen skal måtte dø alene.

LEAN-TENKNING
Vi ønsker at Gjesdal kommune skal vurdere å innføre Lean-tenkningen i sin virksomhet. Lean er en smartere måte å jobbe på som fører til effektivisering og reduserte kostnader, samt bedre service for brukerne. Lean er ikke å legge mer arbeid på den enkelte, men å finne tidstyver og å jobbe smartere.

Eksempelvis har Gilje Tre drevet med dette siden 2005 og bedriften har på denne tiden hatt over ti tusen forbedringer, med tilhørende besparelser. Blant annet reduserte de malingsfeil fra 2008 til 2010 med hele 75 %. Bærland skole har også hatt glede av denne tankegangen. På tilsvarende vis kan dette gi besparelser i offentlige etater ved effektivisering, for eksempel gjennom en bevisst holdning til å ha færre deltakere på møter.

EIENDOMSSKATT
Eiendomsskatten i Gjesdal er ikke å anse som en normalsituasjon, men som et middel til å avhjelpe den økonomiske situasjonen i en vanskelig tid.

Vi vil i vårt felles forslag starte en gradvis nedtrapping av eiendomsskatten, med samlet 10 millioner kroner i 4 års perioden. Dette ved å gradvis heve bunnfradraget.

Venstre + FrP + KrF

Investeringer (Inkl. mva) (Skjema 2B)	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Kommentarer**
Utvidelse Nesjane bhage - 8 avdelinger	-2 000	-56 000			Beholdes midler til planlegging, søker private utbyggere/driftere
Ålgård Sentrum - flomsikring	-3 000	3 000			Forskyving av fullføringen
Oltedal skole, resttiltak inkl personalrom	-1 500	-6 500	8 000		Skyves i forhold til ferdigstilling Oltedal Barnehage
Utsetting Kodlidalen			-21 000	-75 000	Skyves ut i tid pga satsing i sentrum og på Midtfjell
Lys Samslåttveien	250				Lys på eksisterende stolper
Trafikksikring Nevlandsheia	100				
TS-plan - strakstiltak	100	100	100	100	Styrking, ved satsing på trafikksikkerhet for skolebarn i kommunen
Sum endringsforslag Investeringer	**-6 050**	**-59 400**	**-12 900**	**-74 900**	

Investeringer VAR (eks. mva) (Skjema 2B)	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Kommentarer**
Sum endringsforslag Investeringer	**0**	**0**	**0**	**0**	

Finansiering av investeringer (Skjema 2A)	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	
Låneopptak	4 840	47 520	320	49 920	
Ikke salg av tomter i Kodlidalen			10 000	10 000	
Mva-kompensasjon investeringer	1 210	11 880	2 580	14 980	
Sum endring finansieringsplan investeringer	**6 050**	**59 400**	**12 900**	**74 900**	
Kontrollsum investeringer (Skal være 0,-)	0	0	0	0	

Drift	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**Kommentarer**
Eiendomsskatt	1 000	2 000	3 000	4 000	Utfasing av eiendomsskatt på privat eiendom, ved justering av bunnfradrag
Generell innsparing drift	-1 255	-1 500	-2 000	-2 750	Innsparing i drift
Innsparing drift barnehage			-200	-400	2% av driftskostnadene (98% til private barnehager)
Hjemmehjelp/omsorgslønn	500	500	500	500	Hjemmehjelp/omsorgslønn styrkes, positive utslag på f eks ÅBOAS/Solås
Omsorg	-750	-750	-750	-750	Gevinst ved å styrke hjemmehjelp/omsorgslønn
Omsorg	500	500	500	500	Tilbakeføring gevinst ved å styrke hjemmehjelp/omsorgslønn tilbakeføres område omsorg + styrking med 250.000,-
Støtte frivillige org til barne og ungdomsarbeid	300	300	300	300	Viktig med satsing på barn og unge
Delvis reversering driftstilpasning kirkelig fellesråd	200	200	200	200	Arbeid blant unge, og sårbare grupper
Diakonstilling	75	150	150	150	Denne 25% stillingen generer frivillige og hjelper døende
	-250	1 930	1 660	4 860	Reduksjon/styrking av fond
Sum endringsforslag Drift	**320**	**3 330**	**3 360**	**6 610**	
Endring renter (rentesats 2,3 % i 2015 og 2016, 2,5 %	-120	-1 220	-1 230	-2 480	
Endring avdrag (avdragstid 25 år)	-200	-2 110	-2 130	-4 130	
Sum endring (skal være 0,-)	**0**	**0**	**0**	**0**	

Alle tall i hele 1.000,-

Oppdatert bevilgningsskjema, investeringsprogram og finansieringsplan

Budsjettskjema 1A	2014	Budsjett Rev 2014	2015	2016	2017	2018
Skatteinntekter	-284 500	-284 500	-300 500	-305 000	-309 600	-314 200
Eiendomsskatt	-15 000	-15 400	-15 700	-15 900	-16 100	-16 300
Rammetilskudd	-255 335	-255 335	-255 100	-260 900	-261 100	-263 100
Rentekompensasjon	-3 900	-3 900	-3 800	-3 900	-4 000	-4 100
Konsesjonskraft	-2 900	-2 900	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Sum frie disponible inntekter	-561 635	-562 035	-577 600	-588 200	-593 300	-600 200
Utbytte Lyse	-3 400	-3 550	-3 600	-3 600	-3 600	-3 600
Renteinntekter	-11 000	-11 000	-11 000	-11 000	-11 000	-11 000
Renteutgifter	24 370	24 370	23 710	24 720	26 520	27 920
Renter VAR-sektor	-2 650	-2 650	-2 850	-3 050	-3 250	-3 450
Avdragsutgifter	27 360	27 360	28 610	31 520	33 120	35 620
Avskrivninger VAR-sektor	-5 050	-5 050	-5 400	-5 600	-5 900	-6 300
Netto finansområdet	29 630	29 480	29 470	32 990	35 890	39 190
Overført kapitalregnskap	14 000	12 000	12 000	13 000	14 000	15 000
Tillegg avsatt/bruk reservefond	1 140	190	1 015	2 870	2 070	2 270
Netto avsetninger	15 140	12 190	13 015	15 870	16 070	17 270
Til fordeling fellesområder	-516 865	-520 365	-535 115	-539 340	-541 340	-543 740
Sum fordelt drift (fra skjema 1B)	516 865	520 365	535 115	539 340	541 340	543 740
Mer/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 1B	2014	Budsjett Rev 2014	2015	2016	2017	2018
Fellesutgifter til fordeling						
Lønns og pensjonsreserve	17 247	9 779	9 500	9 500	9 500	9 500
Flyktningetilskudd	11 200	11 200	15 380	18 716	19 908	21 000
Flyktninger inkl. fond	-11 200	-11 200	-15 380	-18 716	-19 908	-21 000
Fond Helse og velferd			1 100	1 600	2 100	2 600
Driftstilpasning fra 2017					-3 000	-5 000
Til fordeling tjenesteområdene						
Internt servicesenter	26 064	26 541	27 435	26 835	27 435	26 835
Kontrollutvalg	765	765	775	775	775	775
Opplæring	137 195	138 251	142 857	143 607	146 107	149 607
Samfunnsutvikling	48 968	59 617	58 347	58 847	58 847	58 847
Helse og velferd	176 107	172 092	171 271	172 971	173 171	172 871
Barnehage	103 955	106 756	110 600	111 900	113 100	114 400
Tilsk ÅFK og Dirdalhallen			5 000	5 000	5 000	5 000
Kirkelig fellesråd	6 564	6 564	8 229	8 304	8 304	8 304
Sum bevilgningsområder	516 865	520 365	535 115	539 340	541 340	543 740

Budsjettskjema 2A - investering	Regn-skap 2013	Bud-sjett 2014	Bud-sjett 2015	Bud-sjett 2016	Bud-sjett 2017	Bud-sjett 2018
Investeringer (Sum skjema 2B)	**159 977**	**114 900**	**137 950**	**162 300**	**108 400**	**126 200**
Utlån og forskutteringer	58 338	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Avdrag på lån	8 984	4 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Avsetninger	17 196					
Årets finansieringsbehov	**244 495**	**133 900**	**157 950**	**182 300**	**128 400**	**146 200**
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	-154 074	-94 000	-104 630	-100 420	-65 260	-77 900
Herav:						
Lån til videreutlån	-58 338	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Lån til investeringer VAR	-8 700	-8 100	-12 500	-16 000	-10 800	-3 600
Lån til nærings-og boligformål	-12 012	-44 000	-12 300	-10 800	-26 400	-40 000
Lån til andre investeringer	-75 024	-26 900	-64 830	-58 620	-13 060	-19 300
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-43 469	0	-5 000	-30 000	-20 000	-20 000
Tilskudd til investeringer	0	0	0			
Mottatte avdrag på lån og refusjo-ner	-18 392	-25 900	-31 320	-38 880	-29 140	-33 300
Andre inntekter	-66		0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	**-216 001**	**-119 900**	**-140 950**	**-169 300**	**-114 400**	**-131 200**
Overført fra driftsbudsjettet	**-37 645**	**-14 000**	**-12 000**	**-13 000**	**-14 000**	**-15 000**
Bruk av avsetninger	-9 654		-5 000	0	0	0
Sum finansiering	**-263 300**	**-133 900**	**-157 950**	**-182 300**	**-128 400**	**-146 200**
Udekket (-)/udisponert	**18 805**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Hovedoversikt drift	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	22 540	23 450	25 647	25 647	25 647	25 647
Andre salgs- og leieinntekter	62 490	59 270	59 256	59 256	59 256	59 256
Overføringer med krav til motytelse	104 930	75 110	76 143	76 143	76 143	76 143
Rammetilskudd	235 160	255 340	255 100	260 900	261 100	263 100
Andre statlige overføringer	17 970	18 070	22 157	25 593	26 885	28 077
Andre overføringer	5 320	6 310	4 765	4 765	4 765	4 765
Skatt på inntekt og formue	270 890	284 500	300 500	305 000	309 600	314 200
Eiendomsskatt	14 760	15 400	15 700	15 900	16 100	16 300
Andre direkte og indirekte skatter	890	890	890	890	890	890
Sum driftsinntekter	**734 950**	**738 320**	**760 158**	**774 094**	**780 386**	**788 378**
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	354 210	367 560	385 143	385 143	385 143	385 143
Sosiale utgifter	93 920	107 720	105 500	105 500	105 500	105 500
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.prod	89 940	73 800	73 926	74 417	74 417	74 417
Kjøp av tjenester som erstatter tj.prod	82 090	80 450	84 171	84 171	84 171	84 171
Overføringer	58 400	71 090	68 100	72 875	77 875	82 275
Avskrivninger	32 820	29 500	28 049	28 049	28 049	28 049
Fordelte utgifter	-5 100	-6 480	-6 300	-5 241	-4 941	-4 542
Sum driftsutgifter	**706 290**	**723 650**	**738 589**	**744 914**	**750 214**	**755 013**
Brutto driftsresultat	**28 660**	**14 680**	**21 569**	**29 180**	**30 172**	**33 365**
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	25 880	14 610	14 691	14 691	14 691	14 691
Mottatte avdrag på utlån	60	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	**25 940**	**14 610**	**14 691**	**14 691**	**14 691**	**14 691**
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	33 930	24 630	23 767	24 577	26 177	27 377
Avdrag på lån	26 890	27 360	28 610	31 520	33 120	35 620
Utlån	110	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	**60 930**	**51 990**	**52 377**	**56 097**	**59 297**	**62 997**
Resultat eksterne finanstransaksjoner	**-34 990**	**-37 370**	**-37 686**	**-41 406**	**-44 606**	**-48 306**
Motpost avskrivninger	32 820	29 500	28 400	28 600	28 900	29 300
Netto driftsresultat	**26 490**	**6 800**	**12 283**	**16 374**	**14 466**	**14 359**
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidl. års regnsk.m. mindreforbruk	10	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	19 110	3 620	1 520	1 275	4 275	6 275
Bruk av bundne fond	4 960	2 170	322	322	322	322
Sum bruk av avsetninger	**24 080**	**5 800**	**1 842**	**1 597**	**4 597**	**6 597**
Overført til investeringsregnskapet	37 650	12 000	12 000	13 000	14 000	15 000
Avsatt til disposisjonsfond	9 840	530	2 125	4 971	5 063	5 956
Avsatt til bundne fond	3 060	70	0	0	0	0
Sum avsetninger	**50 550**	**12 600**	**14 125**	**17 971**	**19 063**	**20 956**
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	20	0	0	0	0	0

Hovedoversikt investeringer	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	43 470	0	5 000	30 000	20 000	20 000
Andre salgsinntekter	70	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	8 470	25 460	25 420	32 980	23 240	27 400
Statlige overføringer	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	**52 010**	**25 460**	**30 420**	**62 980**	**43 240**	**47 400**
Utgifter						
Lønnsutgifter	2 220	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	500	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	131 880	96 940	109 930	134 820	90 660	104 800
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	90	0	0	0	0	0
Overføringer	25 280	19 460	19 020	27 480	17 740	21 400
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter	**159 980**	**116 400**	**128 850**	**162 200**	**108 400**	**126 200**
Finanstransaksjoner						
Avdrag på lån	8 980	4 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Utlån	58 210	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Kjøp av aksjer og andeler	130	0	9 000	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket	570	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	16 630	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	**84 520**	**19 000**	**29 000**	**20 000**	**20 000**	**20 000**
Finansieringsbehov	**192 490**	**109 940**	**127 530**	**119 320**	**85 160**	**98 800**
	0	0				
Dekket slik:	0	0				
Bruk av lån	154 070	93 000	104 630	100 420	65 260	77 900
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	9 920	4 940	5 900	5 900	5 900	5 900
Overført fra driftsbudsjettet	37 650	12 000	12 000	13 000	14 000	15 000
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	1 800	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	7 850	0	5 000	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	**211 290**	**109 940**	**127 530**	**119 320**	**85 160**	**98 800**
Udekket/udisponert	18 800	0	0	0	0	0

Anskaffelse og anvendelse av midler	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Anskaffelse av midler						
Inntekter driftsdel	734 950	738 320	760 158	774 094	780 386	788 378
Inntekter investeringsdel	52 010	25 460	30 420	62 980	43 240	47 400
Innbet. ved eksterne finanstrans.	189 930	112 550	125 221	121 011	85 851	98 491
Sum anskaffelse av midler	**976 890**	**876 340**	**915 799**	**958 085**	**909 477**	**934 269**
Anvendelse av midler						
Utgifter driftsdel	673 470	682 040	696 575	697 086	697 086	697 086
Utgifter investeringsdel	159 980	116 400	128 950	162 300	108 400	126 200
Utbet. ved eksterne finanstrans.	128 250	70 990	81 377	76 097	79 297	82 997
Sum anvendelse av midler	**961 690**	**869 420**	**906 902**	**935 483**	**884 783**	**906 283**
Anskaffelse - anvendelse av midler	**15 200**	**6 910**	**8 897**	**22 602**	**24 694**	**27 986**
Endring i ubrukte lånemidler	22 930	0	0	0	0	0
Endring i arbeidskapital	**38 120**	**6 910**	**8 897**	**22 602**	**24 694**	**27 986**
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Avsetninger	55 400	600	2 125	4 971	5 063	5 956
Bruk av avsetninger	33 730	5 800	6 842	1 597	4 597	6 597
Til avsetning senere år	6 480	0	0	0	0	0
Netto avsetninger	**15 200**	**-5 200**	**-4 717**	**3 374**	**466**	**-641**
Int. overføringer og fordelinger						
Interne inntekter mv	93 910	59 560	62 890	63 441	64 741	66 141
Interne utgifter mv	93 910	59 560	62 539	63 929	65 229	66 628
Netto interne overføringer	0	0	351	-488	-488	-487
Budsjettskjema 2A - investering	**Regnskap 2013**	**Budsjett 2014**	**Budsjett 2015**	**Budsjett 2016**	**Budsjett 2017**	**Budsjett 2018**
Investeringer i anleggsmidler	159 980	116 400	128 950	162 200	108 400	126 200
Utlån og forskutteringer	58 340	15 000	24 000	15 000	15 000	15 000
Avdrag på lån	8 980	4 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Dekning av tidligere års udekket	570	0	0	0	0	0
Avsetninger	16 630	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	**244 500**	**135 400**	**157 950**	**182 300**	**128 400**	**146 200**
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	154 070	93 000	104 630	100 420	65 260	77 900
Inntekter fra salg av anleggsmidler	43 470	0	5 000	30 000	20 000	20 000
Tilskudd til investeringer	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	18 390	30 400	31 320	38 880	29 140	33 300
Andre inntekter	70	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	**216 000**	**123 400**	**140 950**	**169 300**	**114 400**	**131 200**
Overført fra driftsbudsjettet	**37 650**	**12 000**	**12 000**	**13 000**	**14 000**	**15 000**
Bruk av avsetninger	9 650	0	5 000	0	0	0
Sum finansiering	**263 300**	**135 400**	**157 950**	**182 300**	**128 400**	**146 200**
Udekket/udisponert	**18 800**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Budsjettskjema 2B - investeringer	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Rettedalen 1, ventilasjon, rehabilitering	0	200	2 000	0
Rettedalen 11, ventilasjon/lys voksenopplæring	0	400	0	0
Rettedalen 7, ventilasjon og tekniske anlegg	850	950	0	0
Forbedret løsning hjemmekontor	200	0	0	0
Digital løsning politikere	250	250	0	0
Påkostninger universell utforming	300	300	800	300
Kapasitetsutvidelse og fornyelse servere	950	0	0	0
Planmidler prosjekter sentrum	3 000	0	0	0
Torg i Sentrum	0	0	21 000	0
Nykartlegging FKB - oppmåling	500	0	0	0
Belysning turvei Øygardsvatnet	1 500	0	0	0
Ålgård Sentrum - flomsikring	6 900	0	0	0
Torggate inkl VA	20 000	31 000	0	0
Grøntområde og kanal sentrum	0	16 000	16 000	0
Ålgård skole, røranlegg, gulvbelegg m.m	0	4 100	0	0
Oltedal skole -resttiltak inkl personalrom	1 500	8 000	0	0
Solås skole - utvidet kapasitet	0	0	0	2 000
Dirdal skole - ombygging trinn 2	0	0	1 000	10 000
Påkostninger svømmehall Ålgård	0	1 500	15 000	0
GUS - fuktskade K-fløy og vinduer	0	3 800	0	0
Gjesdalhallen - trinn 4	0	0	0	5 800
Utredning nye lokaler kulturskolen	0	600	0	0
Sikring av Solås Bo og rehab og ÅBOAS	0	0	0	600
Flyktningeboliger/kommunale boliger	15 000	7 500	7 500	15 000
Påkostning - kommunale utleieboliger	500	1 000	2 400	2 200
Ny minibuss omsorgstjenester	0	1 100	0	0
Utstyr vintervedlikehold	400	0	400	400
Energi og klimaplan	0	1 000	1 000	1 000
Prioriterte tiltak ihht handlingsplan bygg	1 000	0	0	0
Utbedring Frafjord kai	2 000	0	0	0

Budsjettskjema 2B - investeringer fortsettelse	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Oppgraderinger lager Grovika	700	500	1 000	0
Takoverbygg høydebasseng Myrhaugen	0	650	0	0
Pumpeledning Bærland - Møllestien	650	0	0	0
Stor lastebil/renovasjonsbil	2 500	0	2 500	0
Sanering Solåsveien nedre del, VA	0	0	3 300	0
Utskifting kvikksølvpærer gatelys	1 300	1 700	1 400	2 200
TS-plan - strakstiltak	300	300	300	300
Utbedring gangvei Kamphola	0	0	500	0
Adkomstvei og boligfelt Kodlidalen	0	0	21 000	75 000
Utskifting gravemaskin 3,5 tonn	600	0	0	0
Sanering Fiskebekk VA	600	0	0	0
Sanering VA Åfaret - Myrveien	2 800	4 800	0	0
Utstyr i henhold til beredskapsplan	100	1 000	500	400
Beredskapstank for drikkevann	250	0	0	0
Sikring vannforsyning Ålgårdsslåtten	0	2 400	0	0
Omlegging spillvann - v/Jæderfabrikken	0	0	2 500	0
Vannledning Flådåveien-Ålgårdsheia	0	0	0	3 600
Boligfelt Midtfjell	3 000	10 000	0	0
Nye redskapsbærere	0	1 650	0	0
Veveriplassen -fortau, p-plasser og bru	0	0	0	5 000
Høydebasseng Varaliå - påkostninger	0	0	1 500	0
Rassikringstiltak	3 900	0	0	0
Driftsmateriell teknisk	0	1 100	800	400
Gjesdal Idrettspark tribune friidrett	500	0	0	0
Gjesdal Idrettspark friidrett og kunstgras	5 900	0	0	0
Kunstgras Bærland grusbane	1 000	4 000	0	0
Utvidelse Nesjane barnehage	4 000	56 000	0	0
Kunstgras Torvmyra og Ålgård skole	1 000	0	1 000	2 000
Ny Oltedal barnehage	45 000	0	0	0
Husafjell b-hage - ombygging og påkostninger	0	500	5 000	0
T O T A L T	**128 950**	**162 300**	**108 400**	**126 200**

1.a. Rådmannens innledning og økonomiske forutsetninger

Innledning

. "Vi strekker oss lenger"

Gjesdal kommunes visjon er stadig å strekke seg lenger, for slik å kunne utøve sine roller som forvalter, tjenesteyter og samfunnsutvikler til befolkningens beste. Ambisjonen vår er å gjøre det ytterste for at Gjesdal skal være en kommune som innbyggere i alle aldre opplever som god å bo og leve i.

Gjesdal kommune har et overordnet mål om å ha en sunn og bærekraftig økonomi som sikrer forutsigbare og gode tjenester til befolkningen. Vårt utgangspunkt er godt – i 2014 gjorde vi store driftstilpassinger som bidrar til at 2015 er mindre bratt enn tilfelle var for 2014. Rett nok har driften i 2014 utfordret oss. Svært store utgifter til sosialhjelp og ressurskrevende tjenester til barn og unge har satt økonomiske spor. I tillegg ga statsbudsjettet noe mindre vekst enn vi kunne forvente med utgangspunkt i Gjesdals store befolkningsvekst. Hovedårsaken er knyttet til alderssammensettingen (færre 1-åringer og 90 åringer) i befolkningen. Til tross for at vi har flere barn i barnehagen har vi fått redusert rammetilskuddet med om lag 7 mill kr pga. denne endringen i aldersammensetningen.

Kommunen ligger langt fremme både når det gjelder omfang, kvalitet og service på tjeneste- og velferdstilbudet til innbyggerne, og når det gjelder fremtidsrettede investeringer. Samtidig tilsier de økonomiske utsiktene at en fortsatt god og stabil utvikling gjør det nødvendig med en viss innstramming i forholdet til investeringer og drift. Rådmannens forslag til økonomiplan 2015-18 inneholder grep for å oppnå dette.

I et lengre perspektiv er det usikkert hvor langt Gjesdal kommune skal "strekke seg". Om 5-10 år vil kommune-Norge garantert se annerledes ut enn i dag. Hvilke konsekvenser dette vil eller bør få for Gjesdal vil vi få svar på i løpet av de nærmeste årene.

En kommune i "rett" vekst gir handlingsrom

Gjesdals økonomi må kunne karakteriseres som stram. Rask og stor vekst over tid har brakt Gjesdal i en spesielt krevende økonomisk situasjon. Relativt stor befolkningsøkning over tid har gitt sterk aktivitetsvekst og medført et meget ambisiøst investeringsnivå. Samtidig erfarer kommunen at inntektsutviklingen ikke holder tritt med kostnadsutviklingen.

Rådmannen ser også klare positive trekk i den økonomiske "krystallkula" som også ligger til grunn for kommunestyrets vedtatte strategi for befolkningsvekst. Gjesdal kan i årene fremover forvente betydelig inntektsvekst både i form av mer skatt og høyere rammetilskudd fra staten. Samtidig er inntektssystemet slik utformet at inntektskildene har et tidsetterslep. I 2015 fikk Gjesdal kommune i underkant av 26 mill kr i økte frie inntekter og der veksttilskuddet utgjorde 3,8 mill kr av dette. Realiteten er derfor at vi må forvente å leve med et betydelig gap mellom utgifter og inntekter i flere år fremover.

Framlagt forslag til budsjett og økonomiplan for de neste fire årene viser at utfordringene er krevende gjennom hele planperioden. Samtidig er det grunn til å understreke at tilpasningen vi gjorde i 2014 gir oss et bedre grunnlag for 2015. Selv om tjenesteområdene får en realvekst i forhold til 2014, er det likevel slik at størstedelen av denne veksten er knyttet til økt aktivitet i form av flere brukere på flere områder. Det er derfor nødvendig å holde igjen både i drift og investering, og rådmannen foreslår konkrete innstramminger i planperioden.

Gjesdal kommune forutsettes i 2015 å få en realinntektsvekst på 1,7 %. I 2015 har vi netto finansutgifter på i underkant av 26 mill kr. Et årlig driftsresultat på 3 % er et langsiktig mål for en sunn og bærekraftig kommuneøkonomi. I Gjesdal kommune har vi justert denne til 1,5 %, etter omlegging av moms fra og med 2014. I 2015 legger vi til grunn 1,67 %, og i snitt opp mot 2 % i planperioden

Kritisk blikk på lånegjeld og investeringsambisjoner

Gjesdal har ved inngangen til 2015 en samlet gjeldsbyrde som betyr at renter og avdrag i 2015 alene beløper seg til 52 mill kroner, av et totalt driftsbudsjett på 760 mill. kroner.
Rådmannen gjorde i økonomiplanen i 2014-2017 en kritisk gjennomgang av hele det vedtatte investeringsprogrammet. Reduksjon av gjeldsbelastningen er ett av rådmannens prioriterte mål for økonomiplanperioden. Dette arbei det har blitt intensivert i 2014. Resultatet er blitt et forslag om å skyve flere store investeringer ut i tid, noen også utenfor økonomiplanperioden. Etter rådmannens vurdering må investeringsnivået tilpasses Gjesdal kommunes økonomiske

”muskler”. Dette tilsier at det er behov for å justere ambisjonene noe.

Rådmannens hovedbegrunnelse for å nedjustere investeringsnivået er å oppnå et mindre gap mellom kommunens inntekter og stadig økende utgifter til å betjene renter og avdrag. En rekordlav rente har vært med på å gjøre situasjonen lettere de siste årene, men forventninger om renteøkninger i løpet av noe tid forsterker alvoret i situasjonen. Til tross for det lave rentenivået vil Gjesdal kommune i 2015 bruke over 52 mill. kroner til å betjene gjelden. Under forutsetning av en renteutvikling i tråd med de prognosene rådmannen har lagt til grunn utover i økonomiplanperioden, vil den totale rente- og avdragsbelastningen øke til 56 mill kroner i 2016, 59 mill. kroner i 2017 og 62 mill. kroner i 2018. Uavhengig av rentenivå og rentekompensasjonsordninger vil avdrag på kommunens lån utgjøre en betydelig andel av de samlede driftsutgiftene.

Tilpassinger og fortsatt nøktern kostnadsutvikling

For å sikre en bærekraftig Gjesdaløkonomi, er det i økonomiplanforslaget for 2015 foreslått et netto driftsresultat på 1,67 %. Rådmannens budsjettforslag har ikke driftstilpasninger av den karakter som var tilfelle i 2014. Det er likevel grunn til å understreke at rådmannen bevisst har holdt kostnadsnivået nede i 2015, og at det vil få konsekvenser for de tjenestene som blir tilbudt i planperioden. Rådmannen ser ikke på ”standardreduksjonen” som er foreslått som dramatisk, men situasjonen setter uansett krav til omstillingsevne og – vilje i hele den kommunale organisasjonen. Den foreslåtte strategiske tilpasningen er på en størrelsesorden som tilsier at den ikke kan gjennomføres uten i en viss grad å gi synlige utslag i tjenestevolum, kvalitet og service. Dette går frem av rådmannens forslag.

Ett av rådmannens hovedbudskap i forslaget til budsjett og økonomiplan for 2015-2018 er å poengtere behovet for en enda mer nøktern og ansvarlig forvaltning av kommunens totale ressurser. Dette handler ikke bare om økonomi, men også om bruk og mobilisering av kompetanse, organisering og arbeidsmåter. For å få optimalt ut av våre økonomiske og menneskelige ressurser skal Gjesdal kommune vise evne og vilje til å tenke nytt og gjøre konkrete grep for å omstille deler av virksomheten. Som vekstkommune utfordres vi spesielt på vår evne til tydelig og bevisst prioritering og omstilling.

Rådmannen mener at det bare er gjennom kontinuerlig forbedrings- og innovasjonsarbeid vi kan legge til rette for en utvikling som er bærekraftig over tid. Intensjonen er ikke å legge mer press på den enkelte medarbeider, men å gjøre små og større organisatoriske grep, finne bedre løsninger og ta i bruk nye teknologiske muligheter som kan bidra til at vi oppnår ”mer for mindre”.

Et godt utgangspunkt

Rådmannen mener at Gjesdal kommune har et godt utgangspunkt for en videre positiv utvikling. Kommunen har dyktige og engasjerte medarbeidere, tillitsvalgte og ledere med høy kompetanse. De viser vilje til å å ta ansvar og strekke seg lenger for å levere tjenester med høy kvalitet og service. Rådmannen har derfor tillit til at organisasjonen samlet sett skal håndtere de fremtidige driftsutfordringene på en god og forsvarlig måte, gjennom kombinasjon av effektiv og klok bruk av ressursene, nytenkning og god økonomistyring. Gjesdal kommunes ambisjon om å yte gode tjenester til innbyggerne skal fortsatt stå ved lag.

Tidlig innsats skal være en overordnet måte å tenke og handle på, i og på tvers av alle sektorer og på alle nivå i Gjesdal kommune.

Rådmannen ønsker å rette en stor takk til de mange medarbeiderne som har vært og er involvert, og som bidrar til den store innsatsen som ligger bak utarbeiding av budsjett, økonomiplan, styringsdokumenter og fremfor alt for den store og viktige virksomheten som utføres fra dag til dag i Gjesdal kommune. Uten denne uvurderlige menneskelige kapitalen vil kommunens samlede verdiskaping aldri kunne være bærekraftig.

Knut Underbakke
rådmann

Bjarte Madland
økonomisjef

1.b. Sammendrag

Rådmannen sitt forslag til økonomiplan for 2015-2018 viser hvilke tiltak, langsiktige mål og økonomiske prioriteringer som rådmannen mener bør prioriteres innenfor de økonomiske rammene som Gjesdal kommune har tilgjengelig. Forslaget blir nå lagt frem til politisk behandling og til endelig godkjenning.

Oppbygningen av plandokumentet er i år noe justert. Formålet med justeringene har vært å gi bedre oversikt og tydeliggjør mer overfor de folkevalgte hva som er forslag til mål, tiltak og prioriteringer i kommende planperiode.

Mer detaljert informasjon om status og utfordringer i tjenestetilbudet til kommunen, går frem av Årsmelding og regnskap 2013, KOSTRA-rapport 2013 og tertialrapporter i 2014.

De største satsingsområda i driftsbudsjettet for denne planperioden er:

Økt kapasitet for å takle vekst i perioden

- 60 – 70 nye barnehageplasser i perioden vil være tilstrekkelig i forhold til å dekke anslått behov. Dersom kontantstøtten reduseres, og det legges opp til to barnehageopptak i året, vil behovet kunne bli betydelig større
- Øke rammen til opplæring slik at vi holder tritt med elevtallsveksten
- Kompetanseheving for lærere og skoleledere gjennom ordningen "Kompetanse for kvalitet"
- Ressurskrevende tjenester til barn og unge

Forebygging og tidlig innsats

- Tidlig innsats rettes mot alle barn og unge, samtidig ønsker Gjesdal kommune å prioritere barn i alderen 0-3 år spesielt.
- Heve kunnskapen om de yngste barna og bevisstheten hos de ansatte i forhold til å kunne skape gode relasjoner og en utviklende hverdag for det enkelte barn
- Sikre god samordning mellom tjenestene, slik at barn, unge og familier opplever kvalitet i det samla tilbudet fra kommunen
- Legge til rette for at flere assistenter kan ta desentralisert utdanning som barnehagelærere
- Legge til rette for at flere assistenter kan ta fagbrev i barne- og ungdomsfaget
- Kompetanseheving knyttet til forebygging og oppfølging av psykiske helseutfordringer
- Hverdagsrehabilitering og forebygging blant eldre
- Satse på å få unge ut i arbeid og skole («drop in» prosjektet) – ett årsverk
- Reversering av innsparing av ½ årsverk forebyggende arbeid
- Delta i "Sjumilssteget"
- Tiltakssamarbeid med Sandnes kommune innefor barnevern
- Fortsette med fokus på de grunnleggende ferdighetene i skolen gjennom bla. SOL, Ny giv og ungdomsskolesatsingen

Tiltak for mer bærekraftige tjenester:

- Styrking av kompetanse og kapasitet saksbehandling og tildeling av tjenester – ett årsverk.
- Plan for bruk av velferdsteknologiske løsninger der det er hensiktsmessig og vurdere innføring av hverdagsrehabilitering som arbeidsmetode i hjemmetjenestene.

Andre nye driftstiltak:

- Friluftsår og ungdomstiltak
- Landsbruksplan, klima- og energiplan og trafikksikkerhetsplan skal rulleres i 2015
- Kart og ortofoto
- Ny plan- og byggesaksbehandler ansatt, og oppstart av arbeid med tilsyn og ulovlighetsoppfølgning
- Innføring av automatisk situasjonskart (standardisert kartløsning som kan hentes ut av den enkelte ved byggesøknad)
- Heltidskultur utvikles
- Lederutvikling prioriteres
- Barnevern Gjesdal kommune skal være med på satsingen – "Sjumilssteget" for en god oppvekst.

Investeringer 2015-2018

Gjesdal kommune investerer brutto 525 mill. kr i planperioden, en nedgang på 16 millioner i forhold til forrige økonomiplanperiode. Investeringene blir bl.a. finansierte med nye låneopptak på 348 mill kr. I sist planperiode var låneopptaket på 355 mill kr. Frem mot 2018 legger vi videre opp til å nedbetale store deler av lånet knyttet til Gjesdal Næringspark på til sammen 125 mill kr. Vi bruker i perioden 54 mill av driftsmidlene til finansiering av investeringene.

De største investeringsprosjektene i perioden 2015-2018:

- Oltedal barnehage
- Utvikling sentrum (oppfølging sentrumsplan)
- Bygging av boliger for flykninger
- Infrastruktur boligområder
- Utvidelse av Nesjane barnehage
- Friidrettsanlegg og kunstgras
- Påkostninger skoler og svømmehall
- Prosjekter knyttet til vann, avløp og renovasjon

1.c. Forslag til vedtak

1. Forslag til budsjett 2015 og økonomiplan 2016-2018 godkjennes.
2. Ved utskrivning av skatt på inntekt og formue brukes de maksimale satsene som Stortinget vedtar.
3. Eiendomsskatt for 2015 skrives ut i hele kommunen. Skattesatsen settes til 5 promille for næringseiendommer og verk og bruk. For bolig- og fritidseiendommer settes skattesatsen til 2 promille. Bunnfradrag settes til 100 000 pr boenhet.
4. Budsjettet godkjennes som rammebevilgninger til hvert av tjenesteområdene og prosjektene slik de fremgår av bevilgningsskjema drift, investeringsprogram og finansieringsplan.
5. Kommunestyret vedtar selv postene under bevilgningsskjema drift og endring av disse.
6. Plan- og økonomiutvalget får fullmakt til å omdisponere mellom alle postene på skjema 1B og mellom investeringsprosjektene på skjema 2B.
7. Rådmannen får fullmakt til å fordele fellespostene på skjema 1B mellom tjenesteområdene på samme skjema, samt finanspostene innenfor reglementet for finansforvaltning.
8. Rådmannen gis fullmakt til å avsette til fond inntektsført premieavvik og disponerer fra fond til dekning av utgiftsført premieavvik.
9. Det tas opp lån til investeringer på inntil 89,55 mill i samsvar med finansieringsplan (skjema 2A). Lånet nedbetales over 25 år.
10. Det tas opp startlån til videreutlån i Husbanken på 15 millioner. Lånet nedbetales over 15 år.
11. Betalingssatsene for SFO og Kulturskolen prisjusteres ut fra anslått kostnadsøkning, ca 3,5 %.
12. Vederlag for opphold i institusjon beregnes med hjemmel i Forskrift om vederlag i institusjon og Rundskriv I-47/98.
13. Maksimal kurdøgnpris for opphold i sykehjem for 2015 er kr. 2780,-.
14. Barn som har rett til barnehageplass vil tilbys dette fra 1. august. Barn som søker etter fristen eller er født etter 1. september året før nytt barnehageår, har ikke rett til barnehageplass.
15. Satser for tilskudd til private barnehager beregnes på bakgrunn av kommunens regnskapstall for 2013, oppjustert med lønns- og prisvekst for 2014 og 2015 (deflator). For 2015 settes satsene til henholdsvis 185 670 kr for barn 0-2 år og 89 381 kr for barn 3-5 år.
16. Gebyrsatsene for selvkostområdene og andre gebyrer under samfunnsutvikling vedtas i henhold til vedlagte oversikt.
17. Eventuelle ekstraordinære inntekter/frigjorte midler avsettes til reservefond.
18. Følgende 4 målsettinger skal ligge til grunn for fremtidige budsjett- og økonomiplaner
    a. Netto driftsresultat skal budsjetteres med et gjennomsnitt på minimum 1,5 % pr år for hver fireårsperiode.
    b. Låneopptak som varig belaster driftsbudsjettet skal ikke overstige 8 % av frie inntekter.
    c. Minimum 2 % av kommunens frie inntekter skal brukes til investeringer.
    d. Lånegjeld (lån til bolig- og næringsformål ikke medtatt) i % av driftsinntektene skal ikke overstige 70 % og forsøkes redusert ned mot 50 % frem mot 2020.

1.d. Økonomiske forutsetninger

Oljeregionen stagnerer?

Mange signaler i de siste månedene tyder på en oppbremsing av veksten i norsk økonomi. I vår region har fokuset vært særlig stort på nedbemanning i oljesektoren, og stagnasjon i boligmarkedet. Vår oljesmurte økonomi har særlig de siste årene gitt stor inntektsvekst for kommunene på Nord-jæren gjennom høy skattevekst, samtidig som kostnadsnivået også har vokst raskere i vår region enn ellers i landet. En ytterligere betydelig nedbemanning i oljesektoren vil kunne få konsekvenser for skatteinngangen også til Gjesdal kommune, og med lite reserver betyr dette at vi må tilpasse driften raskt dersom dette inntreffer.

Kommuneopplegget

I statsbudsjettet for 2015 legges det opp til en vekst i frie inntekter for kommunesektoren på til sammen 4,4 mrd. Dette er en noe svakere vekst enn i 2014, og gjenspeiler en noe svakere befolkningsvekst i Norge totalt sett, målt mot de foregående årene. Det anslås at veksten i frie inntekter dekker folkeveksten og økte pensjonskostnader. I tillegg blir det fra sentrale myndigheter forventet en satsing innen helsestasjon, rusvern og psykiatri. Den mye omtalte eldrebølgen kommer stadig nærmere, da de store etterkrigskullene begynner å gå av med pensjon. Andelen pensjonister er økende i forhold til andel skatteytere.

Konsekvenser for Gjesdal

Gjesdal har hatt og vil fortsatt ha en ung befolkning som vil bety en betydelig utbygging av tjenestetilbud for barn og unge. Aldersgruppen 0-15 år forventes å øke betydelig i antall, og vil kreve store ekstra ressurser i kommende planperiode. Den store økningen i antall barn i barnehagealder fra 2012 til 2013, særlig ettåringer, har ikke fortsatt inn i 2014. Dette, sammen med en rekke andre faktorer, har gitt et betydelig høyere trekk i utgiftsutjevningen enn i 2014. Relativt sett lavere andel i gruppen 90+ gir oss også trekk i rammetilskuddet. Figuren under viser at ut fra prognosen for befolkningsutviklingen i perioden 2015-2018 vil Gjesdal kun bli trukket fra 0-2,5 mill gjennom utgiftsutjevningen. Fremover vil det være behov for utbygging av kapasitet innen både barnehage og skole, samtidig som flere eldre også vil etterspørre tjenester fra kommunen. Dagens inntektssystem gjør at vekstkommuner får betydelige kostnader gjennom pliktmessige oppgaver før inntektsøkningen kommer i form av økt rammetilskudd og skatteinntekter. En betydelig økning i veksttilskuddet gjør det likevel noe mindre krevende å være en kommune i vekst i fra og med 2015.

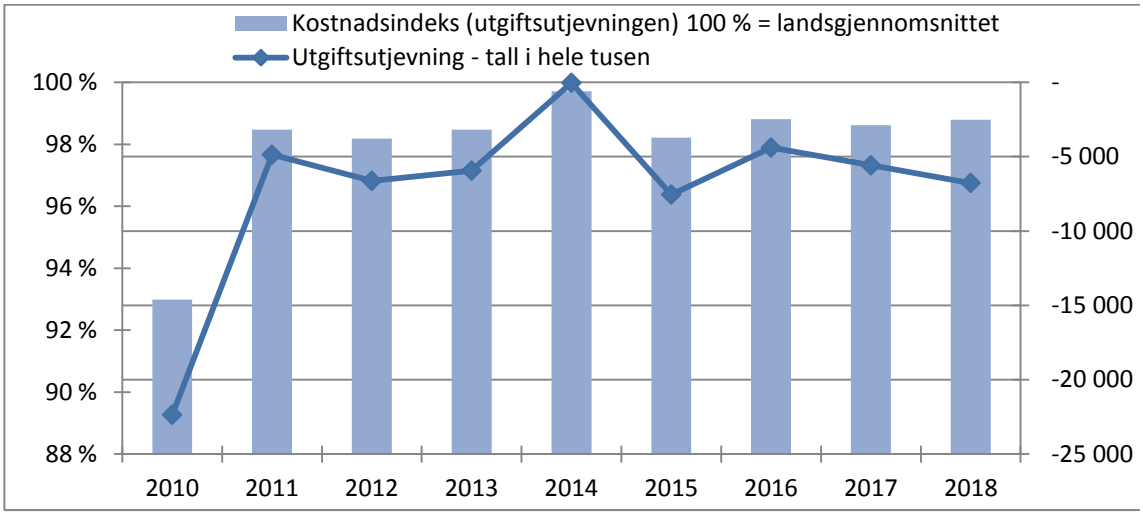

Skatt

Skatt på inntekt og formue

- **Skatteinntektene har de siste årene vokst vesentlig.**
- **Det er lagt inn en høy vekst i skatteinntektene fremover i tråd med forrige planperiode grunnet høy befolkningsvekst og fortsatt relativt høy aktivitet i regionen.**
- **Rådmannen budsjetterer med 6,2 % økning i skatteinntektene.**

Forklaring

Skatt er den viktigste inntektskilden for kommune-sektoren, og utgjør sammen med rammetilskuddet kommunens frie inntekter. Den del av skatten som tilfaller kommunen kommer stort sett fra personlige skatteytere.

Skatteinntektene utgjør i 2014 ca 40 % av kommunens totale driftsinntekter.

Skatt på inntekt og formue

- Betydelig vekst i økonomien nasjonalt og ikke minst regionalt har medført svært kraftig vekst de siste årene. Skattøret reduseres fra 11,4 % til 11,25 % i 2015. Dette gir likevel Gjesdal en skatteøkning på anslagsvis 6,2 %, mens det i statsbudsjettet er lagt opp til en vekst på 4,7 %. Veksten måles ut fra de siste anslagene på skatteinntekter for 2014. Skattetallene for november 2014 må foreligge før en kan få et forbedret grunnlag for å anslå skatteveksten i 2015. På bakgrunn av den store skatteveksten i de foregående årene, samt en region som på kort sikt antas å opprettholde en relativt stor veksttakt, forutsetter rådmannen at skatteveksten fortsetter i hele planperioden.

- Det er lagt til grunn en realvekst videre i perioden for Gjesdal som er høyere enn i resten av landet (1,5 % hvert år fra 2016-2018). Denne er begrunnet med høyere lønns- og sysselsettingsvekst i regionen, økt befolkning, og at en stadig større del av folkeveksten i Gjesdal er i arbeidsaktiv alder. I forhold til landsgjennomsnittet forventes Gjesdal å ligge på tilnærmet samme nivå som de siste årene, men med en liten økning opp mot 100 % målt mot landsgjennomsnittet.

- Det er større usikkerhet enn tidligere år knyttet til om den betydelige veksten i økonomien i vår region fortsetter. Skatteanslaget er basert på en folkevekst i Gjesdal på over 2 % i snitt i planperioden. Forverres arbeidsmarket ytterligere inn i 2015 og videre ut i planperioden, ser rådmannen det som sannsynlig at tjenestetilbudet må justeres i tråd med utviklingen.

Eiendomsskatt

- **Eiendomsskatt holdes på samme nivå som i 2014**
  Det legges opp til å videreføre samme skattesatser i 2015. Dette betyr en skattesats på 2 promille for bolig- og fritidseiendommer og 5 promille for næringseiendommer. Det er lagt inn en økning i eiendomsskatt på 200 000 kr hvert år i perioden ut fra antatt vekst i boliger/næringseiendommer.

Rammetilskudd

- **Gjesdal får økt veksttilskudd i 2015 og befolkningsprognosen tilsier at tilskuddet opprettholdes på tilnærmet samme nivå i hele planperioden.**
- **Nedgang i antall ettåringer og i aldersgruppen 90+ gir et betydelig høyere trekk i utgiftsutjevningen enn tidligere prognose skulle tilsi.**
- **Forsinket eldrebølge i Gjesdal i forhold til resten av landet gjør at vi trekkes ytterligere i rammetilskudd (utgiftsutjevningen) da vi vokser mindre i aldersgruppen 67 år + enn landet for øvrig.**

Inntekter (tall i hele tusen)	2014	2015	2016	2017	2018
Utgiftsutjevningen	- 41	- 7 552	- 4 397	- 5 586	- 4 627
Inntektsutjevning	-1 429	- 1 421	- 2 631	-3 315	- 3 732
Innbyggertilskuddet	255 312	257 548	260 963	263 834	266 065
Overgangsordn/tillegg	- 1 795	328	1 056	1 056	1 056
Veksttilskudd	1 824	5 621	5 944	5 157	4 359
Skjønnsmidler m.m	1 200	600		0	0
Rammetilskudd	**255 071**	**255 125**	**260 934**	**261 146**	**263 120**

Forklaring
Rammetilskuddet er, i tillegg til skatt, den delen av inntektene til kommunen som kalles "frie inntekter". Dette utgjør for Gjesdal i 2014 ca 35 % av de totale inntektene. Tabellen over viser de ulike delene rammetilskuddet er satt sammen av, og de største endringene fremover er knyttet til innbyggertilskuddet og utgiftsutjevningen.

Utgiftsutjevning

Utgiftsutjevningen baserer seg på ulike kriterier som skal gjenspeile hvor dyr den enkelte kommune er å drive. Gjesdal trekkes 7,5 mill mer i 2015 enn i 2014, og dette er hovedsakelig knyttet til at antall ettåringer som har barnehageplass har gått ned, og at vi har fått færre i gruppen 90 år og eldre. I tillegg er det flere mindre endringer som drar i feil retning i forhold til 2014.

Inntektsutjevning

Inntektsutjevningen omfordeler skatteinntektene mellom kommunene. Gjesdal har gått fra en veldig lav % (86,9 % i 2005) til ca 98 % av landsgjennomsnittet de siste årene. I løpet av 2014 viser tallene at vi nærmer oss 100 % av landsgjennomsnittet. Regjeringen har siden 2008 trappet opp inntektsutjevningen fra 55 til 60 %, noe som isolert sett har gitt økte frie inntekter til Gjesdal.

Innbyggertilskuddet

Innbyggertilskuddet tilføres kommunen pr innbygger, og for 2015 utgjør dette 22 425 kr pr innbygger, en nedgang fra 22 816 kr i 2014. Nedgangen skyldes at medfinansieringen i samhandlingsreformen avvikles, og isolert sett betyr dette ca 12 mill mindre i rammetilskudd. Økning i innbyggertall på 295, sammen med flere andre elementer, betyr at innbyggertilskuddet samlet likevel øker med ca 2,2mill fra 2014 til 2015.

Skjønnsmidler og veksttilskudd

Gjesdal får veksttilskudd og skjønnsmidler også i 2015. Veksttilskudd gis i 2015 til kommuner som har vokst mer enn 1,7 % i gjennomsnitt de siste tre årene. Skjønnsmidlene tildeles etter søknad, og det er ikke budsjettert med skjønnstilskudd i perioden 2016-2018.

Finansområdet

Konsesjonskraft

Gjesdal kommune kjøper og selger konsesjonskraft tilsvarende en mengde på ca 16 Gwh pr år. Utsiktene fremover tyder på at salgsprisene vil ligge lavere enn i 2014. Kronekursen målt mot Euro har også betydning for inntektene fra konsesjonskraft, og det budsjetteres med en kurs på 8.15.

Lyse Energi AS

Utbytte

Rådmannen har lagt til grunn et relativt stabilt utbytte fra Lyse, marginalt høyere enn i 2014.

Renter ansvarlig lån

Det er lagt til grunn en renteinntekt fra Lyse Energi på i overkant av 1 mill. Lånet forrentes med 3 Mnd NIBOR-rente + 2 %.

Avdrag ansvarlig lån

Nedbetalingene inntektsføres i investeringsregnskapet og brukes til finansiering av investeringer.

Rentekompensasjon

Gjesdal har fra 2009 til 2012 fått innvilget rentekompensasjon for til sammen ca 31 mill kroner i låneopptak knyttet til rehabilitering av Oltedal skole og ombygginger/utbedringer Bærland skole. Med dette har Gjesdal kommune brukt opp sin låneramme, og det vil i 2015 ikke være mulig å få økt rentekompensasjon. Fra tidligere mottar kommunen rentekompensasjons-tilskudd knyttet til Reform-97, utbygging av omsorgsboliger, sykehjem og Gjesdal ungdomskole. Tilskuddene baserer seg på Husbankens lånerenter hvert kvartal.

Renteinntekter

For 2015 legges til grunn en rente på 2,3 %. Det legges opp til at noe av likviditetsoverskuddet plasseres i ulike fond i henhold til vedtatt finansreglement. Videre legges det opp til å ta relativt lite risiko, men en liten andel av plasseringene er eksponert mot aksjemarkedet. Budsjetterte inntekter på 11 millioner inkluderer også renter fra Lyse Energi og rentebytteavtaler. På grunn av betydelig salg av næringstomter på Skurve vil likviditeten være god, noe som holder renteinntektene på samme nivå som i 2014 i hele planperioden. Dersom en betaler ned lånet mot slutten av planperioden, vil både renteinntektene og renteutgiftene bli noe lavere enn budsjettert

Renteutgifter

Det er lagt til grunn en markedsrente på 2,3 % i 2015 og 2016, og 2,5 % for resten av perioden. Renteprognosene er fortsatt lave, og en ventet renteoppgang er skjøvet ytterligere ut i tid. Det er budsjettert med renter på eksisterende lån og nye lån i perioden i tillegg til rentebytteavtaler. Gjennom fastrenteavtaler er Gjesdal kommune godt sikret mot en renteoppgang ut over 3,5 %.

Avdrag

Avdrag på lån er budsjettert ut fra vedtatte avdragsplaner og godkjente låneopptak.

Renter VAR-sektor

I samsvar med "retningslinjer for selvkost" er det beregnet renteinntekter på gebyrfinansierte tjenester. Renteinntektene dekker renteutgiftene til lån for å finansiere investeringer på disse tjenestene. For 2014 er disse beregnet til 2,85 mill, men dette vil avhenge av fremdriften i det enkelte prosjekt innen VAR-sektoren. Det vil fra 2015 bli endringer i måten denne kalkulatoriske renten fastsettes på, og dette vil sannsynligvis øke renten for VAR – sektoren noe.

Avskrivninger VAR-sektor

I samsvar med "retningslinjer for selvkost" er det beregnet avskrivninger for gebyrfinansierte tjenester. Disse brukes til å dekke avdrag på lån for å finansiere investeringer på disse tjenestene. For 2014 er disse avskrivningene beregnet til 5,4 mill.

Utgiftsforutsetninger

Drift og investering

Forklaring

Kommunens utgifter består av en driftsdel og en investeringsdel. Ca ¾ av alle driftsutgifter knyttes til lønn til ansatte i kommunen, de resterende ¼ går til innkjøp av materiell til bruk i de ulike tjenestene kommunen produserer. Driftsutgiftene er nokså stabile hvert år, men øker med 4 til 6 % i snitt hvert år.

Investeringsdelen varierer fra år til år, og handler om enkeltkjøp som i Gjesdal kommune i stor grad finansieres ved å ta opp lån. Jo mer en klarer å finansiere ved hjelp av egne driftsinntekter, jo mindre renter og avdrag må en betale i fremtiden. Renter og avdrag er en betydelig driftsutgift for kommunen.

Lønn og pensjon

Lønnsoppgjøret 2014

Lønnsoppgjøret for 2014 gav en noe lavere kostnadsvekst enn forutsatt. Lønnsreserven ble ikke brukt opp til lønnsøkninger, men restmidlene på denne posten i 2014 vil bli brukt til å dekke merkostnader til pensjon og eventuelt andre merkostnader i løpet av året.

Lønnsvekst i planperioden

Det er budsjettert med en lønnsvekst i 2015 på ca 3,2 %. Dette er 0,2 % høyere enn det legges opp til i statsbudsjettet. Lønnsveksten i Rogaland forventes fortsatt å være høyere enn ellers i landet, noe som gir økt kostnadsvekst ut over det som blir kompensert gjennom økning i frie midler.

Pensjonspremiene

Gjesdal kommune har pensjonsordning for de ansatte i følgende ordninger:

1. Fellesordningen i KLP
2. Folkevalgtordningen KLP
3. Lærerordningen i Statens pensjonskasse -SPK
4. Sykepleierordningen– KLP

Prognosene for neste års premie viser at premiesatsene i KLP - fellesordningen holdes på samme nivå som 2014. I tillegg er det tatt høyde for relativt lav avkastning og fortsatt høy lønnsvekst. Den garanterte avkastningen er blitt nedjustert fra 2,5 % til 2,0 %, noe som isolert sett gir høyere kostnad. Det legges opp til å bruke noe av premiefondet i 2015.
Premiesatsen for SPK reduseres fra 12,25 % til 11,55 %.
Budsjetterte premiesatser for arbeidsgivers andel er (tall for 2014 i parentes):

KLP- sykepleie: 19,00 % (19,00 %)
KLP-fellesordning: 14,30 % (14.30 %)
SPK: 11.55 % (12.25 %)

Pensjonskostnadene NRSP

Ved siden av pensjonspremien beregnes det pensjonskostnader etter en egen regnskapsstandard. Det er denne som skal legges til grunn når regnskapet avlegges. Forskjellen mellom betalt premie og beregnet kostnad føres som premieavvik og dekkes inn året etter. Gjesdal har tidligere vedtatt at premie-avviket avregnes mot fond slik at pensjonskostnadene dermed ikke har innvirkning på disponible midler i budsjett og regnskap.

Driftsutgifter utenom lønn

Alle driftsutgifter utenom lønn og pensjon er kompensert for prisstigning. Denne er satt til 2,3 %, som er reell prisvekst fra mai 2013 til mai 2014. Indeksen som er brukt er konsum-prisindeks korrigert for energipriser og avgiftsendringer (KPI – JAE).

Strømkostnader under tjenenesteområde samdfunnsutvikling er i samsvar med forventet pris og volum i 2015. En del priser, særlig knyttet til byggebransjen, har økt mer enn ordinær prisvekst de senere år, og dette har det ikke blitt kompensert for gjennom økte inntekter.

Hovedtrekk i den økonomiske utviklingen

Økt gjeldsbyrde

(tall i hele tusen)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Samlet lånegjeld 1/1	633 170	774 299	840 899	916 849	935 689	917 849
Låneopptak	177 000	94 000	104 550	100 340	65 260	77 900
Avdrag	35 871	27 400	28 600	81 500	83 100	60 600
Samlet lånegjeld 31/12	**774 299**	**840 899**	**916 849**	**935 689**	**917 849**	**935 149**
Pr innbygger.	**70**	**74**	**79**	**79**	**76**	**76**

Det legges opp til store investeringer i planperioden. Gjelden øker til 935 mill mot slutten av 2018. Ny stor barnehage på Ålgård har bidratt mest til betydelig økning i lånegjeld i 2013 og 2014. I 2015 bidrar bygging av ny barnehage i Oltedal og utvikling av sentrum til stor økning i kommunens brutto gjeld. Gjeldsbyrden øker mye frem til 2016 og noe av dette skyldes investeringer til inntekts ervervelse. Gjennom forventet salg av boligtomter og arealer i sentrum dempes låneopptakene betydelig i 2017 og 2018.

Fondsreserver

Fond	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Reservefond	2 677	2 000	2 000	5 000	7 000	9 000
Reserve Gjesdal Næringsp.	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Flyktningefond	4 209	4 000	3 000	3 500	4 000	4 500
Næringsfond	971	500	300	0	0	0
Sum disponible fond	**12 857**	**11 500**	**10 300**	**13 500**	**16 000**	**18 500**

Fondsreservene vil ved utgangen av 2014 ligge på ca 11,5 mill dersom endelige regnskapstall blir som budsjettert. Da er ikke fondsreservene knyttet direkte til tjenesteområdene medregnet. Det legges opp til at reservene holdes i overkant av 10 mill, og det knyttes betydelig usikkerhet til totaløkonomien i Gjesdal Næringspark. Eventuelle sparte midler i driftsregnskapet vil bli avsatt til reservefond ved årets slutt. Eventuelle restmidler fra investeringsprosjekter vises ikke her, de skal gå til å dekke fremtidige utgifter i investeringsregnskapet.

Positivt netto driftsresultat

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Driftsinntekter	734 954	760 000	760 158	774 094	780 386	788 378
Netto driftsresultat	2 871	6 800	12 700	17 400	15 400	15 300
Netto driftsresultat i %	**0,39 %**	**0,89 %**	**1,67 %**	**2,25 %**	**1,97 %**	**1,94 %**

Netto driftsresultat i 2013 (korrigert for mva) var lavt, og for 2014 forventes også et netto driftsresultat på under 1 %. Det legges opp til et økende netto driftsresultat i planperioden.

Etter omlegging av regnskapsreglene fra og med 2014, har Gjesdal kommune justert målsettingen for netto driftsresultat til minimum 1,5 %. Gjennomsnittet i planperioden ligger på 1,96 %.

Målsettinger som skaper handlingsrom

Hovedtall driftsregnskapet

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Driftsinntekter	734 954	760 000	760 158	774 094	780 386	788 378
Driftsinntekter realvekst		760 000	790 158	834 094	870 386	908 378
Netto renter	9 008	6 820	6 050	6 750	8 250	9 350
Netto avdrag drift	21 640	22 310	23 200	25 900	27 200	29 300
Andel netto finansutg	4,17 %	3,83 %	3,70 %	3,91 %	4,07 %	4,25 %
Lånegjeld i % (ekskl. GNP)	61,80 %	73,93 %	73,89 %	72,02 %	72,13 %	73,22 %
Lånegjeld i % av driftsinnt	79,00 %	90,38 %	95,28 %	91,32 %	84,43 %	81,81 %

Tabellen over viser noen av nøkkeltallene som det er viktig å holde oversikt over, da disse får konsekvenser for det økonomiske handlingsrommet i planperioden og videre fremover. Rådmannen viderefører forslag om konkrete målsettinger som legges inn som en del av forslag til vedtak. På grunn av ny stor kommunal barnehage og store investeringer i sentrum, vil målet om maksimal netto lånegjeld på 70 % ikke nås før arealer i sentrum og næringsarealene på Skurve er solgt. Likevel står handlingsregelen fast, og rådmannen holder fast på følgende mål:

1. Netto driftsresultat skal budsjetteres med et gjennomsnitt på minimum 1,5 % pr år for hver fireårsperiode.
2. Låneopptak som varig belaster drift skal ikke overstige 8 % av frie inntekter.
3. Minimum 2 % av kommunens frie inntekter skal brukes til investeringer.
4. Netto lånegjeld i % av driftsinntektene skal ikke overstige 70 % og forsøkes redusert til 50 % innen 2020.

Tabellen under viser hvordan de ulike målsettingene ivaretas i forslaget til budsjett- og økonomiplan for perioden 2015-2018.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Driftsinntekter	734 954	760 000	760 158	774 094	780 386	788 378
Driftsinntekter prognose prisjustert		760 000	790 158	834 094	870 386	908 378
Frie inntekter prognose prisjustert	551 244	577 600	555 600	585 900	610 700	637 300
Netto driftsresultat realvekst (1)	**0,39 %**	**0,89 %**	**1,61 %**	**2,09 %**	**1,77 %**	**1,68| %**
Lån som belaster drift	75 024	26 900	64 750	58 540	13 060	19 300
Driftsbelastning lån % frie innt (2)		**4,66 %**	**11,65 %**	**9,99 %**	**2,14 %**	**3,03 %**
Andel frie innt. til invest. (3)	**2,42 %**	**2,08 %**	**2,34 %**	**2,39 %**	**2,46 %**	**2,51 %**
Netto gjeld i % av dr.inntekt (4) (ekskl næring og bolig)			**73,89 %**	**72,02 %**	**72,13 %**	**73,22 %**
Netto gjeld i % av dr.inntekt (4)	**78,80 %**	**90,38 %**	**95,28 %**	**91,32 %**	**84,43 %**	**81,81 %**

Samlet økonomisk opplegg for de neste fire årene ivaretar i hovedsak målsettingene, men netto lånegjeld vil være høyere enn 70 % selv om en korrigerer for lån til nærings og boligformål. Dersom en selger kommunale nærings/boligområder tidligere enn forutsatt, vil dette kunne gi en lavere netto lånegjeld. Den store utfordringen blir å redusere gjelden til 50 % av driftsinntektene. Rådmannen ser at kostnadene som den vedvarende store befolkningsveksten bidrar til betyr at det må legges opp til ytterligere strategiske tilpasninger i perioden 2017-2018. Låneopptakene til realisering av sentrumsutbygging og boligfeltene i Kodlidalen og i Midtfjell belaster drifta på kort sikt, men effekten dempes igjen ut fra forutsetningen om at en realiserer salg av noen av disse områdene.

Tverrsektorielle mål

Visjon

- Gjesdal – vi strekker oss lenger

Verdier

- Gjesdal skal være en ansvarlig, modig og endringsvillig kommune
- Vi skal gi våre brukere rett tjeneste utført til rett tid og med rett kvalitet

Mål

- Fornøyde brukere
- Ansvarsbevisste og stolte medarbeidere
- Framtidsrettede og funksjonelle løsninger
- Økonomi som gir handlingsrom

Krav til lederatferd

- Ledere skaper tillit gjennom at de utfordrer og delegerer
- Har fokus på helhet og strategi
- Kommuniserer åpent og ærlig
- Motiverer og skaper trivsel
- Er resultatorientert og tar ansvar
- Skaper positivt omdømme
- Opptrer lojalt overfor verdier og beslutninger

1.e. Befolkningsutvikling

Historikk

År	Folke-mengde 1. januar	Fødte	Døde	Fødsels-oversk	Inn-flytting	Ut-flytting	Netto-flyt-ting	Folke-tilvekst	Vekst i %
2004	9.248	107	46	61	405	447	-42	19	0,20 %
2005	9.273	131	54	77	467	392	75	153	1,60 %
2006	9.426	139	47	92	511	407	104	195	2,10 %
2007	9.621	124	60	64	510	464	46	108	1,12 %
2008	9.729	157	56	101	537	401	136	240	2,47 %
2009	9.969	162	60	102	565	430	135	239	2,40 %
2010	10.208	182	47	135	553	489	165	300	2,94 %
2011	10.508	175	48	127	754	603	152	270	2,57 %
2012	10.778	169	65	104	758	600	158	261	2,42 %
2013	11.039	184	60	124	706	553	153	278	2,52 %
2014	11.317	77	20	57	382	271	111	168	1,48 %
2014*	11.485								
Gj.snitt siste 10 år		135	48	86	506	423	93	179	2,03 %
Gj snitt siste 5 år		169	55	114	633	505	149	262	2,57 %

*Kilde: SSB 1.juli 2014

Trenden i 2014 er noe lavere fødselstall enn gjennomsnittet for de tre siste årene, men noe høyere netto tilflytting, særlig det siste halvåret. Den store folkeveksten fortsetter i samme trend som de siste fem årene. Boligmarkedet har stagnert noe i løpet av 2014, og det er større usikkerhet nå enn tidligere i forhold til hvordan veksten blir i Gjesdal i årene som kommer. Det legges derfor inn en noe lavere forventet vekst enn i forrige økonomiplan.

Prognose for befolkningsutviklingen i planperioden

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Innb. 0-5 år	936	1 006	1 057	1 103	1 134	1 149	1 169	1 189	1 225
Innb. 6-15 år	1 638	1 626	1 639	1 648	1 641	1 691	1 730	1 780	1 833
Innb. 16-66 år	7 044	7 270	7 420	7 611	7 818	7 968	8 137	8 272	8 454
Innb. 67-79 år	507	545	554	602	657	682	712	742	775
Innb. 80-89 år	179	175	183	171	183	183	183	183	183
Innb. o/90 år	59	60	57	55	52	53	54	55	56
Totalt	10 363	10 682	10 910	11 190	11 485	11 726	11 985	12 221	12 526

Fordeling av folketall er pr 1.juli. Prognosen fra 2015-2018 er også pr 1.juli.

Siden 2009 har gruppen 0-5 år vokst betydelig, mens gruppen 6-15 år har ligget relativt stabilt i samme periode. Gruppen unge eldre (67-79 år) har økt spesielt mye de to siste årene, og denne trenden vil fortsette. Andelen eldre i Gjesdal er svært lav, og vil fortsatt holde seg relativt lav, mens vi høyst sannsynlig vil få en betydelig vekst i gruppen 0-15 år på grunn av stor netto tilflytting av personer i etableringsfasen.

2. Delbudsjetter for det enkelte tjenesteområde – drift

2.a. Internt servicesenter

Hovedmål

Internt servicesenter støtter tjenesteområdene med å sette innbyggerne i sentrum, og bidrar til helhetlig tenkning basert på tverrfaglig samarbeid. Beslutningsmyndighet er delegert, og det styres etter nøkterne mål for standard og kvalitet.

Status og utviklingstrekk

Ny kommunal hjemmeside er på plass, og har fått mye positiv omtale.
Innføring av ny kommunikasjons-/telefoniløsning har blitt noe utsatt, men opplæring er i gang, og implementering skjer før årsskiftet.

Satsingsområder i planperioden

Prosjekt heltidskultur er igangsatt etter vedtak i kommunestyret.

Lederutvikling prioriteres i form av veiledning i ledernettverk og Lederforum 4 ganger pr år med aktuelle tema. Vi søker støtte via sentrale OU-midler i tillegg til egne midler.

Nærværsarbeidet fortsetter i samarbeid med ledere, tillitsvalgte, NAV og bedriftshelsetjenesten.

Økonomiopplæring med interne og eksterne krefter for ledere og andre aktuelle medarbeidere.

Samarbeid med HTV (hovedtillitsvalgte) videreføres for gode prosesser og gode tjenester.

Kommunikasjonsstrategi har kultur et hovedansvar for, og det er nedsatt en gruppe som skal utarbeide strategi for bruk av sosiale medier.

Sak om Digital strategi 2015-2018 er under utarbeidelse. Et forslag vil være å opprette et IKT-råd som får seg forelagt alle anskaffelser knyttet til utstyr og programvare, med sikte på effektivisering og gevinstrealisering. Se punktet Foreslåtte tiltak i perioden.

Det er ikke funnet rom for (ny) rådgiverstilling personal for å styrke arbeidet på ledelses- og arbeidsgiverområdet.

Kommentarer til nøkkeltall og måltall

Område	Note	2010	2011	2012	2013
Innbyggere og brukere					
Brukertilfredshet					
Administrasjonsavdeling	1	-	-	-	4,7
Personalavdeling	1	-	-	-	5,2
Økonomiavdeling	1	-	-	-	4,8
Økonomi					
Driftsutgifter til administrasjon, styring og fellesutgifter pr innbygger i % av ref.gruppe	2	127 %	104 %	113 %	103 %
Medarbeidere					
Årsverk	3	19,6	19,6	19,6	18,9
Sykefravær	4	4,4	5,3	2,7	4,3
Medarbeidertilfredshet	5	-	4,1		4,7

Måltall – målsettinger i planperioden

Område	Note	Status 2013	2014	2015	2018
Innbyggere og brukere					
Brukertilfredshet					
Administrasjonsavdeling	6	4,7	4,8	4,9	5,0
Personalavdeling	6	5,2	5,2	5,2	5,2
Økonomiavdeling	6	4,8	4,9	4,9	5,0
Økonomi					
Driftsutgifter til administrasjon, styring og fellesutgifter pr innbygger i % av ref.gruppe	7	103 %	103 %	102 %	100 %
Medarbeidere					
Årsverk	8	18,9	19,9	20	21
Sykefravær	9	4,3	4,5	4,5	4,5
Medarbeidertilfredshet	10	4,7	4,7	4,7	4,8

Kommentarer til nøkkeltall og måltall

1. Brukerundersøkelse interne tjenester er gjennomført med gode resultat.
2. Utgifter til administrasjon var jevnt over lavere i årene 2011 - 2013 enn tidligere, og det legges opp til at Gjesdal stadig skal nærme seg referansekommunene når det gjelder ressurser til administrasjon, styring og fellesutgifter. Måten hver enkelt kommune er organisert på har også betydning for hvordan disse administrasjonsutgifter regnskapsføres.
3. Nedgang på 0,7 årsverk
4. Noe økning fra 2012,men fortsatt veldig lavt.
5. Medarbeiderkartlegging ble gjennomført med svært gode resultat, snitt totalt 4,8 (for hele kommunen) av 6 og en svarprosent på 82 %.
6. Målsettingen er å opprettholde de gode resultatene fra februar 2013 og nærme seg 5,0.
7. Det er et mål i Gjesdal å komme ned på samme nivå som referanse-kommunene.
8. I 2014 ble ny controller/ næringsansvarlig ansatt.
9. Tross oppgang i 2013 holdes sykefraværet lavt i hele perioden.
10. Klar målsetting om fortsatt høy medarbeidertilfredshet.

Kommentarer til foreslåtte tiltak

- Det settes av midler til avvikling av valg i med samme beløp som tidligere år
- Det settes av 50 000 kr til å kontinuerlig arbeid med bedre samordning av IKT systemene for å løse oppgavene på en annen og mer effektiv måte.

Rammeendring

Vedtatt budsjett 2014	26 829
Lønn- og pensjonsjusteringer	718
Prisjusteringer	233
Helårsvirkning av vedtatte tiltak/interne justeringer	780
Innarbeide tiltak 2015	650
Budsjettramme 2015	**29 210**

Foreslåtte tiltak i perioden

Internt servicesenter	2015	2016	2017	2018
Valg 2015 og 2017	600		600	
Samordning brukerssystemer IKT	50	50	50	50
Sum	**650**	**50**	**650**	**50**

2.b. Opplæring

Hovedmål

Læringsutbyttet hos elevene skal bli større

For å nå hovedmålet har vi fokus på disse delmålene:

- Delmål A: Elevene får gode grunnleggende ferdigheter.
- Delmål B: Fremme samarbeid og dialog mellom foresatte, elever, politikere og ansatte og mellom barnehage, grunnskole og videregående skoler.
- Delmål C: Elevene skal bli mer motiverte for læring.
- Delmål D: De enkelte avdelingene skal være lærende organisasjoner.
- Delmål E: Jobbe systematisk for å utvikle elevens sosiale kompetanse gjennom økt vektlegging av kvaliteten på læringsmiljøet.
- Delmål F: Flest mulig elever får sin faglige og sosiale opplæring innen klassens fellesskap.

Status og utviklingstrekk

Læringsutbyttet og læringsmiljø. Elevene i Gjesdal skårer godt på de nasjonale prøvene. Kartleggingsprøvene i lesing og regning for elevene1. – 3 trinn, viser at vi har relativt få elever som står i fare for å utvikle vansker innen de grunnleggende ferdighetene. Dette viser at de ansatte i skolene gjør en formidabel jobb med et godt fokus på å holde et høyt læringstrykk. Eksamenskarakterene er rundt gjennomsnittet for landet. Gjesdal har større ambisjoner enn dette på elevens vegne. Den nasjonale elevundersøkelsen viser at elevene i Gjesdal trives på skolen.

Kompetanseheving. Gjesdal har stadig flere lærere som ønsker å delta innen ordningen "Kompetanse for kvalitet". Mange av disse deltar innen fagene matematikk og naturfag. Dette er med på å gi et løft for realfagene.

Bibliotek. Mens flere av nabokommunene opplever en tilbakegang i utlån, klarer Folkebiblioteket å holde besøkstallet og utlånet oppe. Gjesdal har fått ansvaret for å kjøpe inn digitale barne- og ungdomsbøker for hele Rogaland.

Kulturskolen. Tilbudet utvikles stadig og holder en høy kvalitet. Skolen klarer stadig å bidra til å utvikle nye talenter. Også i 2014 ble to unge gjesdalbuer tildelt drømmestipend.

Satsingsområder i planperioden

I dagens kommuneplan er barn og unge et hovedsatsingsområde. I kommuneplanen er et av delmålene gode læringsresultater i barnehager og skoler. Det vektlegges i kommuneplanen fokus på kvalitet i opplæringen. Det å tilby de unge en kvalitativ god skole er essensielt for at barn og unge skal oppleve å få realisert sine drømmer og mål i livet. Gjesdal har ambisiøse mål for Gjesdal skolen og ønsker å utøve et aktivt skoleeierskap. Følgende vil ha fokus i planperioden:

Jærskolen. Dette er et omfattende samarbeid om skoleutvikling mellom kommunene Gjesdal, Hå, Klepp og Time, som vil fortsette gjennom hele planperioden. Målene for Jærskolen er fastsett etter politisk vedtak i alle de fire kommunene. Målene er nedfelt i et "Mål og Prinsippdokument" der fokuset er mot et godt læringsutbytte, et godt læringsmiljø. Resursbruk: 350 000 pr år i prosjektperioden.

SOL (Systematisk observasjon av lesing). Gjesdal har gjennom SOL satset på å heve den grunnleggende ferdigheten i lesing for sine elever. Det blir viktig å holde trykket oppe på dette, og Gjesdal vil videreutvikle SOL de neste årene. SOL er en del av satsingen på tidlig innstas. Ressursbruk: Finansieres gjennom inntekter fra kursvirksomhet mot andre kommuner.

Matematikk. Regjeringen har signalisert at de ønsker å invitere 20 til 30 kommuner til et utviklingsprosjekt i matematikk for å heve elevens ferdigheter. Gjesdal ønsker å søke om å få delta på dette prosjektet. Ressursbruk: søke om eksterne midler.

Kompetanseheving av lærere/skoleledere. Gjesdal ønsker å sikre at vi har lærere/skoleledere med god og rett kompetanse. Vi vil derfor fortsette med å sørge for at vi hvert år i planperioden har en del lærere og skoleledere som deltar på videreutdanning. Ressursbruk: 500 000 pr år.

Tidlig innsats. Det blir viktig i planperioden å prioritere ressurser til elever i 1. -4. trinn for å sikre at de lærer de grunnleggende ferdighetene lesing og regning. Gjesdal har gode planer for tidlig innsats for de elevene som viser at de står i fare for å utvikle lesevansker. Ressursbruk: Opprettholde kommunestyrets vedtak fra 2011 og å styrke lærertetthet 1. – 4.trinn med 1million kroner. Denne styrkingen gjør at vi kan gi hver klasse på 1. – 4. trinn ca 60 min undervisningstime mer enn de ville hatt uten.

Skolekapasitet. Det vil i perioden bli en elevtallsøkning som gjør at vi må utvide skolekapasiteten i Ålgårdsområdet. Ressursbruk: Fra 2017 legges det inn midler i økonomiplanen til opprettelse av nye klasser.

Læring gjennom det digitale. Det vil i årene som kommer bli et stort behov for en økt satsing på hardware og software for at Gjesdalelevene skal kunne ta del i den rivende utviklingen innen digital- læring. Selv om det i årets budsjettframlegg ikke er satt av midler til dette, må det i planperioden settes av betydelige midler til det digitale. Ressursbruk: Ikke funnet midler i gjeldene økonomiplan.

Ungdomsskolesatsingen. Alle ungdomskoler skal i perioden 2013 – 2017 delta i et nasjonalt utviklingsprogram med fokus på klasseledelse, lesing, skriving og regning. Våre skoler vil starte opp med dette i 2015. Ressursbruk: Tas innen gjeldene rammer.

Voksenopplæringen. I planperioden vil antallet flyktninger øke. Dagens lokaler er overfylte og det fører til at det må framskaffes nye lokaler. Ressursbruk: Dekkes av integreringsmidler.

Erasmus +. Gjennom dette EU-progammet har Gjesdal et mål om at minst to av våre skoler skal delta i et samarbeidsprosjekt med en skole i et annet EU-land. Programmet skal blant annet fremme læringen av nøkkelkompetanser, fremmedspråk og digitale ferdigheter. Ressursbruk: Søkes om eksterne midler.

Kulturskolen. Det må være et mål om at den vedtatte kulturskoleplanen følges opp i perioden. Ressursbruk: Ikke funnet midler innen gjeldene økonomiplan.

Prioriteringer / fokusområder i 2015:

Tidlig innsats. Gjennom å ha en noe høyere lærertetthet kan vi klare å følge opp noen av de elevene i 1. – 4.trinn som står i fare for å utvikle vansker innen lesing og regning.	1 000 000
Kompetanseheving for lærer og skoleledere. Staten yter betydelige beløp til de kommuner som deltar. For å få tilgang på statlige midler kreves det at kommunen yter en egenandel. Gjesdal må sette av midler innen tjenesteområdets rammer.	500 000
Leie Dirdalshallen: Dirdal skole vil ta i bruk den nye Dirdalshallen som ny kroppsøvingshall og ”storstue” og det legges derfor inn midler til leie for hallen.	300 000
Tilbakeføring av midler trukket av rammen i 2014. Tjenesteområdet hadde en strammere ramme ved inngang til 2014 enn i 2013. Samtidig ble tjenesteområdet nødt til å redusere rammen i løpet av 2014 med 1 750 000. For å unngå en ytterlig innstramming av lærerstillinger i 2015 tilbakeføres 1 000 000.	1 000 000

Områder det ikke er funnet plass til:

Drift- og læremidler til elevene. Kostnader til drifts- og læremidler overstiger langt det skolen får tilført. Innføring av 8 valgfag på u-trinn som skal være praktisk rettet krever betydelige driftsmidler. Lisenskostnader øker kraftig, fornying av materiell og inventar er nødvendig og det bør prioriteres midler til en mer praktisk rettet undervisning. Det er et mål å styrke innsatsen til driftsmidler med 800 kr pr elev.	1 300 000
PC/IKT-utstyr til elever og ansatte. Gjesdal har et mål om at elevene skal kunne nytte seg av IKT i alle fag. Det er viktig i en digital verden der utviklingen skjer svært raskt. Vi ønsker å satse mot portable løsninger. Et realistisk mål er at det skiftes ut to til tre klassesett pr år.	450 000
Elever med nedsatt funksjonsevne. Det er en vekst i elever med store og sammensatte vansker. Dette er elever som ikke kan nyttegjøre seg ordinær undervisning og må ha egne pedagoger og miljøarbeidere. Elevene er stort sett tilknyttet ATO- avdelingen på Solås skole eller på Gjesdal ungdomsskole. Elevene vil etter opplæringsloven §5 ha rett på et slikt tilbud. Tilbudet til denne elevgruppa tas innen gjeldende rammer og konsekvensen er at det vil bli færre ressurser mot tilpasset opplæring.	1 042 000
Utvidelse av Kulturskoletilbudet. I Kulturskoleplanen, vedtatt i Kommunestyremøte 09.12.13, er et av tiltakene å utvide med 2 nye tilbud.	300 000

Kommentarer til nøkkeltall og måltall

1. SFO – aldri før har flere elever benyttet seg av ordningen.
2. Lærertettheten viser en svak økning for 1. – 7.trinn. For å kunne drive tidlig innsats er det viktig at denne holdes lav. Lærertettheten på ungdomstrinnet er for lav. Det er ikke funnet midler i økonomiplanen til å øke denne.
3. Gjesdal sin satsing på blant annet tidlig innsats og språkstasjonen viser at vi nå er litt over gjennomsnittet for referansegruppen. De økonomiske rammene utnyttes godt. Ressursinnsatsen i forhold til referansekommunene vil nok svekkes i planperioden grunnet økt elevtall og en økning i elever med omfattende hjelpebehov.
4. Grunnskolepoeng (gjennomsnittet av alle karakterer i 10.kl x10) viser nå en fallende tendens. Det må være et mål om å snu denne.

Nøkkeltall

Område	Note	2010	2011	2012	2013
Innbyggere og brukere					
Dekningsgrad SFO	1	49,5 %	54,2 %	54,5 %	57,9 %
Dekning i kulturskolen i % av grunnskoleelever		19,4 %	17,7 %	16,8 %	17,7 %
Lærertetthet i Gjesdal 1.–7. klasse I ref. gruppe	2	13,5 13,3	12,1 13,4	12,2 12,9	12,4 13,1
Lærertetthet i Gjesdal 8.–10. klasse I ref. gruppe	2	15,7 12,5	15,7 14,3	15,1 14,5	15,4 14,1
Økonomi					
Brutto driftsutgifter til grunnskole- undervisning per elev I referansegruppe		69.091 71.663	74.354 74.700	80.913 79.377	85.598 83.762
Brutto driftsutgifter til grunnskoleundervisning per elev, i % av ref.gr.	3	96,4 %	99,5 %	101,9 %	102,2 %
Medarbeidere					
Årsverk (skole, SFO, PPT, bibliotek, kulturskole)		219	224	226	223

Måltall – målsettinger i planperioden

Område	Note	Status 2013	2014	2015	2018
Innbyggere og brukere					
Grunnskolepoeng 10. klasse	4	39,9	40,1	40,1	40,1
Lesing % elever på/under kritisk grense 2. kl.		8,2 %	9 %	9 %	9 %
Regning % elever på/under kritisk grense 2. kl.		1,3 %	5 %	5 %	5 %
Nasjonal prøve i lesing 5.kl. Prosent elever på laveste nivå		17,5 %	19 %	19 %	19 %
Nasjonal prøve i lesing 8.kl Prosent elever på de to laveste nivåene		23,2%	24 %	24 %	24 %
Bibliotek – utlån pr innbygger		4,7	4,9	4,9	4,9
Medarbeidere					
Sykefravær		4,2 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Medarbeidertilfredshet:		4,8	4,8	4,8	4,8

Rammeendring

Vedtatt budsjett 2014	137 195
Lønn- og pensjonsjusteringer	5 830
Prisjusteringer	232
Helårsvirkning av vedtatte tiltak/interne justeringer	-1 800
Innarbeide tiltak 2015	1 300
Budsjettramme 2015	**142 757**

Foreslåtte tiltak i perioden

Tjenesteområde opplæring	2015	2016	2017	2018
Økning antall klasser			2 500	6 000
Reversering av driftstilpasning 2014	1 000	1 750	1 750	1 750
Leie Dirdalhallen	300	300	300	300
Sum	**1 300**	**2 050**	**4 550**	**8 050**

2.c. Samfunnsutvikling

Hovedmål og strategier

God samfunnsutvikling for mennesker og miljø. Dette innebærer

- Helhetlig samfunns- og arealplanlegging
- Tekniske tjenester av god kvalitet
- God drift og vedlikehold av anlegg og bygg til lavest mulig kostnad over tid
- Investeringer overlevert til rett tid og innenfor budsjettrammer
- Et godt og variert kultur- og fritidstilbud
- Saksbehandling som imøtekommer den enkeltes ønsker og behov innenfor gjeldende rammer

Status og utviklingstrekk

Nytt navn med endrede oppgaver. Fra 01.01.2014 ble kultur organisert inn under tjenesteområdet som fikk navnet Samfunnsutvikling. Tjenesteområdet består av 5 avdelinger, samt stab organisert under kommunalsjef.

Vekst og utbygging. Kommunen er fortsatt i sterk vekst med omtrent 2,6% slik det har vært de siste årene. Dette vil gå ut over kvaliteten på tjenestetilbudet, da kommunen stadig overtar nye bygg, veier, idrettspark, kirkegård og grøntarealer, uten at det legges inn ekstra midler til dette. Derfor er det behov for stadig å vurdere hvordan oppgavene skal utføres, og hva som er riktig kvalitet på tjenestene.

Kart og oppmåling. Alle bolighus på bygda har fått adresse og alle veier er skiltet. Arbeidet med å tildele adresser for hyttefeltene på Giljastølen og i Øvstabødalen pågår, og sluttføres i 2015.

Samferdsel. Kommunen har gitt innspill til ny E39 som er under planlegging og til bompengepakkene Jærpakke 1 og 2. Busstilbudet er ikke tilfredsstillende verken for eksisterende områder eller nye utbygginger, og dette må det arbeides videre med for å finne gode løsninger på.

Prosjekter. Tunnelen til Kodlidalen er blitt utsatt, og finansieringen av den ligger derfor lengre ute i planperioden. Friidrettsarena i Gjesdal Idrettspark ferdigstilles i mai 2015. Bygging av en ny 6 avdelings barnehage i Oltedal ferdigstilles sommer/høst 2015. For øvrig vises det til investeringsdelen for utfyllende informasjon.

Beredskap. Overordna beredskapsplan og revisjon av ROS-analysen er utarbeidet og politisk vedtatt i 2014.

Satsingsområder i 2015

Satsingsområdene gjenspeiler prioriteringer som er foretatt i kommuneplanen. Disse er hovedsakelig knyttet til områdene barn og unge, folkehelse, sentrum og samferdsel.

Ålgård sentrum
Områdeplan for sentrum forventes vedtatt tidlig i 2015. Det legges inn midler til detaljprosjektering, utførelse av flomsikringstiltak samt oppstart av bygging av infrastruktur. Kunststrategi for Ålgård sentrum testes ut med et midlertidig kunstprosjekt. Det er søkt om å delta i et forskningsprosjekt for bærekraftig og integrert energi- og transportløsning i sentrum.

Friluftslivets år og ungdomsarbeid
Friluftslivets år 2015 markeres i samarbeid med lag og foreninger. Det settes av kr 100.000.- til å bruke i løpet av året for å markere Friluftslivets år opp mot folkehelsesatsingen. Dette belastes oppsparte midler på fond.

Stasjonen tas i bruk til ungdomsaktiviteter når nye Ålgård kirke står ferdig våren 2015. Bygget tas i bruk slik som det fremstår i dag, og vil prøves ut som ungdomshus før en eventuelt foretar betydelige påkostninger**.** Midler til disse påkostningene i gjeldende plan er derfor tatt ut av økonomiplanen.

Planer
Kommuneplan, sentrumsplan og Midtfjell forventes vedtatt våren 2015. Mer av arbeidet med kommuneplanen er gjort i egen regi enn i tidligere år. Det satses på å styrke egen kompetanse på overordnet planarbeid. Det er ansatt en ny plan- og byggesaksbehandler fra 01.01.2015. Arbeid med tilsyn og ulovlighetsoppfølgning vil da kunne starte opp.

Landsbruksplan, klima- og energiplan og trafikksikkerhetsplan skal rulleres i 2015. Skole- og barnehagebruksplan skal legges frem i 2015

sammen med kommuneplan. Ny hovedplan vannmiljø, vannforsyning og avløp planlegges ferdigstilt sommeren 2015. Kulturminneplanen følges opp.

Kart- og ortofoto
Kommunens kartverk er fra 2009, og den store aktiviteten som har vært de siste årene gjør at det er behov for ny fotografering og konstruksjon av kart. Det er satt av midler til dette i investeringsbudsjettet.

Saksbehandling
Tjenesteområdet ønsker å satse på forbedring av kvalitetssikring og arbeidsflyt i saksbehandlingen. Det er et ønske om å få til bedre digitale løsninger for innbyggernes mulighet til innsyn i saksbehandlingen.

Heltid
Renholdsavdelingen er deltaker i prosjektet "Heltid" med et mål om å øke stillingsstørrelsen for ansatte. Samfunnsutvikling har få deltidsansatte med unntak av renhold.

Prioriteringer/fokusområder 2015:

Sentrum	Se investeringsdelen
Balløkke Torvmyra	"
Lys langs Øygardsvannet	"
Ferdigstillelse av Friidrettsarena Gjesdal Idrettspark	"
Markering friluftslivets år 2015	Dekkes gjennom oppsparte midler
Styrking og kompetanseheving på plan- og byggesaksavdelingen. 1. Nyansatt plan- og byggesaksbehandler 2. Kompetanseheving på overordnet planarbeid	1. Dekkes inn delvis ved gebyrinntekter. 2. 200 000.-
Asfaltering Tilskudd private veier	200 000.- 120 000.-
Ansatt ny leder Teknisk drift, styrker VAR området.	Dekkes inn ved gebyrinntekter.

Områder det ikke er funnet plass til i budsjettet:

Begrenset rom for planlagt vedlikehold av kommunens bygg. Vedlikeholdsplanen følges dermed ikke opp. Det blir ikke rekruttert ny vaktmester ved vakanse.	1 600 000 200 000
Lekeplasskontroll, samt begrenset tilskudd til vellag.	200 000
Redusert standard på vedlikehold av vei, g/s veier, samt brøyting. Redusert standard vedlikehold av Idrettsparker, grøntarealer, rundkjøringer og kirkegårdsdrift.	580 000 250 000
Styrking av landbruk med 50% stilling	300 000
Prosjektmedarbeider kultur, Ungdomshus	300 000
Det er i 2015 ikke funnet rom for foreslåtte tiltak i overordna beredskapsplan og ROS-analyse.	

Kommentar til rammeendring samfunnsutvikling

Fra 2014 til 2015 reduseres rammen til samfunnsutvikling med 5,55 mill. Hovedforklaringen til dette er tilskuddet til Ålgård fotballklubb og Dirdalhallen på 5 millioner som er trukket ut rammen rammen og overført til en egen linje i budsjettskjema 1B. Beløpet er anslåtte utgifter til renter og avdrag knyttet til de to prosjektene.

Kommentarer til nøkkeltall

1. Total mengde husholdningsavfall pr innbygger.
2. De fleste kommunale formålsbyggene inngår i målingen.
3. Beregningen bygger på en standard bolig på 120 m2. To av sammenligningskommunene til Gjesdal la om sin gebyrstruktur i 2012 og selvkost for disse fremkommer ikke i sammenligningsgrunnlaget som tabellen bygger på.
4. Årsgebyr for vannforsyning hadde ingen økning fra 2013 til 2014.
5. Årsgebyr for avløpstjenesten hadde ingen økning fra 2013 til 2014.
6. Årsgebyr for renovasjonstjenesten hadde ingen økning fra 2013 til 2014. Til grunn ligger standard abonnement på 120 liters restavfall.
7. Gjesdal kommer godt ut i forhold til referansekommunene og dette skyldes store tilskudd til ÅFK, GIL og DIL i forbindelse med Gjesdal Idrettspark og Dirdalhallen.
8. Ansatt 1 ny byggesaksbehandler og 1 ny prosjektleder i 2013.
9. Innenfor målet for tjenesteområdet.
10. Medarbeidertilfredsheten er generelt bra i tjenesteområdet. Skalaen går fra 1 til 6 hvor 6 er best.

Kommentarer til måltall

11. 60 dagers behandlingstid i 2013 pga stor saksmengde, dette er lenger tid enn målet på 40 d, men godt innenfor lovkravet på 80 d. Har fortsatt mål om å ha 40 d saksbehandlingstid.
12. Saksbehandlingstid for byggesaker er presisert og delt opp i to kategorier.
13. Flere enøk tiltak er gjennomført i 2013. Dette antas å gi utslag som angitt i tabellen.
14. Det forventes at samlet VAR-gebyr for Gjesdal kommune sammenlignet med referansekommunene vil ligge på 100%.
15. Det er lagt inn 7 % økning på vann for 2015. Videre er det beregnet en forventet pris-stigning på gebyrer for vann med 4%, og for avløp og renovasjon med 3% årlig fram mot 2018. For renovasjon forventes det at det kan komme store investeringer som kan medføre større gebyrøkning. Beregnet standardbolig 120 m2.
16. Sykefraværet er satt til 7 % i planperioden.
17. Generelt er det en god medarbeidertilfredshet i tjenesteområdet. Det arbeides kontinuerlig for å bevare og videreutvikle dette i årene fremover.

Nøkkeltall

Område	Note	2010	2011	2012	2013
Innbyggere og brukere					
Sum kg. avfall per innbygger	1	308,5	337	340,1	327,2
Energiforbruk kwh/m2 (bygg i enøkplan, 40.851 m2)	2	185	185	180	176
Økonomi					
Samlede VAR-gebyrer målt i prosent av referansekommunene	3	84,8	88,7	102,8	101,1
Årsgebyr for vannforsyning i Gjesdal	4	1 716	1 801	1 891	1891
Årsgebyr for avløpstjenesten i Gjesdal	5	1 673	1 790	1 931	2089
Årsgebyr for renovasjonstjenesten i Gjesdal	6	2 365	2 460	2 585	2720
Netto dr utg. til kultursektor pr innb. I ref. gruppe	7	1497 1652	1613 1606	1152 1681	2153 1490
Medarbeidere					
Årsverk	8	75,4	75,8	71,2	73,2
Sykefravær	9	7,3	7,2	5,7	6,6
Medarbeidertilfredshet	10	-	4,6	4,9	4,9

Måltall – målsettinger i planperioden

Område	Note	Status 2013	2014	2015	2018
Innbyggere og brukere					
Saksbehandlingstid oppmålingstjenester (dager)	11	60	40	40	40
Saksbehandlingstid byggesaker - søknad om tiltak uten ansvarsrett	12	32	30	21	21
Saksbehandlingstid byggesaker - søknad om rammetillatelse	12	45	45	40	40
Saksbehandlingstid søknad om godkjenning av plan for nydyrking (høringstid inkludert)	12	124	170	130	130
Saksbehandlingstid søknad om bygging av landbruksvei (høringstid inkludert)	12	111	120	130	130
Energiforbruk kwh/m2 (bygg i enøkplan, 40.851 m2)	13	176	164	163	158
Økonomi					
Samlede VAR-gebyrer målt i prosent av referansekommunene	14	102,8	100	100	100
Årsgebyr for vannforsyning i Gjesdal	15	1.891	1.891	2.023	2.274
Årsgebyr for avløpstjenesten i Gjesdal	15	2.089	2.089	2.089	2.281
Årsgebyr for renovasjonstjenesten i Gjesdal	15	2.720	2.720	2.720	2.971
Medarbeidere					
Sykefravær	16	5,7	7,0	7,0	7,0
Medarbeidertilfredshet	17	4,9	4,9	4,9	4,9

Rammeendring

Vedtatt budsjett 2014	60 899
Lønn- og pensjonsjusteringer	1 522
Prisjusteringer	526
Helårsvirkning av vedtatte tiltak/interne justeringer	-5 550
Innarbeide tiltak 2015	500
Budsjettramme 2015	**57 897**

Foreslåtte tiltak i perioden

Tjenesteområde samfunnsutvikling	2015	2016	2017	2018
Reversering av driftstilpasning i 2014	500	500	500	500
Leieinntekter kommunale boliger - nye boliger	-250	-500	-750	-1 000
Økte driftsutg. nye komm. bygg og eiendommer	250	500	750	1 000
Sum	**500**	**500**	**500**	**500**

2.d. Helse og velferd

Hovedmål

Et modig og endringsvillig tjenesteområde som yter helse- og sosiale tjenester til befolkningen i alle livsfaser. Tjenesteområdet skal ha folkehelse og forebygging som viktige perspektiv i utviklingen.

Delmål

- Sikre rett tjeneste til rett tid og en god utnytting av tilgjengelige ressurser.
- Sikre samhandling i tjenestene slik at brukeren og deres pårørende opplever et helhetlig tjenestetilbud fra kommunen.
- Målretta satsing på psykisk helse med prioritering av bygging av robuste barn og unge som håndterer livet.
- Tjenesteutøving som har fokus på aktive, ikke passive, mottakere.
- Sette organisasjonen i stand til å ta i bruk nye og mer bærekraftige løsninger.
- Øke heltidsandelen for kvalitet, effektive og attraktive arbeidsplasser.

Status og utviklingstrekk

- Økning i volum spesielt i brukergruppene under 66 år, og nye oppgaver innenfor alle aldersgrupper, gir et stort press på tjenestetilbudet.
- Det har vært en stor økning i sosialhjelpsutgifter, og en sterk vekst i antallet yngre personer som trenger sosialhjelp. Dette er en trend vi må snu.
- Det er økninger i behov og oppgaver knyttet til barnevernstjenesten. Samarbeid med Sandnes kommune på tiltakssiden vurderes for å kunne ha riktig kapasitet og kompetanse i denne tjenesten.
- Tjenestetilbudet til yngre brukere med nedsatt funksjonsevne må gjennomgås. Vi må vurdere både tjenestestandard og måten vi løser oppgavene på. Åpning av Flassabekken omsorgsboliger utsettes til 2016 av økonomiske årsaker.
- Det er en økning i psykiske helseutfordringer.
- Kommunen skal i 2015 øke mottaket av flyktninger til det dobbelte.
- Brukerstyrt personlig assistent,(BPA) blir rettighetsfestet i 2015.
- Evne til å endre oppgaveløsning vil være avgjørende for om vi skal klare å gi tjenester til de som har behov for det fremover.
- En senking av standard på flere av tjenestene vi gir, vil være nødvendig innenfor de økonomiske rammer vi har tilrådighet.

Satsingsområder i planperioden

God økonomistyring og bærekraftige Tjenester

1. Saksbehandling og tildeling av tjenester

Gjesdal kommune har de siste årene hatt en sterk vekst i utgifter knyttet til helse-, omsorg og sosiale tjenester. Økningen har i hovedsak vært i brukergruppene under 66 år. I løpet av noen få år vil andelen eldre øke. Forvaltningsrevisjon av ressurskrevende tjenester viser at en videre kostnadsutvikling slik vi har hatt de siste årene ikke er bærekraftig. For å sikre bærekraftige tjenester fremmover, mener rådmannen det er viktig å styrke kvalitet og kompetanse knyttet til saksbehandling av tjenestene. En styrket helhet og samordning av tjenestetilbudet vil sikre den enkelte bruker, og en rett bruk av ressurser.

2. Økonomistyring

Prioritere kapasitet og kompetanse og sikre systemer for god økonomistyring.

3. Innovasjon, velferdsteknolog og nytenking

Vi vil i 2015 ha økt fokus på hvordan vi kan sette organisasjonen i stand til å løse oppgavene på nye måter. Vi skal planlegge hvordan vi kan ta i bruk velferdsteknologiske løsninger der det er hensiktsmessig, og vi vil se på muligheten for å innføre hverdagsrehabilitering som arbeidsmetode i hjemmetjenestene.

Knyttet til planlegging av tjenestetilbud i Flassabekken omsorgsboliger og i forbindelse med økt mottak av flyktninger ser vi på hvordan vi kan gi tjenestene på en enda mer målrettet, helhetlig og kostnadseffektiv måte.

Tidlig innsats som grunnholdning

- Dette betyr at vi skal prioriterer barn og unge
- Vi skal prioritere forebygging fremfor reparasjon, og vi skal prioritere tiltak i tidlig istedenfor sein fase.
- Det betyr at tidlig innsats skal være en grunnholdning i alle avdelinger uavhengig av hvilken aldersgruppe vi har ansvar for.
- Å lykkes med tidlig innsats vil være avgjørende for å redusere kostnadene for den enkelte og samfunnet som helhet.

Følgende prioriteres:

1. Gjesdal kommune skal være med på satsingen - Sjumilssteget for en God oppvekst.
2. Reversering av innsparing 0,5 årsverk forebyggende arbeid – 300 000.
3. Vi vil prioritere kompetanseheving knyttet til forebygging og oppfølging av psykiske helseutfordringer. God oppvekst gruppa vil sammen med psykisk helse ha et spesielt ansvar for å kartlegge og anbefale konkrete tiltak som kan styrke innsatsen i kommunen knyttet til forebygging av psykiske helseplager.
4. Satsing for å sikre "Drop in " i aldersgruppa 18-25

Ledelse og myndiggjorte medarbeider

Vi står i planperioden overfor komplekse utfordringer som ikke kan løses av lederne alene. Vi er avhengig av at den enkelte medarbeider bidrar inn med sin erfaring og kompetanse. For å få dette til er vi avhengig av at organisasjonen fullt ut klarer å nytte den totale kompetanse og kapasitet som er tilgjengelig.

Satsing på Heltidskultur prosjektet, og med det en økning av heltidsandelen i tjenesteområdet, blir et sentralt utviklingsområde i planperioden. En større heltidsandel i tjenesteområdet vil ha positive gevinster for helhet og kvalitet på det tilbudet vi gir til den enkelte bruker. Det vil styrke lederrollen og muligheten for myndiggjøring og deltakelse fra den enkelte medarbeider, og det vil ha positive gevinster for den enkelte medarbeider.

Kommentarer til prioriterte tiltak

1. **Barnevern**
   Det er lagt inn styrking knyttet til varslede konkrete volumøkninger. Vi har og skal ha fokus fremover på godt tverrfaglig samarbeid slik at barn og familier med behov for hjelp nås tidlig.

2. **Tiltakssamarbeid barnevern med Sandnes kommune**
   Styrking av kompetanse og kapasitet knyttet til tiltak i hjemmet.
   Medfører større bredde, kvalitet og stabilitet i tiltaksarbeidet. Samarbeidet vil og styrke barnevernstjenesten generelt med kompetanseoverføring mellom de to kommunene, og ved at Gjesdal kommune kan fokusere på undersøkelser, saksbehandling og evaluering av tiltak. Målet er å kunne hjelpe flere barn og familier i hjemmet og redusere behov for tiltak utenfor hjemmet på sikt.

3. **Ressurskrevende tjenester til barn og unge**
   Det er lagt inn styrking knyttet til konkret volumøkning i barne- og avlastningstjenesten.

4. **Satsing på "Drop - in" i aldersgruppen 18 – 24.**
   Rådmannen foreslår en økning i rammen som skal styrke innsatsen for å redusere antallet langtidsmottakere sosialhjelp, og spesielt målretta mot oppfølgingen i brukergruppen 18-24. Dette vil være en tverrfaglig satsing som krever involvering på tvers av avdelinger og tjenesteområder. Skal vi lykkes med satsingen krever den og en mobilisering av den frivillige ressurs og en innsats fra hele Gjesdalsamfunnet. Her skal Gjesdal gå foran med nytenking og løse denne utfordringen sammen med så mange aktører som mulig.

5. **Styrking av kompetanse og kapasitet saksbehandling og tildeling av tjenester**
   Rådmannen foreslår å samordne saksbehandling og koordinering av tjenester i en enhet. I tillegg til å omdisponere ressurser en bruker til tjenestetildeling i dag, foreslår rådmannen å styrke denne funksjonen med ett årsverk. I samarbeid mellom denne enheten og avdelingene er målet å få et større fokus på sammenhengen mellom tildelte tjenester og evaluering av effekt. En felles koordinering av saksbehandling og tjenestetildeling skal også være med og sikre en nøytral vurdering av tjenestebehov og sørge for at tjenestetildelingen forvalter de økonomiske ressurser vi har tilrådighet

på en best mulig måte. Tiltaket vil styrke kvaliteten på tjenestetildelingen og øke fokuset på brukermedvirkning med utgangspunkt i vridning fra kompenserende tiltak til fokus på hva den enkelte kan mestre. Det forventes at tiltaket vil medføre en reduksjon i kostnader over tid ved at tiltak blir mer målretta og vurdert ut i fra et mer helhetlig perspektiv.

6. **Reduksjon tjenestenivå miljøtjenesten**
   Kommunen må redusere nivået på tjenestetilbudet til yngre brukere. Vi vil i miljøtjenesten både gå gjennom standard på tjenestene og vurdere om vi kan løse oppgavene på en annen måte.

7. **Reduksjon tjenestenivå hjemmetjenester og sykehjem**
   En vil i sykehjem og omsorgsboliger ha en strengere vurdering av inntak av ekstravakter i forbindelse med urolige pasienter og terminalpleie. Bemanningsressursene i sykehjem og hjemmetjenester må brukes mer fleksibelt.
   Det er i rammen for 2016 ikke tatt høyde for at kommunen selv skal ta i bruk de 6 sengene som i dag selges til Sandnes. Rådmannen vil i 2015 legge frem en sak knyttet til behov for opptrapping av heldøgnskapasitet for eldre.

8. **Reduksjon sosialhjelp**
   For å bremse utgiftsveksten i helse og velferd er det avgjørende at vi lykkes med å redusere sosialhjelpskostnadene. Rådmannen forventer klare resultater av satsingen i 2015 i form av reduksjon i antall langtidsmottakere og reduksjon i andelen sosialhjelpsmottakere i aldersgruppen 18-24. Rådmannen har i rammen lagt til grunn at en i 2015 skal redusere kostnaden ifht. 2014 nivå. Rådmannen setter av en buffer på fond tilsvarende foreslått reduksjon i sosialhjelp utenfor tjenesteområdet helse og velferd sin ramme. Behov for bruk av denne bufferen vil vurderes i forbindelse med 1. og 2. tertial 2015.

Tiltak som det ikke er rom for å prioritere

1. **Drift boliger Flassabekken**
   Oppstart drift Flassabekken utsettes til 2016. Det betyr at brukere som har søkt og var i målgruppen for disse boligene ikke får tildelt bolig før i 2016. Dette er brukere som i hovedsak i dag bor hjemme hos sine foreldre. Kostnad kr. 1 000 000.

2. **Styrking av det forebyggende arbeidet blant barn og unge, med hovedprioritering av barn og unges psykiske helse.**
   Lokalt og i landet som helhet er det økende utfordringer knyttet til psykiske helseutfordringer. I 2014 lå det inne en reduksjon på 900 000 knyttet til det forebyggende arbeidet. Som orientert om tidligere er kr 300 000 av denne reduksjonen reversert. Rådmannen vurderer at det er behov for å styrke innsatsen ytterligere ifht. barn og unge med spesielt fokus på psykiske helseutfordringer, men finner ikke rom for å prioritere dette.

Nøkkeltall

Nøkkeltall og måltall Helse og velferd 2015 – 2018

Område	Note	2010	2011	2012	2013
Innbyggere og brukere					
Andel som har mottatt økonomisk sosialhjelp	1	2,1 %	2,0 %	2,1 %	2,2 %
Andel mottakere med sosialhjelp som hoved-inntektskilde	2	48,6 %	49,3 %	52,6 %	58,7 %
Andel unge (18-24 år) som har mottatt øko-nomisk sosialhjelp	3	-	-	-	6,6 %
Andel barn med barnev. tiltak ifht. innb. 0-17 I ref. gruppe		4,1 3,9	4,0 3,9	4,5 4,4	4,2 4,5
Andel barn som har fullført helseundersøkelse ved 2-3 års alderen i % I ref. gruppe		131 100	91 107	103 87	81 90
Antall timer tildelt miljøarb tj (alle) per uke/antall brukere					1020/22
Rus: Antall brukere med tjenester mellom 18-24 år					10
Psyk: antall timer vedtak/antall brukere					526/95
Andel plasser i institusjon og heldøgns be-manna bolig i % av befolkning 80+ Referansegruppen		28 32	32 33	31 37	25 33
Andel (**antall)** plasser i skjermet enhet demen-te Referansegruppen	8	23 24	23 19	23 21,1	23 19,25
Brukerundersøkelser					
Brukertilfredshet Psykisk helse		3,3 av 4		3,7 av 4	
Brukertilfredshet helsestasjon		5,0 av 6		5,1 av 6	
Brukertilfredshet Frivilligsentral				4,8 av 5	4,9 av 5
Brukertilfredshet barnevern		4,8 av 6		3,8 av 6	
Brukertilfredshet NAV				2,7 av 4	5,1 av 6
Brukertilfredshet Solås bo- og rehabilitering		3,6 av 4			5,4 av 6
Brukertilfredshet hjemmetjenestene (Ambulant hjemmetjeneste og ÅBOAS om-sorgsboliger)		3,4 av 4			4,9 av 6
Brukertilfredshet Fysio- og ergoterapi					5,1 av 6
Økonomi					
Netto driftsutgifter pr innb. I kommunehelse-tjenesten I ref.gruppe		1.303 1.529	1.398 1.587	1.353 1.699	1.532 1.727
Netto driftsutgifter til barnevern pr innb. I ref.gruppe		2.839 4.633	3.396 5.270	4.407 6.131	5.434 6.383
Netto driftsutgifter til forebygg. Hel-sest./skoleh.tj. I ref.gruppe		1.260 1.315	1.261 1.330	1.421 1.431	1.575 1.448
Netto driftsutgifter tilb.pers.rusprobl.pr innb. 20-66 I ref.gruppe	4	18 107	98 130	316 122	342 147
Netto driftsutgifter pleie og omsorg per innb 80+ I ref.gruppen		374 629 360 183	392 699 372 137	437 384 401 127	471 420 418 840
Medarbeidere					
Årsverk/antall ansatte (Tidligere omsorg)		112/212	127/234	134/234	139/258
Årsverk/antall ansatte (Tidligere ressurs)			46,7/62	56,3/68	60,8/80
Sykefravær (Tidligere omsorg)		6,5	7,6	8,1	8,83
Sykefravær (Tidligere ressurs)		5,35	7,2	5,5	8,7
Medarbeidertilfredshet (Tidligere omsorg)		-	4,4	4,6	
Medarbeidertilfredshet (Tidligere ressurs)		4,8		4,8	

Måltall

Område	Note	2013	2014	2015	2018
Innbyggere og brukere					
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	2	58,7 %		< 50 %	< 50 %
Andel unge (18-24 år) som har mottatt økonomisk sosialhjelp	3	6,6 %		< 4 %	< 4 %
Andel barn med barnev. tiltak ifht. innb. 0-17 I ref. gruppe		4,2	4,8	4,8	5,0
Andel hjemmebesøk nyfødte/1.skoletrinn i % I ref. gruppe.		91/96	95/100	95/100	95/100
Antall frisklivssamtaler	9		45		
Antall plasser VTA		12	12	12	12
Andel plasser i institusjon og heldøgns bemanna bolig i % av befolkning 80+		25 %	25 %	25 %	25 %
Andel (**antall)** plasser i skjermet enhet demente		23	23	23	23
Brukerundersøkelser					
Brukertilfredshet snitt tjenesteområdet	5				
Medarbeidere					
Årsverk/antall ansatte	6	199,8/338			
Sykefravær	7		6,6	7,5	7,5
Medarbeidertilfredshet				4,7	4,8

Kommentarer til nøkkeltall og måltall

1) Andelen i prosent av innbyggere over 18 år.
2) Andel av brukere som har mottatt sosialhjelp i over seks måneder av det totale antallet mottakere siste seks månedene. Skjerpet rapporteringspraksis i NAV kontorene kan ha påvirket økning i %
3) Andelen unge sosialhjelpsmottakere er i % av befolkningen i aldersgruppen 18-24. Dette tallet er nytt i KOSTRA fra 2013 og jeg har derfor ikke tidligere år.
4) Sammenligningstallene her usikre for 2013, da en av kommunene stod med tilnærmet 0 i utgifter.
5) Vi vil i 2015 samordne brukerundersøkelsene for hele tjenesteområdet – før gjennomføring vil vi sette mål totalt for tjenesteområdet.
6) I forbindelse med Heltidskultur prosjektet vil det utarbeides mål for tjenesteområdet som vil tas med inn som måltall.
7) Måltall satt ut fra erfaringstall på de to områdene til sammen siste år.
8) Referansegruppen i 2012 mangler Klepp, og i 2013 Hå
9) Antallet nye brukere siden ny frisklivsmedarbeider startet i februar 2014. Prosess med å sette måltall ikke ferdig.

Rammeendring

Vedtatt budsjett 2014	164 176
Lønn- og pensjonsjusteringer	6 584
Prisjusteringer	461
Helårsvirkning vedtatte tiltak/interne justeringer	-700
Innarbeide tiltak 2015	0
Budsjettramme 2015	**170 521**

Foreslåtte tiltak i perioden

Tjenesteområde helse og velferd	2015	2016	2017	2018
Barnevern	700	900	1 100	1 300
Tiltakssamarbeid barnevern	300	300	300	300
Ressurskrevende tjenester	700	700	700	700
Stillingsressurs oppfølgning sosialhjelp	650	650	650	650
Samordning for mer helhetlig tjenestetilde-ling	700	700	700	700
Reduksjon tjenestenivå miljøtjenesten	-600	-600	-600	-600
Reduksjon tjenestenivå sykehjem og hjem-metj	-750	-750	-750	-750
Reduksjon sosialhjelp	-1 700	-2 200	-2 700	-3 200
Drift boliger ved Flassabekken bhage		2 000	2 500	2 500
Sum	**0**	**1 700**	**1 900**	**1 600**

2.e. Barnehage

Hovedmål

- **Framskaffe nok barnehageplasser til alle barn med rett til barnehageplass**
- **Tilby barnehageplasser med fokus på kvalitet**
- **Utvikle et kompetent personale**
- **Utvikle kultur for læring i den enkelte barnehage**

Status og utviklingstrekk

- **Barnehagedekning:** Gjesdal kommune har pr. definisjon full barnehagedekning. Det betyr at alle barn som fylte ett år innen utgangen av august, og som søkte plass innen fristen for hovedopptaket, fikk tilbud om barnehageplass. Gjennom den påbegynte barnehage- og skolebruksplanen vil vi skissere hvordan vi vil nå denne målsettingen også for framtiden.
- **Venteliste:** Det står til sammen 80 barn på venteliste til barnehageplass. Disse barna har ikke rett til barnehageplass enten fordi de fyller ett år etter 1. september (45 stk) eller fordi de har søkt etter fristen for hovedopptaket (35 stk) Ved ledig plass i løpet av året, tilbys barn på venteliste plass.
- **Barn bosatt i Gjesdal med barnehageplass i private barnehager i omliggende kommuner** utgjør en stadig større andel, og er en økonomisk utfordring for Gjesdal kommune, fordi kommunen har plikt til å dekke disse utgiftene. I 2013 fikk vi en samlet utgift knyttet til denne problemstillingen på 2, 8 mill. Anslaget for 2014 er satt til 3,2 mill. og i budsjettet for 2015 er det lagt inn 2,5 mill.
- **Flassabekken barnehage:** er bygget med 12 avdelinger og startet opp 8 avdelinger i nye lokaler i januar 2014. Fra høsten 2014 startet ytterligere 2 nye avdelinger opp: en avdeling for tospråklige barn og en integrert avdeling som er styrket fordi noen barn har behov for ekstra tilrettelegging. Ved å samle disse barna ser vi at vi har mulighet til å tilrettelegge det fysiske miljøet på en bedre måte enn tidligere og heve kompetansen hos de ansatte slik at vi kan gi bedre tilbud til noen av våre mest sårbare barn.
  I tillegg ble den Åpne barnehagen flyttet fra Magneten til Flassabekken. Vi ser av besøkstall til nå at den Åpne barnehagen ikke er så mye besøkt som tidligere år (Gjennomsnittlig 11 barn mot 25 tidligere). Dette kan ha flere årsaker, og det er for tidlig å konkludere i forhold til behovet. Vi vil følge utviklingen nøye framover slik at vi kan tilpasse tilbudet etter behovet.
- **Ny barnehage i Oltedal** er under planlegging. Det er planen at barnehagen skal stå ferdig til nytt barnehageår i 2015. Hvordan de frigitte lokalene i eksisterende barnehage skal kunne utnyttes, må vi ha en drøfting på når vi ser den samlede kapasiteten i Gjesdal.

Satsingsområder i planperioden

- **Tidlig innsats**
  Barn er født til å lære, og i de første leveårene skjer det en enorm utvikling og læring. Samtidig viser forskning at grunnleggende trygghet og tillit utvikles i nære og gode relasjoner de to første leveår. Vi må derfor i enda større grad enn tidligere ha fokus på de yngste barna i barnehagen. Dette betyr at vi må øke kunnskapen om de yngste barna og fortsette å utvikle de voksnes kompetanse slik at vi kan gi hvert barn et godt grunnlag for et godt liv. Dette forutsetter også et tett og godt samarbeid med barnas foreldre.
- **Styrke det tverrfaglige samarbeidet**
  Det er en målsetting i Gjesdal kommune å jobbe mer helhetlig og satse på tidlig innsats. Vi vil sammen med de andre tjenesteområdene delta i det nasjonale prosjektet: "Sjulmilssteget". På bakgrunn av kartlegging av de ulike tjenestene, vil vi utforme konkrete tiltak.
  Kompetanseheving for assistenter
  Gjesdal kommune vil, sammen med Time, Klepp og Hå, fortsette kompetansehevingen for assistenter som ønsker å ta fagbrevet i barne- og ungdomsfaget. 6 assistenter begynte i 2013 og 8 nye skal starte i 2014. Kompetansehevingen har kostet kr 158 000 for kommunen så langt. Kr 33 500 ble dekket av midler fra fylkesmannen. Det er søkt midler fra KS for 2014.
- **Prosjekt om lek**
  Alle de kommunale barnehagene vil de neste to årene jobbe for å heve kompetansen på lek.

Vi vil bruke kompetansehevingsmidler fra fylkesmannen på ca kr 85 000 til felles planleggingsdager for alle ansatte, samt kompetansehevingsmidler på den enkelte avdeling for å finansiere prosjektet.

Jobbe med heltidskultur
For å kunne tilby gode tjenester i framtiden, ønsker vi å utnytte kompetansen vi allerede har i større grad enn vi gjør i dag. Det betyr at vi ønsker flere ansatte i større stillinger. Det vil også bety at barn og foreldre ikke trenger å forholde seg til så mange voksne som noen må i noen barnehager.

Områder det ikke er funnet plass til

Økning i drifts- og vikarbudsjett I 2008 hadde vi en gjennomgang av "forsvarlige rammer" når det gjaldt drifts- og vikarbudsjettet i barnehagene. Vi har beregnet "manko" i forhold til norm og laget påslag for lønns- og prisstigning.	2015 600 000	2016 600 000	2017 600 000	2018 600 000
Veiledning av nyutdannede barnehagelærere Kommunene ble fra 2011 pålagt å ha en ordning i forhold til individuell veiledning av nyutdannede førskolelærere. For at de barnehagene som stiller veiledere til disposisjon ikke skal bli skadelidende i forhold til mangel på bemanning, må de aktuelle barnehagene tilføres vikarressurser. I 2013 var det avsatt til sammen 30 timer i måneden til veiledning.	125 000	125 000	125 000	125 000
Generell styrkning Antall timer som blir tilrådd til spesialpedagogisk tilbud har økt de siste årene. I tillegg har barn med behov for ekstra oppfølging økt. Potten til generell styrking i forhold til barn med helseproblemer, og barn som ikke kan norsk, har blitt sterkt redusert. I 2014 hadde vi til sammen ca 30 timer til fordeling mellom de 12 barnehagene i kommunen. Vi foreslår 2 nye årsverk som kan fordeles til generell styrking	500 000	1 100 000	1100 000	1100 000
Arbeidsrom for de ansatte i Bamsebo Standarden på arbeidsrommet for ansatte tilfredsstiller ikke lovkravet til gode arbeidsforhold. Luften er for dårlig, og de ansatte klager ofte på hodeverk.	515 000			

Kommentarer til nøkkeltall og måltall

1. Dekningsgraden har økt i prosent i motsetning til tidligere år. Dette forklares med at forholdet mellom deltidsplasser og heltidsplasser ser ut til å ha stabilisert seg og at økningen i antall barn nå viser igjen i økning i prosent.
2. Det er 50 flere barn totalt i kommunen som fikk barnehageplass i 2013 sammenlignet med året før. Økningen skyldes en høy vekst i innbyggertall fra 1-5 år, samt en økning i etterspørsel. Vi ser for oss at veksten i denne aldersgruppa vil fortsette, men er usikker på om veksten framover vil øke i samme takt som de siste årene.
3. Andel barn med barnehageplass for 0-2 år er redusert med 21 stk. Noe av forklaringen kan være at kontantstøtten for ettåringer ble utvidet. Det er knyttet usikkerhet til hvor lenge ordningen med kontantstøtte vil fortsette i sin nåværende form. I tillegg er det usikkert om og når det eventuelt vil bli innført to barnehageopptak.
4. Andel barn i kommunale barnehager vil fortsette å øke utover i perioden på grunn av vedtak i kommunen om kommunal utbygging framover.
5. For første gang er andelen barn med heltidstilbud større i Gjesdal enn i de kommunene vi sammenligner oss med. Vi regner med at denne utviklingen vil fortsette da vi ser at de fleste nye søkere ønsker 5 dagers tilbud.
6. Tallene viser at driftsutgiftene pr. barn har økt noe, men at vi fremdeles driver billigere enn våre omliggende kommuner. Vi har stort fokus på å drive kostnadseffektivt, og

det er fra 2014 satt i gang konkrete tiltak for å redusere kostnadene ytterligere.

7. Vi har de siste årene fått tildelt økning i rammen i forhold til styrket barnehage. Økningen tilsvarer 4,4 årsverk totalt, men har ikke vokst proporsjonalt med veksten av antall barn i barnehage. Fra høsten 2014 og utover i perioden vil en 60 % stillingsprosent for spesialpedagog stå vakant.
8. Andel barn som har rett til spesialpedagogisk tilbud er økende og vil sannsynligvis fortsette å øke i tråd med behovet for barnehageplasser. Vi vil i 2015 ha et kritisk fokus på hvordan vi utnytter ressursene knyttet til barn med spesielle behov.
9. Pedagognormen skal være minimum 33 % dersom vi skal holde oss til lovkravet. Vi har til sammen 75 årsverk for barnehagelærere. 29 av disse fikk dispensasjon fra utdanningskravet og ble konstituert i pedagogiske lederstillinger. Av disse var 18 konstituert i kommunale barnehager og 11 i private barnehager. I kommunen har vi hatt stort fokus på å rekruttere og beholde barnehagelærere. Gjennom tildeling av stipend på kr 100 000 har vi rekruttert 10 assistenter som er i gang med desentralisert barnehagelærerutdanning. Det er utfordrende å rekruttere menn til jobb i barnehage. Gjesdal ligger omtrent på nivået med de øvrige kommunene.
10. Barnehagene har stort fokus på nærvær og å redusere sykefraværet. Til tross for dette ser vi at vi ikke har klart å redusere fraværet slik vi ønsket i 2013 og vi ser allerede at vi ikke vil nå målsettingen for 2014. Fra 2015 vil vi øke grunnbemanningen i noen av barnehagene ved å ansette faste vikarer. Vi tror at det kan være et godt tiltak for å øke nærværsprosenten. I perioder har det vært vanskelig å få tak i vikarer. Det er også ofte slik at ringevikarer bare er tilgjengelig enkelte dager. Dette betyr at arbeidsbelastningen i perioder blir for stor for de ansatte i tillegg til at det blir for liten stabilitet og forutsigbarhet for barna. Prisen på dette tiltaket vil være ca 2 mill. kroner. Ordningen vil bli utprøvd i 4 barnehager og evaluert etter ett år.
11. Vi er svært godt fornøyd med resultatet for medarbeiderundersøkelsen der 6 er høyeste mulige resultat. Undersøkelsen viser god tilbakemelding i forhold til innhold i jobben (5), samarbeid med kollegaer (5,3), mobbing/diskriminering/varsling (5,4), nærmeste leder (5,1) og stolthet over egen arbeidsplass (5,2). De områdene vi fikk lavest score på var fysiske arbeidsforhold (4,2) og systemer for lønns- og arbeidstidsordninger (4,2).

- ✓ .

Kommentarer til foreslåtte tiltak

- ✓ **Fortsatt behov for flere barnehageplasser i Gjesdal:** Planer om nye utbyggingsfelt, og økning i søknad om barnehageplass på grunn av planlagte arbeidsplasser på Ålgård, vil bety bygging av nye barnehager også i årene framover. I tillegg ønsker vi å utvikle mer robuste og fleksible institusjoner enn vi har i dag. Dette betyr at vi vil legge Bærland og Husafjell barnehager inn i den neste nye barnehagen som bygges. Vi ser for oss at det vil være behov for ny barnehage i 2017.
- ✓ **Økt makspris i barnehage.** Årssatsen for brukerbetaling i barnehagen økes i henhold til satser som er foreslått i statsbudsjettet for 2015. Virkningen samlet for alle barnehagene i Gjesdal er ca 1,1 mill.
- ✓ **Vi vil jobbe for å øke nærværsprosenten** i barnehager som har for høyt sykefravær. Ett av tiltakene vil være å øke grunnbemanningen med faste vikarer. Prisen på dette tiltaket vil være ca 2 mill kroner og skal dekkes innen eksisterende ramme, delvis av eksisterende vikarmidler og delvis av sykelønnsrefusjoner

Nøkkeltall

Område	Note	2010	2011	2012	2013
Innbyggere og brukere					
Andel barn 1-5 år med barnehageplass I ref. gruppe	1	80,4 % 84,9 %	84,3 % 85,7 %	84,4 % 87,1 %	85,6 % 86,4 %
Antall barn med barnehageplass	2	663	722	775	825
Andel barn 1-2 år med bhg.plass, ift innb. 1-2 år I ref. gruppe	3	61,6 % 71,7 %	70,5 % 72,4 %	74,0 % 74,1 %	72,7 % 71,6 %
Andel barn 3-5 år med bhg.plass, ift innb. 3-5år I ref. gruppe		94,6 % 94,5 %	94,5 % 95,3 %	92,1 % 95,8 %	93,9 % 96,1 %
Andel barn i kommunale bhg. ift alle barn i bhg. I ref. gruppe	4	72,5 % 53,4 %	66,9 % 52,2 %	68,7 % 52,1 %	70,6 % 52,7 %
Andel i bhg. med opph.tid 33 t.eller mer pr. uke I ref. gruppe	5	81,7 % 86,2 %	85,4 % 88,4 %	89,6 % 90,1 %	92,3 % 91,3 %
Produktivitet					
Brutto driftsutgifter i kr. pr. barn I ref. gruppe	6	130 336 140 141	140 795 148 929	143 964 154 469	157 061 160 524
Brutto driftsutgifter til styrket tilbud til førskolebarn per barn som får ekstra ressurser, alle barnehager I ref.gruppe	7			91 009 83 437	95 696 89 095
Andel barn som får ekstra ressurser til styrket tilbud til førskolebarn, målt mot alle barn i barnehage. I ref.gruppe	8			13,9 % 14,7 %	15,1 % 14,8 %

Måltall – målsettinger i planperioden

Område	Note	Status 2013	Mål 2014	Mål 2015	Mål 2018
Innbyggere og brukere					
Andel barn 1-5 år med barnehageplass I ref. gruppe		85,6 % 86,4 %	87 %	87 %	90 %
Medarbeidere					
Andel ansatte med førskolelærerutdanning I ref. gruppe	9	24,8 % 26 %	30 %	30 %	30 %
Andel ansatte menn til basisvirksomhet i bhg. I ref. gruppe	10	5,3 % 4,8 %	5,5 %	6 %	8 %
Årsverk kommunale barnehager Årsverk private barnehager		152 54	163 54	167 54	170 54
Sykefravær	11	6,1 %	5,5	5,0	5,0
Medarbeidertilfredshet	12	4,9		5,0	

Foreslåtte tiltak i perioden

Tjenesteområde barnehage	2015	2016	2017	2018
Nye barnehageplasser i planperioden	1 200	2 880	3 000	4 500
Økning makspris bhage inkl moderasjonsord	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Sum	**100**	**1 780**	**1 900**	**3 400**

Rammeendring

Barnehage	
Vedtatt budsjett 2014	**103 955**
Lønn- og pensjonsjusteringer	3 665
Prisjusteringer	500
Helårsvirkning vedtatte tiltak/interne justeringer	2 380
Innarbeide tiltak 2015	100
Budsjettramme 2015	**110 600**

2.f. Idrett, kirke og politiske organer

Foreslåtte prioriteringer i planperioden

Idrett

Idretten er høyt prioritert gjennom tidligere vedtak om etablering av nye anlegg. Når friidrettsanlegget ferdigstilles våren 2015 er den største delen av anlegget ferdigstilt. Siste del av parkeringsplass, flerbrukshall og tennisbaner er det ikke funnet plass til i planperioden. Det er satt av 5 mill kroner som tilskudd til Ålgård Fotballklubb og Dirdalhallen, jf bevilgningsskjema drift.

Disse midlene er øremerket til nedbetaling av lån (renter og avdrag) knyttet til disse to byggeprosjektene.

Det settes i 2015 av totalt 9,9 mill til investeringer i Gjesdal idrettspark, samt etablering av nye kunstgressbaner på Bærland og Torvmyra. I hele planperioden er det satt av 35,2 mill til idrettsformål.

Kirkelig fellesråd	2015	2016	2017	2018
Driftsutgifter ny kirke Ålgård	300	300	300	300
Driftstilpasning kirkelig fellesråd	-300	-300	-300	-300
Sum	**0**	**0**	**0**	**0**

Ny kirke på Ålgård

Arbeidet med Ålgård nye kirke startet høsten 2013 og forventes ferdigstilt våren 2015. Det er satt av midler til dekking av renter og avdrag på lån fra og med januar 2015. Låneopptaket er gjort av kommunen sommeren 2013 og beløpet er utlånt videre til Gjesdal kirkelige fellesråd. Lånebetingelsene er de samme som for andre lån til Gjesdal kommune.

Kirkelig fellesråd har anslått at driftsutgifter til den nye kirken vil bli ca 300 000 kr pr år. Dette inkluderer utvidet stilling som kirketjener/vaktmester, strøm og renhold, samt til drift av tekniske løsninger i kirken. Rådmannen har ikke funnet rom for å øke den totale rammen til kirkelig fellesråd ut over det som går til betjening av lån på 42 mill + tilleggslån. Dette er synliggjort i tabellen over som driftstilpasning, noe som i praksis vil si at kirkelig fellesråd må finne midler til drift av ny kirke innen etablert ramme.

Politiske organer

Budsjettet er bevilget som en del av rammen til internt servicesenter, og videreføres på samme nivå som i 2014. Rammen til dette ble da økt med 400 000 kr i forbindelse med 2. tertialrapport. Unntaket er midler til gjennomføring av valg som ligger inne i 2015 og 2017. Totale kostnader knyttet til politiske organer er budsjettert med ca 5,25 millioner. Rådmannen vil, innen utgangen av denne kommunestyreperioden, legge frem en sak om godtgjørelse politiske organer. Konsekvenser av denne saken vil bli innarbeidet i neste års økonomiplan.

2.g. Driftstiltak – samlet oversikt

Internt servicesenter	2015	2016	2017	2018
Valg 2015 og 2017	600		600	
Samordning brukerssystemer IKT	50	50	50	50
Sum	**650**	**50**	**650**	**50**

Tjenesteområde opplæring	2015	2016	2017	2018
Økning antall klasser			2 500	6 000
Reversering av driftstilpasning 2014	1 000	1 750	1 750	1 750
Leie Dirdalhallen	300	300	300	300
Sum	**1 300**	**2 050**	**4 550**	**8 050**

Tjenesteområde samfunnsutvikling	2015	2016	2017	2018
Reversering av driftstilpasning i 2014	500	500	500	500
Leieinntekter kommunale boliger - nye boliger	-250	-750	-1 000	-1 250
Økte driftsutg. nye kommunale bygg og eiendom-mer	250	750	1 000	1 250
Sum	**500**	**500**	**500**	**500**

Tjenesteområde helse og velferd	2015	2016	2017	2018
Barnevern	700	900	1 100	1 300
Tiltakssamarbeid barnevern	300	300	300	300
Ressurskrevende tjenester	700	700	700	700
Stillingsressurs oppfølgning sosialhjelp	650	650	650	650
Samordning for mer helhetlig tjenestetildeling	700	700	700	700
Reduksjon tjenestenivå miljøtjenesten	-600	-600	-600	-600
Reduksjon tjenestenivå sykehjem og hjemmetj	-750	-750	-750	-750
Reduksjon sosialhjelp	-1 700	-2 200	-2 700	-3 200
Drift boliger ved Flassabekken		2 000	2 500	2 500
Sum	**0**	**1 700**	**1 900**	**1 600**

Tjenesteområde barnehage	2015	2016	2017	2018
Nye barnehageplasser i planperioden	1 200	2 500	3 700	5 000
Økning makspris bhage inkl moderasjonsord	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Sum	**100**	**1 400**	**2 600**	**3 900**

Kirkelig fellesråd	2015	2016	2017	2018
Driftsutgifter ny kirke Ålgård	300	300	300	300
Driftstilpasning kirkelig fellesråd	-300	-300	-300	-300
Sum	**0**	**0**	**0**	**0**

Sum totalt	2 550	5 700	10 200	14 100

2.h. Ikke prioriterte driftstiltak

Nye tiltak/behovsøkninger - ikke prioritert	2015	2016	2017	2018
Rådgiverstilling personal	600	600	600	600
Elever med nedsatt funksjonsevne	1 040	1 040	1 040	1 040
Utvidelse kulturskoletilbudet	300	300	300	300
PC/IKT utstyr til elever og ansatte	450	450	450	450
Drifts- og læremidler til skolene	1 300	1 300	1 300	1 300
Opprettholde byggvedlikehold ihht plan	1 800	1 800	1 800	1 800
Lekeplasskontroll og begrenset tilskudd vellag	200	200	200	200
Styrking landbruk 50 % stilling	300	300	300	300
Prosjektmedarbeider kultur, ungdomshus 50 %	300	300	300	300
Styrking psykisk helse	600	600	600	600
Drift Flassabekken	1 000			
Drifts- og vikarbudsjett barnehage	600	600	600	600
Veiledning nyutdannede barnehagelærere	125	125	125	125
Generell styrking barnehage	500	1 100	1 100	1 100
Arbeidsrom ansatte Bamsebo	515			
Diakon 25 % stilling	75	75	75	75
Vedlikehold kirkene	500	500	500	500
Totalt ikke prioriterte driftstiltak	**10 205**	**9 290**	**9 290**	**9 290**

Ikke prioritert - pr tjenesteområde	2015	2016	2017	2018
Internt servicesenter	600	600	600	600
Opplæring	3 090	3 090	3 090	3 090
Samfunnsutvikling	2 600	2 600	2 600	2 600
Helse og velferd	1 600	600	600	600
Barnehage	1 740	1 825	1 825	1 825
Kirkelig fellesråd	575	575	575	575
Totalt ikke prioriterte driftstiltak	**10 205**	**9 290**	**9 290**	**9 290**

Del 3
Bevilgningsskjema, investeringsprogram og finansieringsplan

3.a. Bevilgningskjema drift

Budsjettskjema 1A	2014	Budsjett Rev 2014	2015	2016	2017	2018
Skatteinntekter	-284 500	-284 500	-300 500	-305 000	-309 600	-314 200
Eiendomsskatt	-15 000	-15 400	-15 700	-15 900	-16 100	-16 300
Rammetilskudd	-255 335	-255 335	-255 100	-260 900	-261 100	-263 100
Rentekompensasjon	-3 900	-3 900	-3 800	-3 900	-4 000	-4 100
Konsesjonskraft	-2 900	-2 900	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Sum frie disponible inntekter	-561 635	-562 035	-577 600	-588 200	-593 300	-600 200
Utbytte Lyse	-3 400	-3 550	-3 600	-3 600	-3 600	-3 600
Renteinntekter	-11 000	-11 000	-11 000	-11 000	-11 000	-11 000
Renteutgifter	24 370	24 370	23 700	24 700	26 500	27 900
Renter VAR-sektor	-2 650	-2 650	-2 850	-3 050	-3 250	-3 450
Avdragsutgifter	27 360	27 360	28 600	31 500	33 100	35 600
Avskrivninger VAR-sektor	-5 050	-5 050	-5 400	-5 600	-5 900	-6 300
Netto finansområdet	29 630	29 480	29 450	32 950	35 850	39 150
Overført kapitalregnskap	14 000	12 000	12 000	13 000	14 000	15 000
Tillegg avsatt/bruk reservefond	1 140	190	810	3 260	2 460	2 660
Netto avsetninger	15 140	12 190	12 810	16 260	16 460	17 660
Til fordeling fellesområder	-516 865	-520 365	-535 340	-538 990	-540 990	-543 390
Sum fordelt drift (fra skjema 1B)	516 865	520 365	535 340	538 990	540 990	543 390
Mer/mindreforbruk (prognose)	0	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 1B	2014	Budsjett Rev 2014	2015	2016	2017	2018
Fellesutgifter til fordeling						
Lønns og pensjonsreserve	17 247	9 779	9 500	9 500	9 500	9 500
Flyktningetilskudd	11 200	11 200	15 380	18 716	19 908	21 000
Flyktninger inkl. fondsavsetn/bruk	-11 200	-11 200	-15 380	-18 716	-19 908	-21 000
Fond Helse og velferd			1 700	2 200	2 700	3 200
Driftstilpasning fra 2017					-3 000	-5 000
Til fordeling tjenesteområdene						
Internt servicesenter	26 064	26 541	28 435	27 835	28 435	27 835
Kontrollutvalg	765	765	775	775	775	775
Opplæring	137 195	138 251	142 757	143 507	146 007	149 507
Samfunnsutvikling	48 968	59 617	57 897	57 897	57 897	57 897
Helse og velferd	176 107	172 092	170 521	172 221	172 421	172 121
Barnehage	103 955	106 756	110 600	111 900	113 100	114 400
Tilskudd ÅFK og Dirdalhallen			5 000	5 000	5 000	5 000
Kirkelig fellesråd	6 564	6 564	8 154	8 154	8 154	8 154
Sum bevilgningsområder	516 865	520 365	535 340	538 990	540 990	543 390

3.b. Investeringsprogram utstyr, vei og bygg

Utstyr, bygg og vei (2B-1)

Prosjektnavn		2015	2016	2017	2018
Kapitalinnskudd KLP - fellesordningen		9 000			
Utstyr					
Utstyr i henhold til beredskapplan			1 000	500	400
Kapasitetsutvidelse og fornyelse dataservere		950			
Forbedret løsning hjemmekontor		200			
Digital løsning politikere		250	250		
Ny minibuss omsorg			1 100		
Kommunale bygg - påkostninger og nybygg					
Prioriterte tiltak ihht handlingsplan IK-bygg		1 000			
Ålgård skole, røranlegg, gulvbelegg m.m			4 100		
Solås skole - utvidet kapasitet					2 000
Oltedal skole, resttiltak inkl personalrom		1 500	8 000		
Dirdal Skole - byggetrinn 2				1 000	10 000
GUS - fuktskade K-fløy og vinduer			3 800		
Nye lokaler kulturskolen			500		
Ombygging Husafjell bhage til skolebruk			500	5 000	
Oltedal barnehage – nytt bygg		45 000			
Utvidelse Nesjane bhage - 8 avdelinger		4 000	56 000		
Sikring av Solås Bo og rehab og ÅBOAS					600
Påkostning kommunale boliger		500	1 000	2 400	2 200
Rettedalen 1, ventilasjon, rehabilitering			200	2 000	
Rettedalen 7, ventilasjon PPT kontor		850			
Rettedalen 7, tekniske anlegg 2.etasje			950		
Rettedalen 11, ventilasjon/lys voksenopplæring			400		
Påkostning UU kom.bygg		300	300	800	300
Energi og klimaplan - ENØK tiltak			1 000	1 000	1 000
Veier og G/S veier					
TS-plan-faste (straks)tiltak		300	300	300	300
Veveriplassen, fortau, p-plasser og ny bru					5 000
Rassikring		3 900			
Utbedring Frafjord kai		2 000			
Utskifting kvikksølvpærer gatelys		1 300	1 700	1 400	2 200
Utbedring gangvei Kamphålå				500	
Vintervedlikeholdsutstyr og traktorklipper		400		400	400
Driftsmateriell samfunnsutvikling		500	1 100	800	400
Utskifting gravemaskin 3,5 tonn		600			
Sum utstyr bygg og veier		**72 550**	**82 200**	**16 100**	**24 800**

Kommentarer:

Egenkapitalinnskudd KLP – fellesordningen pensjon
Etter at vi fra og med 01.07.2014 flyttet fellesordningen for pensjon fra DnB til KLP må det settes av midler til kapitalinnskudd i KLP. Antatt samlet beløp i 2015 er 9 mill.

Utstyr i henhold til beredskapsplan
Det settes av totalt 1,9 millioner i perioden 2016 til 2018 for å kjøpe inn utstyr og gjøre tiltak for å bedre kommunens beredskap.

Kapasitetsutvidelse og fornyelse dataservere
Utstyret som i dag brukes for å drifte infrastruktur er 6 år gammelt og mangler kapasitet og serviceavtaler for å sikre god drift, det må fornyes med moderne utstyr. Det eldre utstyret skal bruke i andre sammenhenger i vårt nettverk der kapasitet og serviceavtaler ikke er så viktig som det sentrale utstyret.

Forbedret løsning hjemmekontor
I mange år har vi hatt en løsning mot hjemmekontor og intern bruk av terminalserver som ikke har blitt fulgt godt opp, vi ønsker å standardrise slik at det den samme løsningen bruker både internt og ved hjemmekontor. For å få dette til skal det brukes ny infrastruktur og vi må oppjusteres antall lisenser slik at vi dekkes inn for ny bruksområder som beskrevet.

Ny digital løsning for politikere
Vi har brukt digital løsning den siste perioden med stort hell, økonomisk og miljømessig. Vi ønsker å gjøre vurdering om dette skal fornyes med lik eller annen løsning for den kommende valg perioden.

Ny minibuss omsorg
Eksisterende buss er gammel, og det er behov for å skifte ut denne.

Prioriterte tiltak i henhold til handlingsplanen IK-bygg
Tiltak som i hovedsak dreier seg om helse, miljø og sikkerhet.

Ålgård skole – røranlegg, gulvbelegg mm,
Utbedring rør, fuktskader, gulvbelegg SFO mm

Solås skole – utvidet kapasitet
Det er lagt inn midler til planlegging av ny kapasitet på Solås skole i 2018. Oppstart av selve tiltaket er lagt til etter økonomiplanperioden. Nåværende Husafjell barnehage vil i første omgang avhjelpe kapasitetsutfordringene ved Solås skole.

Oltedal skole, resttiltak inkl personalrom
Noen akutte tiltak utføres i 2015. Resten, som gjelder fasaderehabilitering inkl. utskifting av vinduer eldste skolebygning og betongrehabilitering basseng samt lys og branntekniske tiltak vurderes i løpet av 2015.

Dirdal skole – ombygging gymsal til undervisningsrom
Ombygging av gymsal og garderober til undervisningsrom og grupperom samt utskifting av eldre tekniske installasjoner.

GUS - fuktskade K-fløy og vinduer
Tiltak utbedring fuktskader pga vanninntrenging. Utskifting av 19 vinduer pluss diverse mindre tiltak.

Nye lokaler kulturskolen
Midler til planlegging av nye lokaler kulturskolen.

Husafjell barnehage – ombygging
Ombygging av barnehagen til bruk for Solås skole fra og med august 2017.

Oltedal barnehage - nybygg
Bygging av ny 6 avdelingsbarnehage.

Nesjane barnehage
Utvidelse av Nesjane barnehage med 8 avdelinger. Omregulering og planlegging i 2015 og bygging i 2016.

Sikring av Solås bo- og rehab og ÅBOAS
Forbedret sikkerhet og adgangskontroll i disse to byggene.

Påkostning kommunale boliger
Gjelder boliger i Fiskebekkveien og i Oltedal. Utskifting av råtten kledning og innvendig rehabilitering.

Rettedalen 1 – ventilasjon, rehabilitering
Det er dårlige ventilasjon i bygget og mange kontorer er veldig varme om sommeren. Ventilasjonsanlegg og automatikk er gammelt og modent for utskifting. Gulvbelegg er slitt og det er behov for en generell oppussing. Det foreslås at ventilasjonsløsning og oppussing i første omgang utredes av konsulent.

Påkostninger Rettedalen 7 – ventilasjon, tekniske anlegg
Gjelder tekniske anlegg: ventilasjonsanlegg, elektroinstallasjoner og sanitæranlegg i 2. og 3 etasje.

Påkostninger Rettedalen 11, ventilasjon/lys voksenopplæring
Utskifting av belysningen i kontorer til voksenopplæringen samt nytt "mobilt" ventilasjonsaggregat

Påkostning universell utforming kommunale bygg
Utbedring av adkomst til hovedfunksjoner i kommunale arbeids- og publikumsbygg.

Energi- og klimaplan
Utrede muligheten for energifleksible løsninger i egne eksisterende bygg.
Alle større kommunale bygg skal tilknyttes sentralt driftsstyringsanlegg.
Etablering av ladepunkt for elbiler, i første omgang i Ålgård sentrum.

TS-plan-faste (straks)tiltak
TS-plan omfatter midler kommunen har avsatt som egenkapital til kommunale trafikksikkerhetstiltak, hvorav noen midler blir benyttet til ulike strakstiltak som blir prioritert i arbeidsutvalget for trafikksaker.

Veveriplassen, fortau, p-plasser og ny bru
Opparbeidelse av fortau og nye parkeringsplasser på Veveriplassen, ny bro over kanalen og videreføring av gangforbindelse mellom kanalen og p-plass på Storahuset.

Rassikring
Tiltak i henhold til kartlegginger utført av NVE.

Utbedring Frafjord kai
Etablering av ny kai i Frafjord: Det kommer egen sak om dette.

Utskifting kvikksølvpærer gatelys
Lyse har meddelt kommunen at alle kvikksølvarmaturer i gatelysnettet må skiftes ut, da produksjonen av kvikksølvpærer er forbudt. Utskiftingen vi skje i forbindelse med vanlig vedlikeholdsprogram fra Lyse. Kommunen har 1320 slike armaturer.

Utbedring gangvei Kamphålå
Asfaltering og sikring av gangveien slik at denne kan sommer- og vinter-vedlikeholdes.

Vintervedlikeholdsutstyr og traktorklipper
Vintervedlikeholdsutstyr er slitt og må skiftes ut. Både ploger, skjær og strøapparat er slitt etter harde vintere med mye vintervedlikeholdsarbeid på veiene.

Driftsmateriell samfunnsutvikling
Innkjøp av biler, traktor og diverse materiell til drift innen tjenesteområde.

Utskifting gravemaskin 3,5 tonn
Ny gravemaskin til bruk på kirkegårdene.

3.c. Investeringsprogram idrett og friluftsliv

Plan for idrett og friluftsliv (2B-2)

Prosjektnavn	Planperioden				
	2015	2016	2017	2018	Totalt
Nærmiljøanlegg					
Belysning grusbane GUS					
Nærmiljøkart Bærland Litlehølen					
Turkart Mån					
Skateboardpark Ålgård					
Aktivitetsflater Ålgård sentrum					
Gjesdal idrettspark - aktivitetsanlegg					
Gjesdal Idrettspark Ballbinge					
Torvmyra/Rundaberget vel -ballbinge					
Litlehølen Vel					
Ordinære anlegg					
Gjesdal IP - klubblokaler, tribune ÅFK					
Gjesdal IP - kunstgressbane - ny stadion					
Gjesdal IP - friidrettsanlegg/kunstgras	5 900				**5 900**
Gjesdal IP - tribune friidrett	500				**500**
Flerbrukshall Dirdal					
Belysning turvei Øygardsvatnet	1 500				**1 500**
Kunstgras på grusbane Bærland	1 000	4 000			**5 000**
Kunstgras Torvmyra og Ålgård skole	1 000		1 000	2 000	
Påkostninger svømmehall Ålgård		1 500	15 000		**16 500**
Påkostninger Gjesdalhallen trinn 4				5 800	**5 800**
Påkostninger gym/svømmehall Oltedal					
Kulturbygg/friluftsliv					
Samhald - rehabilitering					
Sanitæranlegg Ålgård					
Sanitæranlegg Frafjord/Dirdal					
Uprioriterte anlegg					
Gjesdal IP - flerbrukshall					
Gjesdal IP - tennisbaner					
Belysning turvei Oltedal					
Kunstgrasbane Dirdal					
Sum utgifter	**9 900**	**5 500**	**16 000**	**7 800**	**35 200**
Utbetalt tilskudd kommunale	**-700**	**-2 500**	**-2 500**	**0**	**-5 700**
Netto finansiering kommunale	**9 200**	**3 000**	**13 500**	**7 800**	**33 500**

Kommentarer til tiltak idrett og friluftsliv

Anlegg uten kommunal bevilgning
Anlegg som står oppført i plan for idrett og friluftsliv er anlegg/tiltak som er gjennomført eller planlegges gjennomført uten kommunale bevilgning. De må legges inn i prioritert rekkefølge i forhold til søknad om spillemidler.

Gjesdal idrettspark
Ny hovedbane for fotball samt nye klubblokaliteter for ÅFK og GIL er ferdigstilt i 2014. Friidrettarena med tilhørende tribune ferdigstilles våren 2015. Tilliggende grøntområder, turveier med mer ferdigstilles også våren 2015.

Belysning turvei Øygardsvatnet
Gjelder belysning på allerede opparbeidet turvei. Strekket som ikke er belyst er på ca 1 km turvei.

Kunstgras på grusbane Bærland skole
I henhold til avtale med Ålgård fotballklubb skal grusbanen på Bærland oppgraderes til kunstgras når sentrums-arealene tas i bruk til andre formål/selges.

Kunstgras Torvmyra og Ålgård skole
I stedet for ny kunstgrasbane på Nesjane, som ligger inne i gjeldende økonomiplan, settes det av midler til kunstgras på Torvmyra i 2015 og ved Ålgård skole i 2017 og 2018. Disse tiltakene innebærer at "flytteavtalen" mellom Gjesdal kommune og Ålgård Fotballklubb må endres.

Påkostninger Ålgård svømmehall
Nødvendige tiltak i henhold til rapport fra Multiconsult. Tiltaket er utsatt i flere år og utsettes ytterligere. Det er muligheter for at det i 2016 eller 2017 kommer inn nye rentekompensasjonsmidler for slike tiltak.

Påkostninger Gjesdalhallen
Flere tiltak er allerede utført, men det gjenstår diverse tiltak i henhold til vedlikeholdsplan for hallene.

3.d. Investeringsprogram: boligsosial handlingsplan, sentrum og tomteområder

Boligsosial handlingsplan (2B-3)

Målgruppe:
Vanskeligstilte på boligmarkedet er personer som ikke har mulighet til å skaffe seg bolig og/eller opprettholde en tilfredsstillende bosituasjon på egen hånd.

Mål og tiltak:

- Kjøp av boenheter/leiligheter i henhold til boligsosial handlingsplan for perioden 2013-2020
- Sikre boliger/bofellesskap til personer med nedsatt funksjonsevne i h.h.t. boligsosial handlingsplan 2013-2020
- Prioritere veiledning og rådgivning om Husbanken og de økonomiske virkemidlene for å hjelpe personer inn på boligmarkedet
- Universell utforming: At bygninger og fysiske forhold kan benyttes av flest mulig og at det er mulighet for individuell tilrettelegging ved særskilte behov.

Kommentar:

- Boliger i Flassabekken ferdigstilles.
- To robuste småhus/boliger for personer med omfattende rusmisbruk skal prioriteres.
- Hovedsatsing i økonomiplanperioden er bygging av kommunale utleieboliger til flyktninger.
- Ventelisten på bolig er stabile. Det må jobbes aktivt med å få til en større utskifting både i kommunale boliger og framleieboliger.
- Bofelleskap for personer med demens skyves ut av planperioden
- Det foreslås ikke å bygge flere omsorgsboliger i planperioden. I Gjesdal bygges sentrumsnære leiligheter som er et godt alternativ til eldre som kan investere i en mer universell utformet bolig.

Kjøp/bygging kommunale boliger	Drift	2015	2016	2017	2018
Flyktningeboliger/kommunale boliger		15 000	7 500	7 500	15 000
Samlet		**15 000**	**7 500**	**7 500**	**15 000**

Finansiering	2015	2016	2017	2018
Tilskudd fra Husbanken 40 %	6 000	3 000	3 000	6 000
Låneopptak	9 000	4 500	4 500	9 000
Samlet	**15 000**	**7 500**	**7 500**	**15 000**

Sentrumsplan og tomteområder (2B-4)

Tomteområder og sentrumsplan	2015	2016	2017	2018
Adkomstvei og boligfelt Kodlidalen			21 000	75 000
Boligfelt Midtfjell	3 000	10 000		
Flomsikring Ålgård sentrum	6 900			
Planmidler prosjekter sentrum	3 000			
Torggate ekskl VA	15 000	25 000		
Torg i Sentrum			21 000	
Grønt og kanal		16 000	16 000	
Samlet	**27 900**	**51 000**	**58 000**	**75 000**

Finansiering	2015	2016	2017	2018
MVA-kompensasjon	5 600	10 200	11 600	15 000
Bruk av tidligere avsatte midler	5 000			
Salg fast eiendom	5 000	30 000	20 000	20 000
Låneopptak	12 300	10 800	26 400	40 000
Samlet	**27 900**	**51 000**	**58 000**	**75 000**

Adkomst og boliger Kodlidalen
Utbygging av tunell, samlevei fra tunell til Flassabekken, ny adkomstvei til Husafjell, detaljregulering av felt E og F, opparbeidelse av intern infrastruktur og salg av tomtene. Prosjektet er utsatt til høsten 2015, og midler til oppstart i 2015/2016 er allerede bevilget i 2014.

Boligfelt Midtfjell
Det legges inn ytterligere 3 mill til fullføring av planleggingen av Midtfjell i 2015. Det legges inn ytterligere midler i 2016, men størrelsen på dette avklares i løpet av 2015.

Flomsikring Ålgård sentrum
Flomsoneplan for sentrum er utarbeidet, og forventes implementert i ny områdeplan for sentrum. Tiltaket er antatte kostnader forbundet med arbeid som må utføres, og dette planlegges utført i løpet av 2015.

Planmidler prosjekter sentrum
Det settes av betydelige planmidler som gjør det mulig å detaljplanlegge hele sentrumsområdet og se alt i en helhet.

Torggate i sentrum
Det settes av midler til dette allerede i 2015, men fullfinansiering i 2016. Tidligst oppstart høsten 2015.

Torg i Ålgård sentrum
Planleggingsmidler ble bevilget i 2013, opparbeidelse utsettes til 2017 etter at ny gate er etablert. Arbeidet vil bygge på områdeplanen som forventes vedtatt i 2014.

Grøntområder og kanal
Planlegges i 2015 og opparbeides i 2016 og 2017.

3.e. Investeringsprogram: selvfinansierende tjenester – vann, avløp og renovasjon

Selvfinansierende tjenester VAR (2B-5)

Tiltaksnavn	Område	2015	2016	2017	2018
Stor lastebil	R	2 500			
Carport i Grovika	VA	700			
Beredskapstank for drikkevann	V	250			
Sanering VA Åfaret - Myrveien	VA	2 800			
Sanering Fiskebekk VA	VA	600			
Pumpeledning Bærland - Møllestien	VA	650			
Oppgradering Grovika	R		500	1 000	
Takoverbygg høydebasseng Myrhaugen	V		650		
VA - Ålgård Sentrum	VA	5 000	6 000		
Sanering VA Åfaret	VA		4 800		
Nye redskapsbærere	VA		1 650		
Rehabilitering utv høydebasseng Varaliå	V			1 500	
Vannledning Flådåveien - Ålgårdsheia	V				3 600
Omlegging spillvann - v/Jæderfabrikken	A			2 500	
Sikring vannforsyning Ålgårdsslåtten	V		2 400		
Sanering Solåsveien nedre del, VA	VA			3 300	
Utskifting renovasjonsbil	R			2 500	
Sum		**12 500**	**16 000**	**10 800**	**3 600**

V = vann, A = avløp og R = Renovasjon

Stor lastebil
Stor lastebil som vi har i dag er utslitt og må fornyes. Denne brukes til brøyting, grusing, massetransport ved VA-prosjekt og utstyrstransport. Bilen er fra 2004 og totalt utslitt.

Carport i Grovika
Ny carport Grovika for maskiner og utstyr. Gammel falleferdig carport erstattes med ny større carport for lagring av redskapsbærere, maskiner og utstyr som bør oppbevares under tak.

Beredskapstank for drikkevann
Skal sikre innbyggere leveranse ved ulike brudd i vannforsyningen. Vanntank med materiell.

Sanering VA-ledning Åfaret-Myrveien
Sanering VA fra Åfaret til Myrveien. Setningsskader og brudd på eks ledninger. Har hatt brudd med tilbakeslag i kjellere. Ledning må fornyes.

Sanering Fiskebekk VA
Det er indikasjoner på dårlig nett og feilkoplinger i området. Det legges opp til nærmere undersøkelser for å avdekke mangler og behov for utbedring.

Pumpeledning Bærland Møllestien

Ved å legge de øvre delene av Bærlandsveien og Ånundskaret inn under basseng Bærland oppnås sikrere dekning i områdene. Det antas at gammel stålledning må saneres enten helt eller delvis. Ny ledning fra HB01 Bærland til Møllesvingen for tilknytning av trykksone for øvre del av Solkjenn.

Oppgradering Grovika

Oppgradering av garderobeforhold inklusiv ventilasjon.

Takoverbygg høydebasseng Myrhaugen
Etter befaring av Mattilsynet ble det påpekt svakhet med treoverbygget og lukesystemet. Nytt takoverbygg med betongelementer

VA – Ålgård Sentrum
Omlegging og nye hovedledninger knyttet til ny vei, og andre tiltak knyttet til utviklinge av Ålgård sentrum.

Sanering VA Åfaret

Utskifting/sanering av vann og avløpsledninger. Detaljprosjektering mangler. Usikker hvor mye av vannledningen som er eternitt..

Nye redskapsbærere

Ny redskabsberer til å erstatte Wille 855B. Brukes til brøyting, kantslått, kantklipping, utsetting av brøytestikker, massetransport, VA-prosjekter.

Rehabilitering høydebasseng Varaliå
Termostabiliserende kledning av underarmert basseng.

Vannledning Flådåveien – Ålgårdsheia
Ny ringledning VA, fra Flåtaveien til Ålgårdsheia. 380 lm inkl 4 brann kummer

Omlegging spillvann v/Jæderfabrikken

Gjelder gammel spillvannsledning som følger elva ned til kryssingen over elva ved Statoil. Den må legges om til gangstien på oversiden av fabrikken. Ca 250 m.

Sikring vannforsyning Ålgårdsslåtten
Med tanke på ringstruktur må det legges ledning fra Nordveien til øvre del av Ålgårdslåtten. Avstanden er ca 300 m. I tillegg må det legges inn trykkreduksjon på passende sted i Ålgårdslåtten.

Sanering Solåsveien – nedre del

Det er ca 180 m med AC-ledning i nedre del av Solåsveien som gjenstår å sanere.

Utskifting renovasjonsbil
Utskifting av utslitt renovasjonsbil, med vinsj.

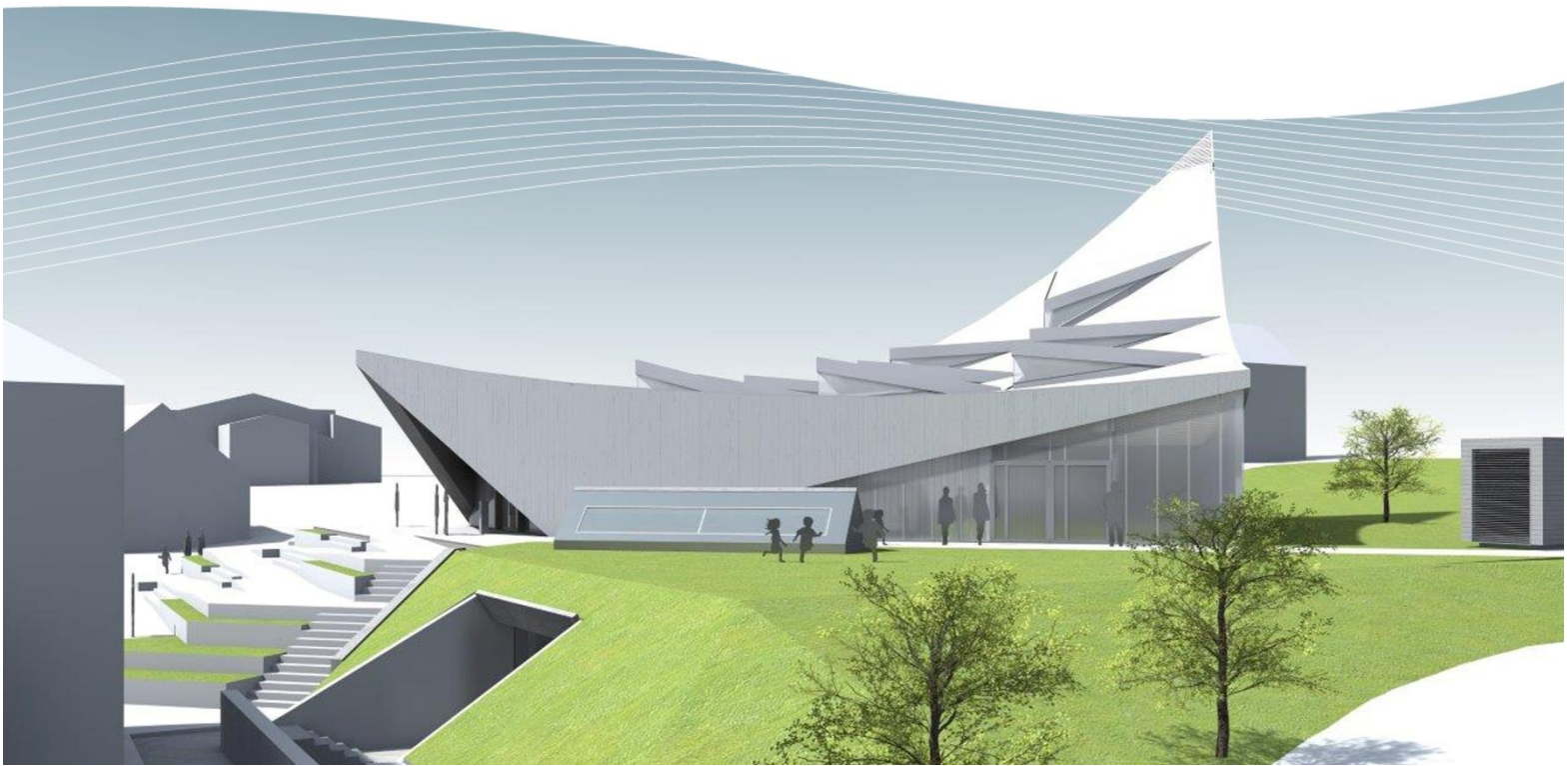

3.f. Finansieringsplan investeringer

Budsjettskjema 2A - investering	Regn-skap 2013	Bud-sjett 2014	Bud-sjett 2015	Bud-sjett 2016	Bud-sjett 2017	Bud-sjett 2018
Investeringer (Sum skjema 2B)	**159 977**	**114 900**	**137 850**	**162 200**	**108 400**	**126 200**
Utlån og forskutteringer	58 338	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Avdrag på lån	8 984	4 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Avsetninger	17 196					
Årets finansieringsbehov	**244 495**	**133 900**	**157 850**	**182 200**	**128 400**	**146 200**
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	-154 074	-94 000	-104 550	-100 340	-65 260	-77 900
Herav:						
Lån til videreutlån	-58 338	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Lån til investeringer VAR	-8 700	-8 100	-12 500	-16 000	-10 800	-3 600
Lån til nærings-og boligformål	-12 012	-44 000	-12 300	-10 800	-26 400	-40 000
Lån til andre investeringer	-75 024	-26 900	-64 750	-58 540	-13 060	-19 300
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-43 469	0	-5 000	-30 000	-20 000	-20 000
Tilskudd til investeringer	0	0	0			
Mottatte avdrag på lån og refusjo-ner	-18 392	-25 900	-31 300	-38 860	-29 140	-33 300
Andre inntekter	-66		0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	**-216 001**	**-119 900**	**-140 850**	**-169 200**	**-114 400**	**-131 200**
Overført fra driftsbudsjettet	**-37 645**	**-14 000**	**-12 000**	**-13 000**	**-14 000**	**-15 000**
Bruk av avsetninger	-9 654		-5 000	0	0	0
Sum finansiering	**-263 300**	**-133 900**	**-157 850**	**-182 200**	**-128 400**	**-146 200**
Udekket (-)/udisponert	**18 805**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bruk av lån fordelt på ulike formål:

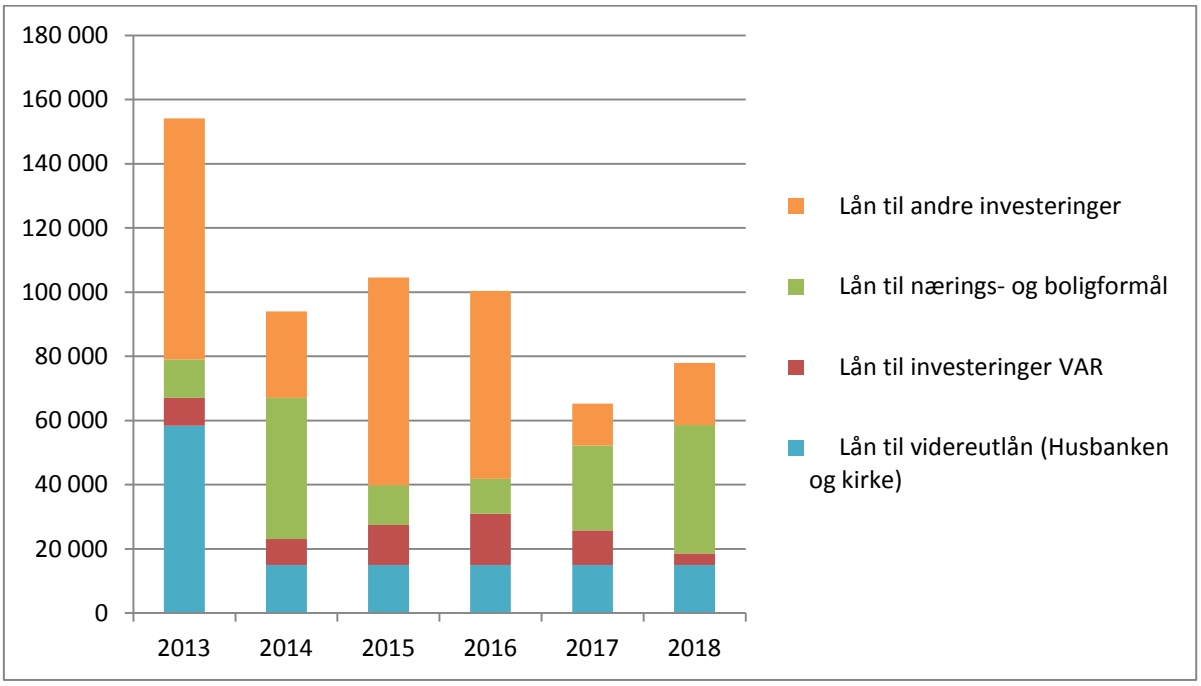

4. Vedlegg

4.a. Vedlegg - Gebyrsatser for 2015

1: VAR- sektoren

VANN OG AVLØP

TILKNYTNINGSGEBYR	**VANN**	**AVLØP**
Gruppe 1: 0-649 m2 bruksareal (BRA)	Kr 8 850,-	Kr 9 640,-
Gruppe 2: 650-4999 m2 bruksareal (BRA	Kr 26 540,-	Kr 28 925,-
Gruppe 3: over 5000 m2 bruksareal (BRA)	Kr. 79 625,-	Kr 86 760,-
ÅRSAVGIFT, FASTLEDD:		
Gruppe 1: 0-649 m2 bruksareal (BRA)	Kr 850,-	Kr 970,-
Gruppe 2: 650-4999 m2 bruksareal (BRA	Kr 4 250,-	Kr 4 840,-
Gruppe 3: over 5000 m2 bruksareal (BRA)	Kr 21 235,-	Kr 24 205,-
VARIABEL DEL PR M3:	Kr 8,89	Kr 8,48

LEIE VANNMÅLER, On= 2,5 m^3	Kr. 320,- pr. år
LEIE AV VANNMÅLER, On > 2,5 m^3	Kr. 640,- pr. år
GEBYR FOR ØDELAGT/FROSSEN VANNMÅLER	Kr. 1 000,- + verdi av ny vannmåler

RENOVASJON:

Hustander med 120 l restavfall /brun/papir/glass/plast	Kr. 2 720,- pr. år
Hustander med 240 l restavfall /brun/papir/glass/plast	Kr. 4 610,- pr. år
Hustander med 120 l restavfall /papir/glass/plast/ kompostbinge	Kr. 2 310,- pr. år
Hustander med 240 l restavfall /papir/glass/plast/ kompostbinge	Kr. 3 920,- pr. år
Fellesløsninger med kompostbinger i stedet for brune dunker gis 15 % reduksjon	
Fellesløsninger:	
F1: med 120 l restavfall /brun/papir /glass/plast	Kr. 2 720,- pr år
F3: med 240 l restavfall + 2 brune/papir/glass/plast	Kr. 5 430,- pr år
F5: med 660 l restavfall + 6 brune/glass/2x660papir/ plast	Kr. 14 890,- pr år
Fellesløsninger med kompostbinger i stedet for brune dunker gis 15 % reduksjon	
Fellesløsning m/nedgravde beholdere (pr. abonnement.)	Kr. 2 310,- pr år
Bleiedunker:	Kr. 470,- pr år
Hytte-renovasjon	Kr. 1 125,- pr år
Byttegebyr for renovasjonsdunker	Kr 115,- pr gang
FEIEGEBYR:	kr.155,- pr år/pipe
SLAMAVSKILLERE	kr. 788,- pr år
Tømming av private slamavskillere	

GRAVEGEBYR:

Behandlingskompensasjon pr utstedt gravemelding i kommunalt areal:	Kr. 1 500,-

I tillegg til alle satsene kommer 25 % merverdiavgift

2: Gebyr etter vedtekter for kirkegårdene i Gjesdal kommune

TJENESTE	**KR. PR. ÅR**	**BESKRIVELSE**
Feste av grav	100,-	Faktureres hvert 4.år
Stell av grav	1 000,-	Inkluderer 4 årlige stell
Engangskjøp selvvanningskasse	500,-	

3: FORSKRIFT OM GEBYRREGULATIV FOR SAKSBEHANDLING ETTER PLAN- OG BYGNINGS-LOVEN I GJESDAL KOMMUNE - 2014

KAP. 1 - ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Gebyrene er vedtatt av Gjesdal kommunestyre 10.12.2012 med hjemmel i plan- og bygningsloven av 27. juni 2008 nr. 71 § 33-1.

§1 GEBYRET INNBEFATTER
Gebyret innbefatter saksbehandling, godkjenning av ansvarlige, dokumentkontroll og tilsyn.

Gebyret utstedes til tiltakshaver.

§2 BETALINGSPLIKT
Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr samt forsinkelsesrenter.

§3 GEBYRBEREGNINGSTIDSPUNKT / AVREGNING
Gebyret beregnes på det tidspunkt det fattes et vedtak. Gebyrsatsene ved søknadstidspunkt benyttes.

§4 BETALINGSTIDSPUNKT

- Planbehandling: Gebyret skal faktureres før saken tas opp til førstegangsbehandling. Gebyr skal ilegges selv om reguleringsplanen blir avvist av kommunen.
- Byggesaker: Når vedtak i forbindelse med rammetillatelse foreligger, faktureres 50 % av fullt gebyr. De resterende 50 % etter at igangsettingstillatelse er gitt. Gebyr for dispensasjoner faktureres ved rammetillatelse. Ved delte igangsettingstillatelser betales særskilt gebyr for hver gitte tillatelse fra og med nr. 2.

§5 GEBYR BEREGNET PÅ ANVENDT TID
Gebyr for tilsyn i forbindelse med behandling av søknad om tillatelse til tiltak er medtatt i ordinært gebyr.
Gebyr for tilsyn og saksbehandling i forbindelse med avvik fra godkjenning/tilsyn behandling av ulovlig oppført byggetiltak beregnes etter medgått til med kr. 800.- pr time. Gebyr som ikke er omhandlet i gebyrregulativet fastsettes på annen måte, beregnes etter medgått tid med kr. 850.- pr time.

§6 URIMELIG GEBYR
Hvis gebyret anses for å være åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken, eller anses urimelig av andre grunner, kan rådmannen fastsette et passende gebyr.

§7 VED KOMBINERTE BYGG OG ULIKE TILTAKSKLASSER
Består bygningen av flere funksjoner beregnes gebyret etter den del med størst areal. Ved prosjekter som kommer inn under flere tiltaksklasser beregnes gebyret etter høyeste tiltaksklasse.

REGULERING AV GEBYRSATSER
Gebyrregulativet reguleres normalt ved årsskiftet i forbindelse med behandling av økonomiplanen. Regulativet kan også endres på andre tidspunkt.

Endring kunngjøres i lokalpressen.

§8

§9 ***AVSLAG***
Ved vedtak som medfører avslag på søknad eller melding, blir tiltakshaver kun belastet gebyr for dispensasjonsbehandlingen.

§10 *KLAGEADGANG*
Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages der gebyrregulativet følges. Rådmannens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages etter reglene i forvaltningsloven.

Forskriften gjelder fra 01.01.2013.

GEBYRREGULATIV FOR OG PLAN- OG BYGGESAKSBEHANDLING I GJESDAL KOMMUNE ÅR 2015

KAP. 2: SÆRSKILTE BESTEMMELSER

2.1	REGULERINGSPLANER	GEBYR
	For areal til og med 2000 m²	44 564
	For areal over 2000 m² til og med 5000 m²	63 492
	For areal over 5000 m² til og med 10000 m²	75 764
	For areal over 10000 m² til og med 20000 m²	94 692
	For areal over 20000 m² betales et tillegg på	kr. 1113,- pr. påbegynt 1000 m²
	Tilleggsgebyr for bygningsareal (BRA)	kr.666,- pr. 100 m² tillatt BRA
	For masseuttak, massefyllinger og andre planer med store arealkrevende uspesifiserte flater	50% av gebyret
	Max. gebyr	500 000

2.2	MINDRE ENDRINGER AV REGULERINGSPLAN	GEBYR
	For areal til og med 2000 m²	12 272
	For areal over 2000 m² til og med 5000 m²	19 500
	For areal over 5000 m² til og med 10000 m²	25 636
	For areal over 10000 m²	37 908

2.3	KONSEKVENSUTREDNING	GEBYR
		75 % av arealgebyret for tilsvarende regulerings-plan

§ 20-1	TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE	TILTAKS-KLASSE 1 og 2	TILTAKS-KLASSE 3
	I tillegg til basisgebyr betales et arealgebyr på kr. 11,0 pr. m² bruksareal BRA. **For garasjer byggemeldt sammen med bolig betales kun arealgebyr.**		
2.4	**BOLIGER**		
	BASISGEBYR		
a.	**Ren enebolig (111, 113)**	**10 400**	
b.	**Enebolig med hybel/sokkelleilighet (112)**	**12 480**	
c.	**Tomannsbolig (121-124)**	**12 480**	
d.	**Rekkehus, pr. boenhet (131,133)**	**5 200**	
e.	**Andre småhus (ikke over 4 leiligheter pr. hus) (136)**	**15 600**	
f.	**Tilbygg/påbygg, tiltak a-e ≤ 50m² BRA/BYA** **Tilbygg/påbygg > 50 m²**	**3 120** **5 200**	
g.	**Ombygging (ikke hovedombygging) tiltak a-e**	**5 200**	
h.	**Ombygging tiltak a-e ≥ 50 % av totalt BRA betales som for nybygg (hovedombygging)**		
i.	**Bygg i 2 etasjer med 5 eller flere leiligheter (141, 144)**	**20 800**	**29 120**
j.	**Terrassehus, pr. boenhet (135)**	**5 200**	
k.	**Boligbygg 3 og 4 etg (142,145)**	**29 120**	**34 320**
l.	**Boligbygg 5 etg el.mer (143,146)**	**41 600**	**52 000**
m.	**Bygning for bofellesskap (151, 152, 159)**	**15 600**	**18 720**
n.	**Tilbygg / påbygg, tiltak i-m**	**10 400**	**13 520**
o.	**Ombygging tiltak i-m < 50 % av totalt BRA, 50 % av fullt gebyr i vedkommende kategori**		
p.	**Ombygging tiltak i-m ≥ 50 % av totalt BRA betales som for nybygg (hovedombygging)**		
2.5	**VERKSTED OG INDUSTRIBYGG**	**TILTAKS-KLASSE 1 og 2**	**TILTAKS-KLASSE 3**
	BASISGEBYR		
a.	**Etasjebygg for fabrikk eller verksted (211, 212)**	**31 200**	**41 600**
b.	**Etasjebygg for fabrikk eller verksted kombinert med kontor**	**31 200**	**41 600**
c.	**Andre industribygg (214, 216, 219)**	**31 200**	**41 600**
d.	**Kraftstasjon (221, 229)**	**31 200**	**41 600**
e.	**Transformatorstasjon (223)**	**3 000**	
f.	**Tilbygg / påbygg tiltak a-d < 200 m² BRA**	**10 400**	**15 600**

	Tilbygg / påbygg tiltak a-d 200 m² - 600 m² BRA	**15 600**	**20 800**
	Tilbygg / påbygg tiltak a-d > 600 m² BRA	**20 800**	**26 000**
g.	**Ombygging tiltak a-e < 50 % av totalt BRA, 50 % av fullt gebyr i vedkommende kategori**		
h.	**Ombygging tiltak a-e ≥ 50 % av totalt BRA betales som for nybygg (hovedombygging)**		
2.6	**KONTOR-, FORRETNINGS- ELLER ANDRE NÆRINGSBYGG**	**TILTAKS KLASSE 1 og 2**	**TILTAKS KLASSE 3**
	BASISGEBYR		
a.	**Kontorbygg og administrasjonsbygg (311)**	**36 400**	**46 800**
b.	**Varehus og andre butikkbygg (321, 322)**	**36 400**	**46 800**
c.	**Ekspedisjonsbygg og terminaler (411-416, 419)**	**36 400**	**46 800**
d.	**Lagerbygg og garasjebygg (231- 233, 239, 429, 431, 439)**	**20 800**	**31 200**
e.	**Bensinstasjoner (323)**	**20 800**	**31 200**
f.	**Annet bygg for kontor, forretning m.m. (312, 313,319, 329, 330)**	**20 800**	**31 200**
g.	**Tilbygg / påbygg tiltak a-f, < 200 m² BRA**	**10 400**	**15 600**
	Tilbygg / påbygg tiltak a-f, 200 m² - 600 m² BRA	**15 600**	**20 800**
	Tilbygg / påbygg tiltak a-f, > 600 m² BRA	**20 800**	**26 000**
h.	**Ombygging tiltak a-f < 50 % av totalt BRA, 50 % av fullt gebyr i vedkommende kategori**		
i.	**Ombygging tiltak a-f ≥ 50 % av totalt BRA betales som for nybygg (hovedombygging)**		
2.7	**HOTELL OG RESTAURANTBYGG**	**TILTAKS KLASSE 1 og 2**	**TILTAKS KLASSE 3**
	BASISGEBYR		
a.	**Hotell (511, 512, 519, 521, 522, 523)**	**41 600**	**57 200**
b.	**Andre bygg (529, 531, 532, 533, 539)**	**41 600**	**57 200**
c.	**Tilbygg / påbygg tiltak a-b**	**26 000**	**36 400**
d.	**Ombygging tiltak a-b < 50 % av totalt BRA, 50 % av fullt gebyr i vedkommende kategori**		
e.	**Ombygging tiltak a-b ≥ 50 % av totalt BRA betales som for nybygg (hovedombygging)**		
2.8	**BYGG FOR OFFENTLIGE OG PRIVATE TJENESTER**	**TILTAKS KLASSE 1 og 2**	**TILTAKS KLASSE 3**
	BASISGEBYR		
a.	**Bygg for undervisning og forskning (613 – 616, 619)**	**46 800**	**64 480**
b.	**Barnehager (612)**	**15 600**	**31 200**
c.	**Sykehus, sykehjem (719, 721-723, 729)**		**64 480**

d.	**Omsorgsboliger, pr. boenhet**	**4 160**	
e.	**Kirke, kapell med mer (671-675, 679)**	**41 600**	**52 000**
f.	**Samfunnshus/forsamlingshus (662)**	**41 600**	**52 000**
g.	**Teater/kino/konsertbygg (661, 663)**	**41 600**	**52 000**
h.	**Idrettsbygg (651-655, 659)**	**41 600**	**52 000**
i.	**Andre bygg for offentlige og private tjenester**	**41 600**	**52 000**
j.	**Tilbygg / påbygg tiltak a-i < 200 m² BRA**	**10 400**	**15 600**
	Tilbygg / påbygg tiltak a-i, 200 m² - 600 m² BRA	**15 600**	**20 800**
	Tilbygg / påbygg tiltak a-i, > 600 m² BRA	**46 800**	**64 480**
k.	**Ombygging tiltak a-i < 50 % av totalt BRA, 50 % av fullt gebyr i vedkommende kategori**		
l.	**Ombygging tiltak a-i ≥ 50 % av totalt BRA betales som for nybygg (hovedombygging)**		
2.9	**ANDRE BYGG**	**TILTAKS KLASSE 1 og 2**	**TILTAKS KLASSE 3**
	BASISGEBYR		
a.	**Fritidsbolig, uten forhåndsgodkjent plan (161-163)**	**10 400**	
b.	**Fritidsbolig, med forhåndsgodkjent plan (161-163)**	**8 320**	
c.	**Camping-/utleiehytte, uten forhåndsgodkjent plan, pr. enhet (524)**	**7 280**	
d.	**Camping-/utleiehytte, forhåndsgodkjent plan, pr. enhet**	**3 120**	
e.	**Garasje/carport/uthus/naust på boligeiendom.**	**3 120**	
f.	**Garasje/uthus/anneks til fritidsbolig, naust (182, 183)**	**3 120**	
g.	**Driftsbygninger > 1000 m² BRA. Det betales ikke arealgebyr for denne posten.**	**10 400**	
h.	**Andre bygg**	**3 120**	
i.	**Tilbygg / påbygg tiltak a-h**	**3 120**	
j.	**Ombygging tiltak a-h < 50 % av totalt BRA**	**3 120**	
k.	**Ombygging tiltak a-h ≥ 50 % av totalt BRA betales som for nybygg (hovedombygging)**		
2.10	**DISPENSASJONER**		
a.	**Enkle dispensasjoner uten høring**	**4 160**	
b.	**Dispensasjonsbehandling som krever høring uten politisk behandling**	**10 400**	
c.	**Dispensasjonsbehandling som krever høring og politisk behandling**	**20 800**	
2.11	**MINDRE ENDRINGER**	**TILTAKS KLASSE 1 og 2**	**TILTAKS KLASSE 3**

	BASISGEBYR		
a.	**Endring av tiltak/reviderte tegninger med små endringer i areal. Ved større endringer beregnes gebyr som ved ombygging**	**10 % av fullt gebyr i vedk. kategori**	**10 % av fullt gebyr i vedk. kategori**
b.	**Fornyelse av byggetillatelse**	**10 % av fullt gebyr i vedk. kategori ved godkjennings-tidspunktet**	**10 % av fullt gebyr i vedk. kategori ved godkjen-nings-tidspunktet**
2.12	**ANDRE TILTAK**		
	BASISGEBYR		
a.	**Bruksendring, 80 % av fullt gebyr i vedkommende kategori**		
b.	**Riving av bygning ≤ 100 m² BRA**	**3 120**	
c.	**Riving av bygning ≥ 100 m² BRA inkl. behandling av avfallsplan og miljøsaneringsbeskrivelse**	**4 680**	
d.	**Avfallsplan**	**3 120**	
e.	**Fasadeendring**	**3 120**	
f.	**Tekniske installasjoner**	**3 120**	
g.	**Innhegning, gjerde, støyskjerm**	**3 120**	
h.	**Skilt og reklameinnretning**	**3 120**	
i.	**Mindre avløpsanlegg < 50 personenheter PE**	**3 120**	
j.	**Mindre avløpsanlegg > 50 personenheter PE**	**10 400**	
k.	**Mindre omregulering/kjøp av tilleggsareal**	**UTGÅR**	**UTGÅR**
l.	**Fradeling av eiendom iht reguleringsplan** **(Maks behandlingsgebyr pr søknad kr. 20 000)**	**5 200**	
m.	**Fradeling av eiendom ikke fastlagt i reguleringsplan** **(Maks behandlingsgebyr pr søknad kr. 40 000)**	**10 400**	
n.	**Varige konstruksjoner/anlegg, basseng, støttemurer**	**4 160**	
o.	**Vesentlig terrenginngrep: Massefylling, masseuttak m.m**	**10 400**	
p.	**Våtrom**	**3 120**	
q.	**Forelegging av planer om tiltak** **(Nettstasjoner, trafokiosker)**	**3 120**	
r.	**Andre søknadspliktige tiltak etter § 20-1 og som ikke er nevnt ovenfor**	**3 120**	
2.13	**GODKJENNING AV ANSVARSRETT**		
	BASISGEBYR **Det beregnes gebyr for hvert tiltak det søkes om**		
a.	**Ved lokal godkjenning (pr. foretak)**	**830**	
b.	**Personlig ansvarsrett (fagperson)**	**830**	

2.14	**DELT IGANGSETTING** **Det tas et gebyr på kr. 1 000,- for igangsetting nr. 2, 3, 4 osv.**
2.15	**FERDIGATTEST ELDRE BYGG** **For bygg over 5 år tas et gebyr på kr. 1 000,-**

§ 20-2 2.16	Tiltak som krever søknad og tillatelse og som kan forestås av tiltakshaver	GEBYR
a)	**Mindre tiltak på bebygd eiendom**	**3 120**
b)	**Alminnelige driftsbygninger i landbruket ≤ 1000 m² bruksareal (BRA)**	**3 120**
c)	**Midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg**	**3 120**
d)	**Andre mindre tiltak**	**3120**
e)	**Mindre tiltak på bebygd eiendom hvor det dispenseres i samsvar med reguleringsplan – ikke eget gebyr for dispensasjon**	**4000**
f)	**Mindre tiltak på bebygd eiendom hvor det gis dispensasjon som ikke er i samsvar med reguleringsplan – eget dispensasjonsgebyr**	**3.120**

4: Gebyrer for arbeider etter matrikkelloven (Lovens § 32, forskriftene § 16) fastsettes som følger:

4.1 Oppretting av matrikkelenhet

4.1.1. Oppretting av grunneiendom og festegrunn

areal fra 0 – 500 m²	kr 14 950.-
areal fra 501 – 2000 m²	kr 17 100.-
areal fra 2001 m² – økning pr. påbegynt da.	kr 500.-
Punktfeste: kr.7250.-	
Maks gebyr: (pr.ny grunneiendom/festegrunn)	kr. 40 000.-

4.1.2. Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn

areal fra 0 – 500 m²	kr 7 450.-
areal fra 501 – 2000 m²	kr 8 500.-
areal fra 2001 m² – økning pr. påbegynt da.	kr 300.-
Punktfeste: kr.7250.-	
Maks gebyr:	kr.40 000.-

4.1.3. Oppretting av uteareal på eierseksjon

Gebyr for tilleggsareal pr. eierseksjon	
areal fra 0 – 50 m²	kr 7 400.-
areal fra 51 – 250 m²	kr 9 500.-
areal fra 251 – 2000 m²	kr 10 700.-
areal fra 2001 m² – økning pr. påbegynt da.	Kr 500,-

4.1.4. Oppretting av anleggseiendom

Gebyr for oppretting av anleggseiendom	
areal fra 0 – 2000 m²	kr 25 750,-
areal fra 2001 m² – økning pr. påbegynt da.	Kr 1 000,-

4.1.5. Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid. – se pkt 6.9

4.2. Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Viser til 6.1.1, 6.1.2, 6.1.4 og 6.1.5. I tillegg kommer et tilleggsgebyr på 2500.- .

4.2.2. Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 6.1 og 6.2

4.3. Grensejustering

4.3.2. Grunneiendom

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

areal fra 0 – 250 m²	kr	4 200.-
areal fra 251 – 500 m²	kr	6 300.-

4.3.3. Anleggseiendom

En anleggseiendom kan justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens arealet, men den maksimale grensen settes til 1000 m²

areal fra 0 – 250 m²	kr	10 700,-
areal fra 251 – 1000 m²	kr	13 800,-

4.4. Arealoverføring

4.4.2. Grunneiendom

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift

areal fra 0 – 250 m²	kr	10 700,-
areal fra 251 – 500 m²	kr	13 800,-

arealoverføring pr. nytt påbegynt 500 m² medfører en økning av gebyret på kr 1 000,-

4.4.3. Anleggseiendom

For anleggseiendom kan areal som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Arealet kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføying er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende areal.

areal fra 0 – 250 m²	kr	14 900,-
areal fra 251 – 500 m²	kr	19 200,-

arealoverføring pr. nytt påbegynt 500 m³ medfører en økning av gebyret på kr 1500,-

4.5. Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

For inntil 2 punkter	kr	1 350,-
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	kr	250,-

4.6. Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

For inntil 2 punkter	kr	5 150,-
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	kr	600,-

Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid, se pkt 6.9.

Skal alle grenser for en eiendom klarlegges så skal det betales gebyr etter pkt. 6.1.1

4.7. Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan Rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunngitt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

4.8. **Utstedelse av matrikkelbrev**

Matrikkelbrev inntil 10 sider	kr 175,-
Matrikkelbrev over 10 sider	kr 350,-

Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen

4.9. **Andre oppgaver**

For arbeider som som ikke passer inn i klassene over, vil arbeid bli fakturert slik :

Ingeniør / konsulent	kr 645.- pr.time

4.10. **Kostnader for innhenting av grunnboksinformasjon**

I en sak der kommunen må innhente informasjon fra grunnboken ved bestilling av slik informasjon, vil slike kostnader bli lagt til de andre gebyrkostnadene (ref. MDs rundskriv T-5/09).

4.11. **Betalingsbestemmelser**

Betaling skjer etter det gebyrregulativ og de satser som gjelder på rekvisisjonstidspunktet.
Betaling kan kreves før forretning berammes eller annet arbeid igangsettes, men skal kreves før dokumentet tinglyses.
Gebyrsatser inkluderer hjelpemannskap, bilgodtgjørelse, administrasjonsutgifter, merkemateriell og merking av grenser, tinglysingsgebyr kommer i tillegg.
Ved beregning av gebyr etter anvendt tid, skal bilgodtgjørelse etter statens satser samt utgifter til merkemateriell komme i tillegg.

Gebyrsatser i tjenesteområde Helse og Velferd for 2015

Det er foretatt en gjennomgang av egenbetalingssatsene på de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Dette gjelder egenbetaling for praktisk bistand, trygghetsalarm, dagsenter/aktivitetstilbud, utkjøringsmiddag og full pensjon.
Kommunestyret vedtok 20.12.2004 nye betalingssatser og disse er tidligere indeksregulert årlig. De to siste årene har økningen på de fleste tjenestene blitt indeksregulert med 4 % årlig

Det er foretatt en gjennomgang av alle satsene der en har sammenlignet prisene med kommunene Klepp, Time, Hå, Sandnes, Sola og Egersund.
Ved sammenligning med andre kommuner er det vektlagt at disse kommunene også vil ha en indeksregulering og at Gjesdal hverken skal ligge lavest eller høyest på egenbetaling

Praktisk bistand:

Tjeneste	Gamle timeprissatser	Forslag til nye satser	Antall brukere
Praktisk bistand	0-2G kr.166 (180) *****	0-2G kr.180 (180) *****	54
	2-3G kr.166 (500)	2-3G kr.190 (900)	39
	3-4G kr.166 (1200)	3-4G kr.200 (1400)	4
	4-5G kr.166(1800)	4-5G kr.210 (2200)	5
	5-6G kr.166 (2700)	5-6G kr.220 (3100)	3
	Over 6G kr.166 (3000)	Over 6G kr.230 (3300)	

*I parentes maks beløp per måned
1G- grunnpensjon pr. 01.01.2014 er kr. 85 245,-

Det er flest brukere med inntekt under 2G og de vil ikke få økning i egenbetaling da maks beløp er uendret. Betalingstaket fastsettes hvert år av Helse- og omsorgsdepartementet for de som har under 2 G.

Trygghetsalarm:

Tjeneste	Gamle timeprissatser	Forslag til nye satser
Trygghetsalarm	Analog kr. 200 Mobil kr. 240 Pr måned	Som før Engangsbeløp ved installering 500,-

I 2013 ble mottak av trygghetsalarmene overført til ekstern samarbeidsparter som igjen gir tilbakemelding til aktuell instans i kommunen. Dette ble gjort for å redusere sårbarheten ved strømstans på server på sykehjemmet. Prisen for trygghetsalarm er satt til selvkost.

Dag / aktivitetstilbud:

Tjeneste	Gamle timeprissatser	Forslag til nye satser
Dagsenter for personer med demens	Kr. 115 pr dag	Kr. 150,-
Dagsenter PUH	Kr. 115,- pr. dag	Kr. 115,-

Prisen på dagtilbud for personer med utviklingshemning (PUH) blir ikke foreslått økt fordi det ble foretatt en økning på denne i 2014. Økningen var fra kr. 75,- til kr. 115,- per dag fordi enkelte måltider ble lagt inn i tilbudet. Det vil i 2015 ikke bli foretatt økning av prisen fordi økning for 2014 var forholdsvis høy.
Dagtilbudet for personer med demens innholder transport, frokost, middag og kaffi og er derfor satt høyere.

Middag og full pensjon:

Tjeneste	Gamle timeprissatser	Forslag til nye satser
Utkjørings middag	Kr. 81 pr porsjon Grøt kr. 43,00	Kr. 110,- per porsjon Grøt kr. 50,-
Full pensjon	Kr. 3.215 pr måned	Kr. 4000,-

Det er ca 50 personer som får tilkjørt middag. Beboerne i bofellesskapene for personer med demens har full pensjon. Det vil si at alle måltider er inkludert.

Inntekter :

Tjeneste	Inntekt per år - gamle satser	Inntekt per år- nye satser
Praktisk bistand	Ca Kr. 360 000,-	Vanskelig å beregne
Dagtilbud for personer med demens	Ca Kr. 90 000,-	Ca kr. 117 000,-
Dagtilbud PUH	Ca Kr. 228 000,-	
Utkjøringsmiddag	Ca kr. 360 000,-	Kr. 486 000,-
Full pensjon	Ca Kr. 648 000,-	Ca Kr. 800 000,-

I sum medfører disse inntektsøkningene ca kr. 300 000,-

4.b. Vedlegg - Obligatoriske oppstillinger

Hovedoversikt drift	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	22 540	23 450	25 647	25 647	25 647	25 647
Andre salgs- og leieinntekter	62 490	59 270	59 256	59 256	59 256	59 256
Overføringer med krav til motytelse	104 930	75 110	76 143	76 143	76 143	76 143
Rammetilskudd	235 160	255 340	255 100	260 900	261 100	263 100
Andre statlige overføringer	17 970	18 070	22 157	25 593	26 885	28 077
Andre overføringer	5 320	6 310	4 765	4 765	4 765	4 765
Skatt på inntekt og formue	270 890	284 500	300 500	305 000	309 600	314 200
Eiendomsskatt	14 760	15 400	15 700	15 900	16 100	16 300
Andre direkte og indirekte skatter	890	890	890	890	890	890
Sum driftsinntekter	**734 950**	**738 320**	**760 158**	**774 094**	**780 386**	**788 378**
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	354 210	367 560	385 143	385 143	385 143	385 143
Sosiale utgifter	93 920	107 720	105 500	105 500	105 500	105 500
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.prod	89 940	73 800	73 926	73 917	73 917	73 917
Kjøp av tjenester som erstatter tj.prod	82 090	80 450	84 171	84 171	84 171	84 171
Overføringer	58 400	71 090	67 725	72 425	77 425	81 825
Avskrivninger	32 820	29 500	28 049	28 049	28 049	28 049
Fordelte utgifter	-5 100	-6 480	-6 300	-5 241	-4 941	-4 542
Sum driftsutgifter	**706 290**	**723 650**	**738 214**	**743 964**	**749 264**	**754 063**
Brutto driftsresultat	**28 660**	**14 680**	**21 944**	**30 130**	**31 122**	**34 315**
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	25 880	14 610	14 691	14 691	14 691	14 691
Mottatte avdrag på utlån	60	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	**25 940**	**14 610**	**14 691**	**14 691**	**14 691**	**14 691**
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	33 930	24 630	23 757	24 557	26 157	27 357
Avdrag på lån	26 890	27 360	28 600	31 500	33 100	35 600
Utlån	110	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	**60 930**	**51 990**	**52 357**	**56 057**	**59 257**	**62 957**
Resultat eksterne finanstransaksjoner	**-34 990**	**-37 370**	**-37 666**	**-41 366**	**-44 566**	**-48 266**
Motpost avskrivninger	32 820	29 500	28 400	28 600	28 900	29 300
Netto driftsresultat	**26 490**	**6 800**	**12 678**	**17 364**	**15 456**	**15 349**
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidl. års regnsk.m. mindreforbruk	10	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	19 110	3 620	1 520	885	3 885	5 885
Bruk av bundne fond	4 960	2 170	322	322	322	322
Sum bruk av avsetninger	**24 080**	**5 800**	**1 842**	**1 207**	**4 207**	**6 207**
Overført til investeringsregnskapet	37 650	12 000	12 000	13 000	14 000	15 000
Avsatt til disposisjonsfond	9 840	530	2 520	5 571	5 663	6 556
Avsatt til bundne fond	3 060	70	0	0	0	0
Sum avsetninger	**50 550**	**12 600**	**14 520**	**18 571**	**19 663**	**21 556**
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	20	0	0	0	0	0

Hovedoversikt investeringer	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	43 470	0	5 000	30 000	20 000	20 000
Andre salgsinntekter	70	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	8 470	25 460	25 400	32 960	23 240	27 400
Statlige overføringer	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	**52 010**	**25 460**	**30 400**	**62 960**	**43 240**	**47 400**
Utgifter						
Lønnsutgifter	2 220	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	500	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	131 880	96 940	109 850	134 740	90 660	104 800
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	90	0	0	0	0	0
Overføringer	25 280	19 460	19 000	27 460	17 740	21 400
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter	**159 980**	**116 400**	**128 850**	**162 200**	**108 400**	**126 200**
Finanstransaksjoner						
Avdrag på lån	8 980	4 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Utlån	58 210	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Kjøp av aksjer og andeler	130	0	9 000	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket	570	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	16 630	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	**84 520**	**19 000**	**29 000**	**20 000**	**20 000**	**20 000**
Finansieringsbehov	**192 490**	**109 940**	**127 450**	**119 240**	**85 160**	**98 800**
	0	0				
Dekket slik:	0	0				
Bruk av lån	154 070	93 000	104 550	100 340	65 260	77 900
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	9 920	4 940	5 900	5 900	5 900	5 900
Overført fra driftsbudsjettet	37 650	12 000	12 000	13 000	14 000	15 000
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	1 800	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	7 850	0	5 000	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	**211 290**	**109 940**	**127 450**	**119 240**	**85 160**	**98 800**
Udekket/udisponert	18 800	0	0	0	0	0

Anskaffelse og anvendelse av midler	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Anskaffelse av midler						
Inntekter driftsdel	734 950	738 320	760 158	774 094	780 386	788 378
Inntekter investeringsdel	52 010	25 460	30 400	62 960	43 240	47 400
Innbet. ved eksterne finanstrans.	189 930	112 550	125 141	120 931	85 851	98 491
Sum anskaffelse av midler	**976 890**	**876 340**	**915 699**	**957 985**	**909 477**	**934 269**
Anvendelse av midler						
Utgifter driftsdel	673 470	682 040	696 575	696 586	696 586	696 586
Utgifter investeringsdel	159 980	116 400	128 850	162 200	108 400	126 200
Utbet. ved eksterne finanstrans.	128 250	70 990	81 357	76 057	79 257	82 957
Sum anvendelse av midler	**961 690**	**869 420**	**906 782**	**934 843**	**884 243**	**905 743**
Anskaffelse - anvendelse av midler	**15 200**	**6 910**	**8 917**	**23 142**	**25 234**	**28 526**
Endring i ubrukte lånemidler	22 930	0	0	0	0	0
Endring i arbeidskapital	**38 120**	**6 910**	**8 917**	**23 142**	**25 234**	**28 526**
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Avsetninger	55 400	600	2 520	5 571	5 663	6 556
Bruk av avsetninger	33 730	5 800	6 842	1 207	4 207	6 207
Til avsetning senere år	6 480	0	0	0	0	0
Netto avsetninger	**15 200**	**-5 200**	**-4 322**	**4 364**	**1 456**	**349**
Interne inntekter mv	93 910	59 560	62 890	63 441	64 741	66 141
Interne utgifter mv	93 910	59 560	62 539	63 929	65 229	66 628
Netto interne overføringer	0	0	351	-488	-488	-487
Budsjettskjema 2A - investering	**Regnskap 2013**	**Budsjett 2014**	**Budsjett 2015**	**Budsjett 2016**	**Budsjett 2017**	**Budsjett 2018**
Investeringer i anleggsmidler	159 980	116 400	128 850	162 200	108 400	126 200
Utlån og forskutteringer	58 340	15 000	24 000	15 000	15 000	15 000
Avdrag på lån	8 980	4 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Dekning av tidligere års udekket	570	0	0	0	0	0
Avsetninger	16 630	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	**244 500**	**135 400**	**157 850**	**182 200**	**128 400**	**146 200**
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	154 070	93 000	104 550	100 340	65 260	77 900
Inntekter fra salg av anleggsmidler	43 470	0	5 000	30 000	20 000	20 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	18 390	30 400	31 300	38 860	29 140	33 300
Andre inntekter	70	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	**216 000**	**123 400**	**140 850**	**169 200**	**114 400**	**131 200**
Overført fra driftsbudsjettet	**37 650**	**12 000**	**12 000**	**13 000**	**14 000**	**15 000**
Bruk av avsetninger	9 650	0	5 000	0	0	0
Sum finansiering	**263 300**	**135 400**	**157 850**	**182 200**	**128 400**	**146 200**
Udekket/udisponert	**18 800**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

4.c. Vedlegg - Prosjektliste – alle investeringer

Budsjettskjema 2B - investeringer	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Rettedalen 1, ventilasjon, rehabilitering	0	200	2 000	0
Rettedalen 11, ventilasjon/lys voksenopplæ-ring	0	400	0	0
Rettedalen 7, ventilasjon og tekniske anlegg	850	950	0	0
Forbedret løsning hjemmekontor	200	0	0	0
Digital løsning politikere	250	250	0	0
Påkostninger universell utforming	300	300	800	300
Kapasitetsutvidelse og fornyelse servere	950	0	0	0
Planmidler prosjekter sentrum	3 000	0	0	0
Torg i Sentrum	0	0	21 000	0
Nykartlegging FKB - oppmåling	500	0	0	0
Belysning turvei Øygardsvatnet	1 500	0	0	0
Ålgård Sentrum - flomsikring	6 900	0	0	0
Torggate inkl VA	20 000	31 000	0	0
Grøntområde og kanal sentrum	0	16 000	16 000	0
Ålgård skole, røranlegg, gulvbelegg m.m	0	4 100	0	0
Oltedal skole -resttiltak inkl personalrom	1 500	8 000	0	0
Solås skole - utvidet kapasitet	0	0	0	2 000
Dirdal skole - ombygging trinn 2	0	0	1 000	10 000
Påkostninger svømmehall Ålgård	0	1 500	15 000	0
GUS - fuktskade K-fløy og vinduer	0	3 800	0	0
Gjesdalhallen - trinn 4	0	0	0	5 800
Utredning nye lokaler kulturskolen	0	500	0	0
Sikring av Solås Bo og rehab og ÅBOAS	0	0	0	600
Flyktningeboliger/kommunale boliger	15 000	7 500	7 500	15 000
Påkostning - kommunale utleieboliger	500	1 000	2 400	2 200
Ny minibuss omsorgstjenester	0	1 100	0	0
Utstyr vintervedlikehold	400	0	400	400
Energi og klimaplan	0	1 000	1 000	1 000
Prioriterte tiltak ihht handlingsplan bygg	1 000	0	0	0
Utbedring Frafjord kai	2 000	0	0	0

4.c. Vedlegg - Prosjektliste – alle investeringer

Budsjettskjema 2B - investeringer fortsettelse	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Oppgraderinger lager Grovika	700	500	1 000	0
Takoverbygg høydebasseng Myrhaugen	0	650	0	0
Pumpeledning Bærland - Møllestien	650	0	0	0
Stor lastebil/renovasjonsbil	2 500	0	2 500	0
Sanering Solåsveien nedre del, VA	0	0	3 300	0
Utskifting kvikksølvpærer gatelys	1 300	1 700	1 400	2 200
TS-plan - strakstiltak	300	300	300	300
Utbedring gangvei Kamphola	0	0	500	0
Adkomstvei og boligfelt Kodlidalen	0	0	21 000	75 000
Utskifting gravemaskin 3,5 tonn	600	0	0	0
Sanering Fiskebekk VA	600	0	0	0
Sanering VA Åfaret - Myrveien	2 800	4 800	0	0
Utstyr i henhold til beredskapsplan	0	1 000	500	400
Beredskapstank for drikkevann	250	0	0	0
Sikring vannforsyning Ålgårdsslåtten	0	2 400	0	0
Omlegging spillvann - v/Jæderfabrikken	0	0	2 500	0
Vannledning Flådåveien-Ålgårdsheia	0	0	0	3 600
Boligfelt Midtfjell	3 000	10 000	0	0
Nye redskapsbærere	0	1 650	0	0
Veveriplassen -fortau, p-plasser og bru	0	0	0	5 000
Høydebasseng Varaliå - påkostninger	0	0	1 500	0
Rassikringstiltak	3 900	0	0	0
Driftsmateriell teknisk	0	1 100	800	400
Gjesdal Idrettspark tribune friidrett	500	0	0	0
Gjesdal Idrettspark friidrett og kunstgras	5 900	0	0	0
Kunstgras Bærland grusbane	1 000	4 000	0	0
Utvidelse Nesjane barnehage	4 000	56 000	0	0
Kunstgras Torvmyra og Ålgård skole	1 000	0	1 000	2 000
Ny Oltedal barnehage	45 000	0	0	0
Husafjell b-hage - ombygging og påkost-ninger	0	500	5 000	0
T O T A L T	**128 850**	**162 200**	**108 400**	**126 200**